

SZAKDOLGOZAT

Ébredési mozgalmak Somogyban a 20. században a rendszerváltás időszakáig

Készítette: Benke László

Konzulens: Dr. Kulcsár Árpád

Szent Pál Akadémia – Teológia mesterképzési szak

Budapest, 2015

TARTALOM

ELŐSZÓ

BEVEZETÉS

1. BAPTISTA MISSZIÓ MAGYARORSZÁGON

- 1.1. Baptista misszió kezdetei
- 1.2. Somogyi baptista misszió kezdetei Szőkepusztán
- 1.3. Szőkepusztai baptista körzet megalakulása
- 1.4. Imaházépítés Szőkepusztán
- 1.5. Pünkösdi misszió Szőkepusztán
- 1.6. A második világháború zivatarában
- 1.7. A második világháború után a rendszerváltásig
- 1.8. A somogyi baptista misszió jellemzői

2. PÜNKÖSDI MISSZIÓ MAGYARORSZÁGON

- 2.1. Pünkösdi misszió kezdetei
- 2.2. Pünkösdi misszió Dél-Somogyban
- 2.3. Pünkösdi misszió Belső-Somogyban
- 2.4. Sárkány Zoltán somogyi munkássága
- 2.5. Pünkösdi gyülekezetek Somogyban
- 2.6. A pünkösdi gyülekezetek élete
- 2.7. Gyánó László somogyi munkássága
- 2.8. A somogyi pünkösdi misszió jellemzői

3. HIT GYÜLEKEZETE TÖRTÉNETE

- 3.1. Hit Gyülekezete hőkorszaka
- 3.2. Kaposvári Hit Gyülekezete története a rendszerváltásig
- 3.3. Gyülekezeti élet jellemzői

4. ÖSSZEGZÉS

FÜGGELÉK

Belső-Somogy Libickozma környéki tanyavilág térképe
Somogy megyei evangéliumi hívők a rendszerváltás időszakáig térképe
Baptista hívők fényképei
Pünkösdi hívők fényképei
Kaposvári Hit Gyülekezete tagjainak fényképei

FELHASZNÁLT IRODALOM

KÉPEK, TÉRKÉPEK JEGYZÉKE

ELŐSZÓ

„Mivelhogy sokan kezdték rendszerint megírni azoknak a dolgoknak az elbeszélését, amelyek minálunk beteljesedtek, amint néküink előnkbe adták, akik kezdettől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az igének: Tetszett énnékem is, ki eleitől fogva mindennek szorgalmasan végére jártam, hogy azokról rendszerint írjak néked, jó Theofilus.”¹ Ezekkel a szavakkal vezeti be Lukács az általa rögzített Bibliai eseményeket az evangéliumának első verseiben. Számomra is egy érdekes, izgalmas kaland, kihívás és számos tanulságot hordozó időutazás a somogyi hitelődök nyomdokainak felfedezése, munkásságuk, életük kutatása. A felfedezés kíváncsisága már több évvel korábban megérintett, de igazából megragadni a fonalat és végig követni a történelmi nyomokat, előzményeket, a teljességre való törekvés nélkül, csak a közelmúltban sikerült. Dolgozatomban a 20. századi Somogy megyei evangéliumi mozgalmak indulásának, főbb eseményeinek a kronológikus bemutatása mellett, a történések közötti összefüggésekre, kapcsolatokra és ezek következményeire is hangsúlyt teszek. A 20. század elejétől a rendszerváltás időszakáig, követem végig a somogyi evangéliumi mozgalmak alakulását. A közel 100 éves időszakot átfogó események részletes és teljes tudományos feldolgozása meghaladja dolgozatom lehetőségeit, kereteit, annál is inkább mert három felekezet, a baptista, a pünkösdi és a pünkösdi-karizmatikus mozgalom főbb történéseinek bemutatására vállalkozom. Több, felekezeti vonatkozású egyháztörténelmi témájú feldolgozás is íródott már az elmúlt évtizedekben, szakértő szerzők precíz kutatómunkájaként, melyek részletekben is bőséges információkat közölnek. Ezekre, mint forrásanyagokra magam is támaszkodtam, és dolgozatomban pontosan feltüntettem az eredeti, hivatkozott forrásokat. További forrásanyagul használtam a baptista és pünkösdi egyház hitéleti újságjait, a Takács Gyula Megyei és Városi könyvtár dokumentumait, és több mint húsz személyes interjút készítettem a baptista, a pünkösdi, a pünkösdi-karizmatikus mozgalom kompetens vezetőivel, idősebb tagjaival, a témát kutató, egyháztörténelemmel foglalkozó szakemberekkel. A dolgozatomban szereplő megállapítások, következtetések többségükben csak kisszámú forrás alapján voltak lehetségesek, de mindvégig tárgyilagos szemlélettel törekedtem arra, hogy a leírtak megfeleljenek a hitelesség és tényszerűség követelményeinek. Az események bemutatásában használt idézetekkel a történések mögötti háttértartalmat, hangulatot igyekeztem megidézni és egyben lehetőséget adni a történelmi szereplőknek, hogy véleményüket kifejthessék, bemutathassák az olvasónak.

¹ Lukács Evangéliuma 1:1-3. In.: *Szent Biblia* (Ford.: Károli Gáspár)

Szűkebb hazám, „Somogyország” egyháztörténete az evangéliumi mozgalmak vonatkozásában napjainkig is még sok fehér foltot tartalmaz és élő történelme miatt akár évtizedekre is gazdag kutatási témát kínál a hozzám hasonló érdeklődők és a szakemberek részére egyaránt. A saját munkámmal ehhez a somogyi hittörténeti mozaikhoz szeretnék hozzájárulni, írásommal másokat is további kutatásra, időutazásra inspirálni, mert véleményem szerint, mind a jelen mind a jövő hívői, olvasói számára hordoz megfontolandó tanulságokat.

BEVEZETÉS

A felvilágosodás gyökeres változásokat indított el az újkori európai gondolkodásmódban, és napjainkig meghatározó befolyással bír a nyugati civilizációra. A felvilágosodás korának sokszínű eszmeáramlatai – racionalizmus, deizmus, ateizmus, empirizmus, panteizmus stb. – új társadalomelméleti „izmus”-ok – liberalizmus, szocializmus, kapitalizmus – megszületését eredményezték, melyek következtében az élet minden területét érintő, alapvető változások játszódtak le a társadalmakban. Európában a modernizálódás következtében átalakult a társadalmi struktúra, a gazdasági viszonyok, az oktatás, az állam és egyház viszonya és maga az egyházi élet is. A felvilágosodás egyik alaptézise és követelése az állam és egyház szétválasztásának elve, igyekezett a társadalmakban háttérbe szorítani a történelmi egyházak befolyását. A felvilágosult kritikai gondolkodás a hagyománykövető és tekintélyelvű gondolkodást, értékrendet relativizálta. A racionalizmus papjai által trónra emelt ráció a hiedelem, a mítosz világába igyekezett visszaszorítani a Bibliai hitet. A szekularizáció eszméi erős befolyást gyakoroltak a történelmi egyházakra, ezért a kiüresedett, rituális, formális keresztény hitgyakorlatra épülő felekezetek a 19. században, Európában és Magyarországon is válságba jutottak, amely valójában a keresztény életgyakorlatuk meggyengülését, elerőtlenedését jelezte. A szekularizációra a katolicizmus válaszreakciója a befelé fordulás volt. A katolikus vallási kultuszhelyek, búcsújáró helyek fellendítése, a vallási turizmus népszerűsítése, a katolikus egyletek megszervezése, a pápai tévedhetetlenség 1870-ben történő deklarálása sem tudta azonban megállítani a katolikus templomok megüresedését, a formális, rituális kereszténységtől való tömeges elfordulást. A protestáns felekezetekben felerősödött a szekularizációs új eszmékkel való kiegyezés igénye, melynek egyik alapvető tényezője volt a keresztény deizmus teológiája. A szesszacionista teológia az apostoli időkbe, a múltba, az ősegyház korába, utalta vissza a csodák megtörténtét, amelyek a jelenkorban már idejétmúltak, megszűntek (cessation: ’megszűnés’). Ezzel a teológiai magyarázattal akarták

útját állni a protestáns egyházak azoknak a hitújító mozgalmaknak. A katolikus babonaságokkal, okkultizmussal harcoló protestantizmus azonban a Biblia természetfeletti tartalmának, a csodák megtagadásával - a fürdővízzel együtt a gyermeket is kiöntötte - és materialista, racionalista szemléletmódjával, gondolkodásával teológiájában megfosztotta a Bibliát spirituális lényegétől. A korabeli híradások alapján tudható, hogy Magyarországon a 19. század közepén élte át a protestantizmus egyik legnagyobb válságát, ugyanakkor ezzel egyidőben indultak el azok az újprotestáns, evangéliumi, hitújító mozgalmak is, amelyek a kiüresedett, formális hit helyett a Biblia szellemi és erkölcsi igazságainak, értékeinek újrafelfedezése által az Istennel való személyes közösség valóságos megélésére tettek hangsúlyt. Magyarországon induló evangéliumi hitújító mozgalmak között elsőként találjuk, a dualizmus időszakában, a nazarénus (1839) és baptista (1846) missziót, a századfordulón az adventistákat és metodistákat (1890), majd a Keresztény Testvérgyülekezetet (1910) és a Horthy korszak idején, az 1920-as években induló Üdvhadsereget és a pünkösdi mozgalmat is.² A dualizmus időszakában született meg Magyarországon a vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895. évi XLIII. törvénycikk, melynek 1. §-a szerint: „Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást, és az ország törvényeinek, valamint közerkölcsiség kívánalmainak korlátai között külsőképpen is kifejezheti és gyakorolhatja. Senkit sem szabad törvényekbe vagy közerkölcsbe nem ütköző vallási szertartás gyakorlásában akadályozni, vagy hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésére kényszeríteni.”³ A lelkiismereti és vallásszabadság elveinek törvényi deklarálása a felekezeti egyenjogúsága irányába mutató fejlemény volt. Mégis szándéka ellenére, azáltal, hogy létrehozta a bevett, az elismert és az el nem ismert egyházak hármas kategóriáját, ezzel pontosan ellentétes gyakorlat megvalósulását segítette elő, és közel 100 éven keresztül, 1990-ig, fenntartotta a kiségyházak jogfosztott állapotát Magyarországon. A megalkotott három felekezeti kategória:

- „bevett”: államilag anyagi, erkölcsi politikai támogatásban részesülő és előjogokkal rendelkező egyházak – római katolikus, görög katolikus, református, evangélikus, unitárius egyház, görögkeleti egyház és az izraelita felekezet.
- „törvényesen elismert”: állami támogatással és előjogokkal nem rendelkező egyházak, melyek működését az állam lehetővé tette ugyan, de semmilyen módon nem segítette.
- „törvényesen el nem ismert, azaz szekta” rájuk a gyülekezési jog általános szabályai vonatkoztak és hatósági, rendőri ellenőrzés alá rendeltettek.

² Rajki Zoltán–Szigeti Jenő: Szabadegyházak története Magyarországon 1989-ig. Gondolat, Bp., 2012. 11. o.

³ Rajki-Szigeti: i.m. 99.o.

A hierarchikus egyházi rendszer csúcsát a történelmi egyházak képviselték és ebbe az „elit klubba” az evangéliumi közösségek állami elismertetés után sem tudtak bekerülni, legfeljebb nem a piramis alján, hanem közepén tudták pozicionálni magukat. A Bibliai kereszténység hiteles megélését képviselő, hirdető evangéliumi mozgalmak megjelenése az államhatalmat, a történelmi felekezeteket és az egyéneket is új kihívás elé állította, és állásfoglalásra készítette.

1. A BAPTISTA MISSZIÓ MAGYARORSZÁGON

Baptista misszió kezdetei

Az újkori baptizmus történelmi gyökereit a 16. század sokszínű anabaptista mozgalmaiban találhatjuk meg. Az anabaptizmus a reformáció lutheránus és kálvinista irányzatai mellett, harmadikként jelent meg Nyugat-Európában. Az anabaptisták névadói, a másik két irányzattól eltérő hitgyakorlatuk, a felnőttkori vízkeresztség miatt adták nekik a fenti elnevezést, amely a görög *ana* és *baptidzo* szavak összetételéből „újrabemerítőt” jelent. A 19. századi baptizmus egyik első magyarországi hírnöke Rottmayer János 1846-ban érkezett Pest-Budára.⁴ 1873-ban Budán, Meyer Henrik, a Brit és Külföldi Bibliatársulat képviselőjeként megalapította az első német ajkú baptista gyülekezetet.⁵ Az első magyarországi baptista imaház Nagyszalontán épült 1881-ben, és a vezetők között találjuk Kornya Mihály és Tóth Mihály parasztprofétákat, akik a magyarországi baptizmus elterjesztésében, a későbbiekben kiemelkedő szerepet játszottak. 1882 tavaszán Meyer Henrik a baptista felekezet elismertetése céljából kérelemmel fordult a Vallás- és Közoktatási Minisztériumhoz, kérvényét azonban elutasították. 1896-ban az önállóságra törekvő magyar anyanyelvű gyülekezetek vezetői Udvarnoki András és Csupják Attila, fordultak a Vallás- és Közoktatási Minisztériumhoz, elismertetésük ügyében. 1905. szeptember 15-én, Ócsán, az országos gyűlésen sikerült elfogadni a hitvallást és az egyház szervezeti szabályzatát, melyet a felelős miniszter 1905. november 2-i keltezéssel 77 092. számú körlevelében jóváhagyott.⁶ Fazekas Csaba doktori disszertációjában a következőket írja: „Bár a baptistákat 1905-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszter törvényesen elismert vallásfelekezetté nyilvánította, a Horthy-korban végig mind az állam, mind a történelmi egyházak részéről megfogalmazódó álláspontok szektaként kezelték őket. Ha meg is említették az elismertség tényét (ami egyébként olykor enyhébb hatósági

⁴ Somogyi Imre: *A baptisták*, Magvető, Budapest., 1940., 15.o.

⁵ Rajki-Szigeti: i.m. 90.o.

⁶ Rajki-Szigeti: i.m. 107.o.

megítélést eredményezett), általában ugyanúgy kezelték őket, mint a többi kisegyházat.”⁷ A baptista gyülekezetek a nehézségek ellenére is különböző egyesületeikben sokszínű közösségi életet éltek. Működött ifjúsági egyesület, a nőegylet, vasárnapi iskola, énekkar, zenekar. Az elismertetés utáni évtizedekben Magyarország teljes területén kibontakozott a baptista misszió, melyet többnyire teológia végzettséggel nem rendelkező „evangélisták” hirdettek. A magyar baptista lelkészképzés 1899-ben indult el, az 1906-ban létrejövő Baptista Teológiai Akadémia, hosszú évtizedeken keresztül az egyetlen, teológiai képzést biztosító, oktatási intézménye volt a magyarországi evangéliumi mozgalmaknak. Az evangélisták missziós útjaik során terjesztették a Bibliát és baptista irodalmat is. Kitartó és szorgos munkálkodásuk eredményeképp a második világháború éveire megkétszereződött a magyarországi baptista hívők létszáma.⁸

Somogyi baptista misszió kezdetei Szőkepusztán

Belső-Somogy északi részén, a Marcalit Kaposvárral összekötő egykori legrövidebb út mentén, 20 kilométerre a Balaton déli partjától található Libickozma. A mai Libickozma mintegy 35 fős állandó lakójával méltán kiérdemeli a legkisebb somogyi falu címét, ám fénykorában, az 1930-as években a hozzátartozó tanyákkal együtt – Feketeberek, Háromháza, Kopárpusztá, Szőkepusztá, Vágottnyíres - és a környező dűlőkkel - Gyóta-dűlő, Kozma-dűlő - több mint 1000 fő is lakta ezt a vadregényes, homokos talajú, erdőségekben gazdag vidéket.⁹ A pusztá gazdag jelentésű szó. Alföldi értelemben pusztaságot, síkságot jelent, míg Dunántúlon, Somogyban a „tanya” szó fogalmának felel meg. Ott jártamkor a szőkepusztai idegenvezetőm, Jóföldi Gábor nyugalmazott baptista lelkész, aki maga is Szőkepusztáról választott feleséget, még nevén nevezte az egykori vályogházak lakóit, kiknek egykori otthonát, melyekből csak kissé kiemelkedő, a látogatónak, kirándulónak semmit nem mondó földkupacok láthatók, már visszafoglalta a természet, az erdő és megközelítésük sem ajánlott a házak közelébe ásott régi kutak elkorhadó fedelei miatt. A terület egyik vízfolyása a Koroknai-vízfolyás, hajdan három malmot is hajtott, egyiket a Feketeberekben. Az itteni malom szomszédságában állt a híres Piroki csárda. A csárda Pirók Márton horvát származású tulajdonosát a helybeliek csak Marcinnak nevezték. Marcin a hagyomány szerint előszeretettel üzletelt a környék híres somogyi betyárjaival, Sobri Jóskával, Fatüje Jankóval

⁷ Fazekas Csaba: Kisegyházak és szektakérdés a Horthy-korszakban Bp., TEDISZ-SZPA, 1996. 11.o.

⁸ Rajki-Szigeti: i.m. 179.o.

⁹ Libickozma Önkormányzata: Libickozma múltjának félévészázada, 2001. 8-9.o.

is. A vidék másik vízfolyása az Aranyos patak talán kristálytisza vize miatt kaphatta nevét. E környék volt a 20. századi Somogy megyei evangéliumi ébredési mozgalmak bölcsője, melynek története az 1920-as évektől veszi kezdetét. Szőkepuszta, amely a környék egyik legnagyobb tanyaközpontja volt, egykori tulajdonosáról, egy Szőke Elek nevű soproni grófról kapta a nevét. A gróf kártyán nyerte el az ezer holdas somogyi birtokot korábbi tulajdonosától. Néhány évvel később a Bonyhádi Banknál jelzálogot vett fel birtokára, és miután nem fizette annak törlesztését, az erdős, homokos földterület tulajdonjoga a bank birtokába került. A Bonyhádi Bank újsághirdetések útján keresett új tulajdonosokat a somogyi birtokra. Walter Jakab baptista prédikátor írásos feljegyzésében így emlékezik a kezdetekről: „Hírlap hirdetése nyomán jutott tudomásunkra, Soltvadkert és Kiskunhalas tanyavilágában élő atyafiaknak, akik közül többen útra keltek az eladó földbirtok megtekintésére, akik közül többen, jónak látták a föld cserét és így került több család Pest megyéből Somogy megye fent említett vidékére.”¹⁰ Walter Jakab felesége, Heckmann Katalin visszaemlékezése szerint a Bács-Kiskun megyei Soltvadkertről 1920. március 20-án indult útnak vasúton elsőként a baptista Gere János és Heckmann György családjakkal a Somogy megyei honfoglalásra. A vasúton Mesztegyőre megérkezők szekerekre rakták személyes poggyászukat és mintegy 8 kilométer megtétele után érkezettek meg választott új lakóhelyükre, Szőkepusztára. Az 1920-as évben további baptista családok is érkeztek Soltvadkertről Batta Ferenc, Deák György, Menyhárt Béla, Vajda János, Kiskunhalasról Galic Vince, Kapus Dániel, Podogni Pál, Soós Lajos, Soós Simon, Pirtóról Tóth Károly valamennyien nagycsaládosak voltak, sok gyermekkel érkeztek.¹¹ Dr. Somogyi Imre is megemlékezett a Békehírnökben a szőkepusztai honfoglalókról: „Az Úrnak 1920. esztendejében Soltvadkert és Kiskunhalas környékéről, tehát a Duna-Tisza közéről több család felkerekedett, hogy „új hazát” keressenek és letelepedjenek a Dunántúlon. Somogy megyében egy birtokparcellázási területen. Később csatlakoztak hozzájuk az említett helyekről: Békés megyéből Gyomárról és Békésről is.”¹² A terület ma a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet része, növény- és állatvilágával Somogy megye egyik legvadregényesebb tája. A betelepülő családok általában 30-60 holdat, néhány család 80-100 holdat, a legnagyobb területet mintegy 200 holdas parcellát, Menyhárt Béla vásárolta meg és ezzel amolyan kisbirtokosnak, kurta uraságnak számított. Az uradalmi birtokon lévő házak közül nem minden betelepülőnek jutott, ezért voltak többen is, akik földbe vájt „házakban” laktak egy ideig, majd később építkeztek. A területen lévő sárga agyag

¹⁰ Tisza Attila: Tényképek. Kaposvári Baptista Gyülekezet, Kaposvár, 1997. 5.o.

¹¹ Jóföldi Gábor: Szőkepusztai misszió története. (Szakdolgozat), Budapest, 1973. 4.o.

¹² Jóföldi: id.m. 5.o.

kiválóan alkalmas volt vályogtéglá készítésére, melyet kiégetés után házépítésre lehetett használni. Az elhanyagolt pusztai földek, a sovány homok megművelése, termővé tétele kemény munkára készítette a honfoglalókat. A pusztaiak a sovány homokon természetek gabonát, kukoricát, burgonyát, dinnyét, mákot, sokféle haszonnövényt és futotta állatok tartására is. A terményeket, a tojást, túrót, tejfölt, a 15 kilométer távolságra lévő marcali piacon értékesítették. Igásállatként a tehetősebbek lovakat, a szegényebb parasztcsaládok teheneket és ökröket használtak. A pusztára költöző baptista hívők megszentelték a vasárnapot, még nagy dologidő esetén is, ilyenkor nem dolgoztak. Vasárnaponként délelőtti és délutáni időpontokban is tartottak istentiszteleteket. A vasárnapi iskolában pedig gyermekeik, gyakran a szabadban, vidám hangulatú bibliaórákon vettek részt. A Szőkepusztára költöző baptista hívőkből 1920-ban egy 18 tagú gyülekezet szerveződött a Kiskunhalasról érkező Soós Simon vezetésével.¹³ Soós Simon mellett a Soltvadkertről érkező Deák György is aktívan részt vállalt az igehirdetésben. A gyülekezeti összejövetelek számára Menyhárt Béla biztosított egy szobát az egykori ispánlakásban. A kezdeti időkről egy névtelenül visszaemlékező a Békehírnökben így vall: „Amit én cselekszem, azt te most nem érted, de azután megérted... Az Úr gyermekei életében gyakran fordulnak elő esetek, amik előttük bizonyos ideig még nem érthetők... Azon a helyen, ahol az evangélium még sohasem hallatszott, ahol egy év előtt néhány béres cseléd nyers káromkodása zavarta a csendet, ott ma hálaadó, Istent dicsérő imák, énekek hallatszanak, és az evangélium hirdettetik. Most már megértettük, miért kellett a régen megszokott és sok tekintetben kényelmesebb helyünket elhagyni.”¹⁴ Ez a híradás is nyilvánvalóvá teszi, hogy bibliai nézőpontból értelmezték a helyzetüket a honfoglalók. A somogyi új lakóhelyükön a természetes körülményeik sokkal rosszabbak voltak annál, mint amit maguk mögött hagytak, ennek ellenére a küldetésük céljának felismerése lelkesedéssel töltötte be őket és nekifeszültek az előttük levő kihívásoknak. 1920 karácsonyán a kis szőkepusztai gyülekezetben Soós Simon igehirdetése mellett mintegy félszáz szavalt is elhangzott. Mózes Sándor baptista teológus is ellátogatott ezen a karácsonyon Szőkepusztára és somogyi körútján, a környező településeken: Kiskorpádon, Nagybajomban, Böhönyén, Vésén hirdette az evangéliumot.¹⁵ Az óévbúcsúztatóra Somogyvámosról is érkeztek baptista testvérek. Itt kell megjegyeznem, hogy Somogy megyében a szőkepusztai baptista hívők megérkezése előtt már volt hídfőállása a baptista missziónak. A Györkőn-Paks gyülekezet somogyi állomáshelyén, Somogyvámoson,

¹³ Dr. Almási Mihály: Új gyermekmissziós központ Szőkepusztán In: *Jó Pásztor* 2006. szeptember-október 4.o.

¹⁴ Jóföldi: i.m. 6-7.o.

¹⁵ Jóföldi: i.m. 7.o.

már volt néhány tagú baptista közösség. Somogyvámosi születésű, majd Szőkepusztára 1920-ban betelepülő személy volt Walter Jakab is. A Stinner J. (Gyöng) szignójú Békehírnök tudósítás, mint a legfiatalabb, magyar ajkú somogyi baptista állomásként jellemzi Vámost.¹⁶ Ez a híradás az általam ismert legkorábbi tudósítás a baptizmus somogyi jelenlétéről. A szőkepusztai baptista gyülekezet közösségi életének meghatározó tényező volt, hogy alapító tagjai nagycsaládos, földművelő jelentős tulajdonnal nem bíró parasztcsaládok voltak, akiknek jövőjük és mindennapi megélhetésükkel kapcsolatosan is aktív, élő hitet kellett gyakorolniuk és mellette szorgalmasan, kemény munkával kellett dolgozniuk az evangélium hiteles képviselőiként. Nagyfokú érzékenység és figyelem kísérte a gyermekek hitéleti tanítását, nevelését is. A gyülekezetalapítás első évében 1920-ban már megszerveződött a vasárnapi iskola, melynek rendeltetése a gyermekek bibliai képzése, oktatása volt sokszor a szabadban, az árnyat adó fák alatt. A gyülekezet vezetői kezdetektől fogva fontosnak tartották fiatalok bevonását a hitéleti közösségi életbe, szavalataikkal, az énekkari és a zenekari szolgálattal az istentiszteletek fontos résztvevői voltak. Szadáról 1920-ban 17 évesen érkezett Szőkepusztára Beke Sámuel, aki földművelés mellett zenei talentumokkal is rendelkezett. Beke autodidakta módon folyamatosan képezte magát a zeneelmélet és gyakorlat terén, és maga köré gyűjtötte és tanította a baptista fiatalokat. Beke Sámuel szorgalmazta a zenei alapismeretek elsajátítását, kotta ismeretét, és a különböző hangszerek megtanulását, kézzel másolt kottái híresek voltak művészi, precíz kivitelezésükről és folyamatosan biztosították a hívők énekes füzetének újabb és újabb lapjait.¹⁷ Az istentiszteletek állandó és lényeges része volt a dicséreténekklés az énekkar és zenekar közreműködésével, melynek derékhadát főként az ifjúság alkotta. A fiatalokkal való törődés része volt, hogy a szőkepusztai baptista hívők kapcsolatot tartottak és ápoltak a Baptista Árvaházzal.¹⁸ 1920-tól az árvaház megszűnéséig érkeztek adományok az árvák részére, még olyan időszakban is, amikor az imaházépítés miatt banki kölcsöne és sok kifizetni valója volt a gyülekezetnek. Mózes Sándor 1921-ben húsvét táján visszatért Csizmárk Istvánnal együtt Szőkepusztára és számos somogyi települést bejárva evangelizáltak: Csurgó, Hidas, Osztopán, Pat, Porrogszentkirály, Sand, Somogybükkösd, Somogyvámos. A missziómunka sugara, kiterjedése folyamatosan növekedett és mind távolabbi településekre is eljutott az evangélium. Ez felelősséggel és feladatfelvállalással is járt, mert a baptista hívők nagyon is odafigyeltek az új megtérők gondozására, hitük erősítésére, gondozásukra és a korabeli

¹⁶ Stinner J: Dunántúl. In: *Békehírnök*. 1920. augusztus 15-30. 138-139.o.

¹⁷ Beke Sámuel visszaemlékezései. (Kézirat) 1999.03.14.

¹⁸ Jóföldi: i.m. 22.o.

közlekedési viszonyok alapján ez komoly „bevállalást” jelentett. Kiskunhalasról többször felkereste, és munkájával segítette a szőkepusztai gyülekezet elindulását volt prédikátoruk Somogyi Sándor is. 1923-ban néhány család visszaköltözött korábbi lakóhelyére: Soós Simon Kiskunhalasra, Vajda János Soltvadkertre, Batta Ferenc Hódmezővásárhelyre.¹⁹ A szőkepusztai gyülekezet missziós lendületét az elsőszámú vezető távozása sem tört meg. Soós Simon Kiskunhalasra történő visszaköltözése után Miklós Menyhért lett a gyülekezet új vezetője. Miklós Menyhért 1920-ban Budapestről érkezett feleségével Szőkepusztára, majd 1921-ben Pusztakovácsiba költözött, ahol szíjgyártó kisiparosként dolgozott az uradalmak számára,²⁰ de mellette szorgalmasan látogatta a somogyi településeket és hirdette az örömhírt. Miklós Menyhért prédikátorrá avatását a szőkepusztai gyülekezet kérésére Stimmer István és Baranyay Mihály végezte. A missziós munka töretlen lendülettel folyt tovább, melynek következő eseményeként 1923. június 17-én Somogyi Sándor Nagybjom-Pálmajorban 8 személyt merített be. 1924. március 25-26-án hitmélyítő konferenciát hívott össze a körzet testvérisége az igehirdetést Udvarnoki András és Beharka Pál végezte. A somogyi misszió láthatóan kiemelt figyelmet és támogatást kapott az országos vezetőség részéről is, amit a látogatások és a folyamatos Békehírnökben megjelenő tudósítások, híradások is igazolnak. A körzeti konferenciák az elszórt településeken élő hívők találkozási alkalmi voltak és lehetőséget biztosítottak bibliai témák megbeszélésre és a hitélet erősítése mellett a testvéri kapcsolatok elmélyítésére is. 1924. augusztus 24-én Somogyi Sándor utolsó szőkepusztai látogatása során 14 személyt merített be Szőkepusztán, köztük: 7 somogyvámosi, 1 osztopáni, 3 iharosberényi és 3 szőkepusztai személlyel gyarapodott a gyülekezet.²¹ Somogyi Sándor halála után a szőkepusztai gyülekezet önállóvá vált.²² Somogyi Sándor kiskunhalasi baptista lelkipásztor négy éven át szellemi atyaságot gyakorolt az újonnan induló szőkepusztai misszió fölött. Az eltelt évek során a somogyi ugarba gyökeret eresztő gyülekezet bizonyította életrevalóságát és 1924-től már a saját lábán is megállt. 1925-ben ismét jelentős létszámváltozás következett be a szőkepusztaiak körében azáltal, hogy 4 baptista nagycsalád Kanadába kivándorolt, ami 20 fő eltávozását eredményezte.²³ A lakóhelyükre visszaköltözők és a külföldre távozók után az első 12 „honfoglaló család” megfeleződött, mindössze 6 család maradt Szőkepusztán. Az elköltözők helyére 1925-ben Gyomárról érkezett Lehoczky Jakab²⁴

¹⁹ Jóföldi: i.m. 11.o.

²⁰ Jóföldi: i.m. 9.o.

²¹ Jóföldi: i.m. 11.o.

²² u.ott

²³ Tisza: i.m. 9.o.

²⁴ Jóföldi: i.m. 12.o.

és Mucsi Mihály családjával.²⁵ Az elköltözők számaránya is jelzi, hogy a szőkepusztai viszonyok meglehetősen nehezek, hitpróbálóak voltak, de a Somogyban maradók kitartóak voltak a „keménymag” tehát maradt, az eltávozók helyére pedig jöttek újak és velük kiegészülve a megkezdett missziósmunka tovább folytatódott.

Szőkepusztai körzet megalakulása

1920-ban a tavasz és a nyár folyamán Szőkepusztára érkező baptista hívők a késő őszi, téli időszakban már aktív missziós tevékenységet végeztek a somogyi falvakban. 1920-ban Böhönyén, Kiskorpádon, Nagybajomban, Vésén, 1921-ben Csurgón, Hidason, Paton, Porrogszentkirályon, Pusztakovácsiban, Sandon, Somogybükkösdön, Somogyváron, Szőkepusztán és a környéki falvakban, településeken tartottak evangelizációkat.²⁶ A missziós munkát nagy lelkesedéssel végezték a baptista hívők. Miklós Menyhért így emlékezett vissza a kezdeti időkre: „Nem a hatóságok részéről akadályoztattunk bár ilyen eset is előfordult, de ez nem annyira rosszakaratból, mint inkább tájékozatlanságból eredt. Sajnos annál inkább megnehezítették az evangélium hirdetését a lelkészek felekezeti különbség nélkül.²⁷ Walter Jakab 1923-as évre szóló visszaemlékezéseiben a következőket írja: „Teljesen új terepen az Ige számára szállást készíteni, ahol egy kis szikra jelentkezett azt istápolni, viszontagságos időben, járatlan, sáros utakon, legtöbbit gyalogosan, hol fogadták, hol nem, a papság és az általuk befolyásolt hatóságok és hatósági közegek okozott kellemetlenségek sok türelmet, erőt, kitartást igényelt a lelki munkásoktól.”²⁸ A baptista hívők leghatékonyabb és leginkább alkalmazott evangelizációs módszere az ismerősök, barátok körében elmondott személyes bizonyosságtevés volt. Az 1920-as évek második felétől viszont már keményebb terepen, kocsomákban is tartottak nyílt evangelizációkat, dicséreténekkléssel egybekötve.²⁹ Az évenkénti több alkalommal történő bemerítések ünnepélyes megszervezése sok érdeklődőt vonzott a helyi és szomszédos településekről és figyelmet érdemlő társadalmi esemény is volt. Az ünnepélyes baptista esküvői és temetési alkalmak is lehetőséget biztosítottak a jelenlévők számára a Szentírás megismerésére, a vallási előítéletek, tradíciók lerombolására. A szőkepusztai baptista körzet somogyi állomásai főként katolikus településeken jöttek létre, de voltak olyanok is, ahol jelentős számban éltek evangélikusok pl. Vése, Porrogszentkirály,

²⁵ Dr. Lehoczky Dezső: Kiegészítő adatok a Soltvadkerti Baptista gyülekezet történetéhez. (Kézirat) 3.o.

²⁶ Jóföldi: i.m. 7.o.

²⁷ Jóföldi: i.m. 21.o.

²⁸ Jóföldi: i.m. 9.o.

²⁹ Jóföldi: i.m. 14.o.

Somogybükkösd vagy reformátusok pl. Böhönye, Nemeskisfalud. A tradicionális felekezetekből baptista gyülekezetekbe megtérők, megkeresztelkedők, főként parasztok, földművesek, kisiparosok, egyszerű, szegény emberek voltak. Az istentiszteleteiket, imaösszejöveteleiket legtöbb településen családi házakban, magántanyákon tartották. Az újonnan megtérők utógondozása, hitépítése, személyes kapcsolatok ápolása, erősítése is nagyon jellemezte a baptista missziósok tevékenységét, ennek köszönhetően a hitből megtérők nagy százalékban megmaradtak és beépültek a somogyi baptista közösségekbe. 1926-ban tartották meg az első körzeti gyűlésüket a szőkepusztai baptista hívők, melyen vendégként ismét Beharka Pál hirdetett igét. A konferencia célja a szőkepusztai körzet megszervezése és az igei tanítás elmélyítése volt. A körzeti központ Szőkepuszta lett, melyhez 14 somogyi körzetállomás tartozott és 85 fő alkotta a taglétszámot. A körzeti gyűlés örömmel állapította meg, hogy 3 év alatt 51 fővel növekedett a hívők taglétszáma. Körzeti pénztárosnak Menyhárt Bélát választották meg.³⁰ A gyülekezet vezetői, tagjai örömmel vették, hogy a fáradtságos magvetésüknek a gyümölcsei is kezdtek megjelenni. A paraszti életet élők türelmes emberek voltak természetközeli, dolgos életükben jól ismerték és tudták, gyakorlatból is, hogy mindennek rendelt ideje van. Kovács Imre teológus a Békehírnök somogyi élményeiről így ír: „A húsvéti szünidőt „sötét Somogyban” töltöttem. Az Úrnak kicsiny nyája itt szétszórta bár, de egy szeretetben küzd a sötétség ellen. A szőkepusztai körzet bejárásához két hét kellene... Bár a helységek távol esnek egymástól, mégsem nagyon fárasztó az út, mert vannak ott olyan lovak, melyeknek kantárjukra ez van írva: „Az Úrnak szenteltetett.”³¹ A somogyi misszió támogatására folyamatosan érkezett erősítés, jöttek vendégprédikátorok, szolgálók, a kezdeti időkben különösen Somogyi Sándor, Dr. Somogyi Imre, Beharka Pál, Mózes Sándor fordult meg gyakran Szőkepusztán. A körzeti gyűlések lehetőséget biztosítottak a tanítások, látások megismertetésére, közös nevezőre hozták a tagságot, segítették a hívők közösséggé formálódását, a személyes kapcsolatok fejlődését, erősítették a közösséghez tartozás élményét. Az 1927-es évben Kenyő István somogyi prédikátor újabb 10 fehérruhást merített be az Aranyos patakba.³² Az Aranyos egy helyütt, mintegy egy hetes duzzasztás után, kiválóan alkalmas volt vízkeresztség céljára. A patakba történő bemelegítési alkalmak ünnepélyes keretek között vidám Istent dicsőítő énekléssel és zenéléssel hívogatták a környékbeli falvakból az eseményre érkezőket. Az énekkar és a pengetős, fúvó zenekar szolgálata az istentiszteleteken, az evangelizációkon, a körzeti

³⁰ Jóföldi: i.m. 13.o.

³¹ u.ott

³² Jóföldi: i.m. 14.o.

konferenciákon is fontos szerepet kapott. 1928-ban miután Miklós Menyhárték Marcaliba költöztek, itt is megkezdődött az evangélium hirdetése, a kibérelt mozi teremben mintegy ötszáz jelenlevő előtt Baranyay Mihály és Beharka Pál hirdette az igét. A marcali főszolgabíró a rend fenntartásáról készségesen gondoskodott.³³ A somogyi falvak tömeges evangelizálása után városi szinten is, a járási székhelyen, Marcaliban is, megjelent az evangélium, és nagyszámú, társadalmi szinten is jelentős erődemonstrációt tudott bemutatni. A városokba érkező evangélium új társadalmi rétegek, a magasabban iskolázott középréteg, értelmiségi körök, magasabb társadalmi pozíciókban lévők, számára is lehetőséget teremtett a Bibliai igazságok megismerésére, elfogadására. A somogyi baptista misszió későbbi történetének alakulásában ez lényeges és meghatározó tényező volt. 1930. év a 10 éves jubileuma volt a szőkepusztai gyülekezet történetének, ebből az alkalomból Marcaliban, az ipartestület nagytermében gyűltek össze a körzet baptista hívői, az igét Dr. Somogyi Imre és Kovács Mihály vendégprédikátorok hirdették. Dr. Somogyi Imre 1930 augusztusában visszatérve Szőkepusztára újabb 8 személyt merített be.³⁴ A 10 éves somogyi baptista misszió sikeresen kezdte áttörni a vele szemben álló, helyi vallási és társadalmi előítéletek falait, társadalmi elfogadottsága, ismertsége és tekintélye folyamatosan erősödött, növekedett immár nemcsak a falvakban, de városi szinten.

Imaházépítés Szőkepusztán

A szőkepusztai gyülekezet folyamatos növekedése imaház megépítését tette szükségessé. A fiatal Marosi Béla baptista építész tervei alapján láttak neki az építkezésnek. Az imaház számára a területet Menyhárt Béla biztosította.³⁵ A baptista családok felajánlásokat tettek és téglakészítőket hívtak meg, hogy helyben készítsék el a szükséges téglát mennyiséget. A téglák készítésének több mint felét, a jómódú Menyhárt család finanszírozta, továbbá banki kölcsönt is felvettek az építkezés költségeinek fedezésére.³⁶ Adományok főként somogyi hívőktől, de az ország más helyeiről, még Budapestről is érkeztek.³⁷ A kőműves munkákat a szőkepusztai Walter Jakab és a böhönyei Kiss Endre, az ácsmunkákat a vései Pongrácz Péter és a Walter Jakab végezték. A nagy összefogás eredményeképpen öt hónap alatt, rövid időn belül elkészült az új imaház. Az építés 1931. április 16-án kezdődött és ugyanebben az évben,

³³ u.ott

³⁴ u.ott

³⁵ Jóföldi: i.m. 17.o.

³⁶ Tisza: i.m. 9.o.

³⁷ u.ott

szeptember 8-án volt a megnyitó. Az imaházavatásra meglepően nagy tömeg gyűlt össze kocsikon, gyalogosan és autón érkeztek a környező pusztákból, falvakból, faluvezetők és újságírók is szép számmal voltak közöttük. Az imaház ajtajában Somogyi Imre felolvasta a 23. zsoltárt majd Meláth József tabi prédikátor hálaimája után, a mintegy 600 fős hallgatóság előtt, a szabadban mondott ünnepi beszédet először Dr. Somogyi Imre, majd Meláth József és végül Miklós Menyhért. Közös éneklés, szavalatok és több evangelizációs igehirdetést követően egészen késő estig tartott az ünneplés. 1931. augusztus 21-én a reggeli ima összejövétel után zenekari kísérettel vonult a gyülekezet az Aranyos patakhoz. A nagyszámú érdeklődő előtt Meláth József igehirdetés után 9 fehérruhást merített be. Az esemény megünneplése az esti órákban tartott úrvacsorai közösséggel zárult.³⁸ Az imaház megnyitó főszónoka, Dr. Somogyi Imre is beszámolt erről az eseményről: „Isten kegyelméből Dunántúli missziónk egyik legfontosabb gócpontján, Szőkepusztán megnyithattuk és rendeltetésének átadhattuk az első Somogy megyei baptista imaházat... A ma már számottevő Somogy megyei baptista misszió lendülete a szőkepusztai körzet organizálásával vette kezdetét.”³⁹ A fenti tudósítás is rámutat, hogy a somogyi baptista misszióknak járó országos figyelem és támogatás nem csupán egy kis helyi munka megsegítése volt, hanem stratégiai jelentőségű eredményként értékelték a magyarországi baptista vezetők, mert hídfőállást teremtett a baptista misszió dunántúli munkájának további fejlődéséhez és kiterjedéséhez. Az esemény iránti jelentős számú érdeklődés pedig arra utal, hogy nemcsak baptista nézőpontból, hanem társadalmi szinten is tényezővé vált a baptizmus és felkerült Somogy megye vallási térképére. Az imaház megépülése a későbbiekben sokoldalúan segítette a hitélet minden területének a megerősítését. A rendszeres imaórák, istentiszteletek tartása mellett, körzeti konferenciák helyszíne, ifjúsági rendezvények találkozóhelye, a közösség szellemi centruma lett.

Pünkösdi misszió Szőkepusztán

Az 1931-es év azonban nemcsak az imaház építés miatt lett emlékezetes a szőkepusztai baptista hívők életében. A nyárvégi imaház átadását követően ugyanis ősszel olyan baptista testvérek érkeztek pünkösdi missziósok képében, akik „nem kívánatos vendégek” voltak az örvendező gyülekezet körében. Beke Sámuel így emlékezett vissza ezekre az időkre: „A gyülekezet tagjai úgy szerették egymást, mint egy nagycsalád, egészen addig, amíg 1931 év

³⁸ u.ott

végén a pünkösdiek ide nem jöttek „missziózni” Kiskőrösről Sárkány Zoltán, majd Makay Sándor nevű pünkösdi prédikátorok. Mintha darázsfészket dobtak volna közéjük. Nem tudták az emberek, hogy kinek higgyenek. Szinte aludni sem tudtak. Mindig nyakukon voltak a „követek”. Gyötrelmes időszak volt. Soós Lajos és Tóth Károly családjával, valamint a Mucsi család közéjük álltak. A szomszédos Kopárpusztán volt a főhadiszállásuk.”⁴⁰ Az imaházavató országos hírei sokaknak keltették fel és fordították a figyelmét a szőkepusztai eseményekre, köztük a kiskőrösi pünkösdi missziósokét is. Az érkező Sárkány Zoltán maga is egy baptista nagycsalád tagja volt, aki testvére, Győző után, valószínűsíthetően 1929-1930 körül csatlakozott Kispesten a pünkösdi Istengyülekezetek közösségéhez.⁴¹ Sárkány Zoltán pünkösdi missziós szolgálatát Visznen kezdte, megfordult Kiskunhalason és munkálkodott Kiskőrösön is, ahonnan ősszel Szőkepusztára érkezett. Sárkány nyilvánvaló módon jól ismerte a baptista hitélet belső világát. A személyéről szóló híradások, mint kiváló kommunikációs képességű, hallgatóságára nagy benyomást gyakorolni tudó, szuggesztív prédikátorként jellemzik. A pünkösdi igazságokkal kapcsolatosan a szőkepusztai baptisták meggyőzésére Sárkány, a baptisták jól ismert fegyverét, a Szentírás tekintélyét használta. Szuggesztív igemagyarázatait a baptista többség azonban elutasította, Beke Sámuelhez hasonlóan zaklatásnak tartotta. A „nyomulós”, más megfogalmazásban „halászó” pünkösdiek eredményességét bizonyítja ugyanakkor, hogy több baptista család elfogadta a pünkösdi tanítást, és maga mögött hagyta a baptista közösséget. Gyánó László egyik cikkében így emlékszik ezekről az időkről: „Innen (Szőkepusztáról) gyalogolt fel Tóth Károly bácsi Budapestre, hogy szem- és fültanúja legyen az induló pünkösdi ébredésnek. Hazatérve beszélt a Szentlélek kiáradásáról, gyógyulásokról, jelekről és csodákról. Bizonyágtétele nyomán jött létre a szőkepusztai gyülekezet.”⁴² Tóth Károly 1920-ban Pirtóról érkezett és települt le családjával Szőkepusztán. Az addig egységes, homogén szőkepusztai baptista gyülekezetben az első törésvonalak a nagycsaládok között jöttek létre. Egy másik szemtanú, a baptista Lehoczky Józsefné, született Walter Sarolta így mondta el a történeteket: „Mikor a gyülekezet a fénykorát élhette volna bejött a pünkösdi mozgalom Sárkány Zoltán vezetésével. Szétszaggatta a gyülekezet fiatalabb korosztályát. Akik nem a rajongás hívei voltunk maradtunk. Ez a mozgalom súlyos kudarcba fulladt... Kudarc volt az elmaradt elragadtatás... A parázna prédikátorné öngyilkos lett... Sárkány Zoltán a mi lakásunkban hívta össze a

³⁹ Jóföldi: i.m. 18.o.

⁴⁰ Beke Sámuel visszaemlékezései. (Kézirat) 1999.03.14.

⁴¹ Tóth László-Makovei János-Kovács Béla-Pataky Albert: A pünkösdi mozgalom Magyarországon. Bp., 1998. 56.o.

⁴² Gyánó László: Inkább a tésasszonyt. In: *Élő Víz*. 1990/2. 4.o.

gyülekezetét és a miénkét is, ott kért bocsánatot, hogy félrevezette a testvériséget. Erre még 84 évesen is tanú vagyok.”⁴³ Ebből a tudósításból már a szőkepusztai pünkösdi misszió további, későbbi időszakának az eseményei, történései is felvillannak, és újabb részletek tárulnak elénk. Megtudható belőle, hogy a további törésvonalak a baptista gyülekezetben részben generációk közötti részben pedig családon belüli konfliktusokhoz vezettek. A pünkösdi „rajongók” kötetlenebb, szabadabb istentiszteleti gyakorlata nem vonzotta az idősebb baptista korosztályt, többen meg is botránkoztak rajta, a baptista fiatalok azonban nyitottak voltak az „újhullámra”. A fiatal szőkepusztai Deák József, a népes baptista Deák család tagja is ekkor, 1931-ben csatlakozott több társával együtt az alakuló szőkepusztai pünkösdi gyülekezethez.⁴⁴ A baptista vezetők és hívek tartózkodását, elhatárolódását a pünkösdiektől tovább erősítették a fenti híradásban említett szélsőséges erkölcsi és hitéleti túlkapásokra utaló események. További következménye a Szőkepusztán megjelenő pünkösdi misszióknak társadalmi vonatkozásokat is érintett, mert a kívülállóknak ettől fogva nem egy, hanem kettő evangéliumot hirdető tanítás és közösség közül kellett választaniuk, akik, maguk is egymással „harcban” álltak. Kovács Imréné, született Menyhárt Zsófia így tudósít erről visszaemlékezésében: „Ezek (pünkösdiek) több kárt tettek, mert abból a hadseregből valónak tüntették fel magukat, melyhez mi is tartozunk. Ez meg is tévesztett néhányat közülünk. Ezt legjobb akarat mellett is meg kell állapítanunk, hogy ellenségeink, még ha nevük bibliai hangzású is. A kisbíró felesége is buzgó törekvő volt gyülekezetünkben, már kérte a felvételét is, amikor látta ezt a „testvérháborút” visszalépett, elmaradt a gyülekezettől.”⁴⁵ Az országos történésekhez hasonlóan Somogyban is a pünkösdi hír és az azt kísérő események Szent Szellem keresztség, nyelveken szólás, gyógyulások, a korábbi évtizedekben megalakult baptista közösségeket nagyon erőteljes módon érintette. Az országos baptista vezetés útmutatását követő baptista közösségek kizárták soraikból az „újhullámos” rajongókat, „idegen nyelveken” szólókat. Így történt a fent említett Deák József esetében is. A fiatal baptisták pünkösdivé válását pedig a következő generációt érintő támadásként élték meg a baptista vezetők és családok. Ez a terület pedig nagyon érzékeny pont volt a gyermekekre, fiatalokra nagy figyelmet és törődést fordító baptista gyülekezetekben. A somogyi pünkösdi misszió baptista fiatalokat beszippantó hatásának ellensúlyozására a későbbiekben, 1935. augusztus 31-én és szeptember 1-én Szőkepusztán is rendeztek körzeti ifjúsági konferenciát. A választott jelige „Tanuljatok Tőlem” a konferencia célját foglalta össze, és alapos igei

⁴³ Lehoczky Józsefné visszaemlékezései (Kézirat) Kaposvár, 2006.

⁴⁴ Dr. Lehoczky: i.m. 1.o.

⁴⁵ Jóföldi: i.m. 21-22.o

tanításokkal igyekezett felvértetni, megerősíteni a somogyi baptista ifjúságot. A mintegy 20 km-es távolságból érkező baptista fiatalok, a helybéliekkel együtt, a kb.150-en voltak jelen. Vendégszónokként Herter Pál paksi prédikátor hirdette az igét. Miklós Menyhért a legek konferenciájaként említi: legkevesebb résztvevő, legjobb szállás, legjobb ellátás, legkisebb énekkar, legcsendesebb reklám, legolcsóbb részvételi díj.⁴⁶ Az 1936-os év ismét hozott nem várt fordulatot a baptista-pümkösi viszonyban, országos és helyi szinten is. A társadalomban fokozódó szektaellenes államhatalmi intézkedések következtében ugyanis a hatóságok korlátozták a nem elismert kisegyházak, köztük a pümkösdiek nyilvános összejöveteleinek a megtartását. „A pümkösdiek gyülekezését az állam betiltotta, ezért kényszerűségből újra a baptista gyülekezetbe jártak. A vasárnapi istentiszteleti alkalmak közül általában csak délelőtt jelentek meg, annak befejeztével sugdolózza hívogattak sokakat Háromházára, a külön összejövetel helyére.”- idézi fel Kovács Imréné.⁴⁷ A hatóságok szigorú megfigyelés, ellenőrzés alatt tartották a „szektás közösségeket”, ismerték vezetőiket és nyomon követték összejöveteleik helyszíneit és időpontjait is. A szőkepusztai baptista gyülekezet befogadta a környéken élő pümkösi hívőket, akik el is jártak a baptista összejövetelekre, ugyanakkor az első adandó alkalommal ott is hagyták a baptista közösségeket. 1936. augusztus 30-án 16 községből voltak baptista hívők, barátok jelen Szőkepusztán az Aranyos patakánál, hogy tanúi legyenek, amint Mészáros Sándor, a soltvadkert gyülekezet prédikátora, 7 személyt alámerít.⁴⁸ Miklós Menyhért 1936. decemberi Békehírnök tudósítása a somogyi baptista misszió „hőskorszakának” az eredményeit így összegzi: „Jelentésem egy nagy területről és kevés eredményről szól. E nagy terület a Balaton somogyi partjának közepétől majd a Drávaig húzódik... Ha az akadályokra visszagondolok, még nagyobb hálára érzem magam kötelezve azért, hogy Mennyei Atyánk áldása velünk és munkánkban volt. Ezt tapasztaltuk abban, hogy az elmúlt másfél évtized alatt körülbelül ötven községben hirdettük az evangéliumot. A bementettek száma ez idő alatt meghaladta a 110-et s egy szép imaházat építettünk.

⁴⁶ Jóföldi: i.m. 24.o

⁴⁷ Jóföldi: i.m. 26.o.

⁴⁸ u.ott

Körzetünk tagjai 22, egymástól távol eső községben laknak.”⁴⁹ Ennek a hősorszaknak Miklós Menyhért 1920-tól, a honfoglalás évtől kezdődően volt részese és 16 éven keresztül, 1923-1939. időszakában, pedig vezetője. Törekény testalkatú, a somogyi poros, sáros utakat szorgalmasan járó az ígét szerető és lelkesen prédikáló, szelíd, és rendkívül szerény emberként jellemzik a visszaemlékezők. Nem volt teológia végzettsége, autodidakta módon képezte magát. Szíjgyártó kisiparosként az uradalmak számára dolgozott és mellette a szőkepusztai gyülekezetvezetőjeként és körzeti missziósmunkásként szolgált. Miklós Menyhért döntő érdemeket szerzett a kezdeti missziós időszak sikereiben, eredményeiben, meghatározó alakítója, formálója volt az eseményeknek. Miklós Menyhért „jól belakta” Somogyot: 1920-ban érkezett és csak rövid ideig lakott Szőkepusztán, 1921-től Pusztakovácsiban, 1925-től Böhönyén, majd utolsó lakóhelye a megyéből történő távozásáig, 1928-tól Marcaliban volt. 1939-ben elfogadva a monori gyülekezet meghívását elköltözött Somogyból és Monoron folytatta tovább lelkipásztori szolgálatát. Utóda és szolgálatának méltó folytatója, korábbi hűséges társa és segítője Walter Jakab lett. Walter Jakab, igazi tősgyökeres somogyiként, 1886-ban született Somogyvámoson. Érdekes egyezés, hogy felesége Heckmann Katalin is ugyan ebben az évben született Soltvadkerten. Walter Jakab valószínűsíthetően már szülőfalujában lett baptistává⁵⁰ és Somogyvámosról 1920-ban, hasonlóan a Heckmann család érkezéséhez, költözött Szőkepusztára. Walter Jakab és Heckmann Katalin házasságából egy lánygyermek született, Walter Sarolta. Walter Jakab nem csak a földműveléshez értett. 1931-ben a szőkepusztai imaház kőműves munkáit a böhönyi Kiss Endrével, az ácsmunkáit pedig a vései Pongrácz Péterrel közösen végezte.⁵¹ Munkájának minőségéről a mai napig álló imaház falai tanúskodnak. Walter Jakab missziós munkájáról bepillantást kaphatunk egy naplófeljegyzése segítségével, amely egy fizetés nélkül szolgáló, gyalog, kerékpáron, esetenként vonattal közlekedő evangélista feljegyzése az 1940-es évekből: „Február: 1-2. Iharosberény, Inke, 3. Vése, 4. Böhönye, 5. Nemeskisfalud, 6-7. Szőkepuszta – úrvacsora, 8. Nemeskisfalud – úrvacsora, gyermekbemutató, 9. Szőkepuszta, 10. Felsőnyíres, 11. Kaposvár, 12. Galambospuszta, 13. Somogyjád, 14. Szőkepuszta, 15. Zalaszentmárton, 16. Andormajor, 17. Nagykanizsa, Somogyszenthimlós, 18. Csurgó – úrvacsora, 19. Surd, 20. Somogybükkösd, 21. Porrogszentkirály, Csurgó, 22. Iharosberény – úrvacsora, 23. Sand, 24. Miháld, 25. Iharosberény, Vése, Inke, 26. Böhönye, Nemeskisfalud, 27. Szőkepuszta, 28. Szőkepuszta – kerékpár gumíroztatás, gumicsizma

⁴⁹ Miklós Menyhért: Evangéliumi fényszórók. In: *Békehírnök*. 1936. december 12. 396-397.o.

⁵⁰ Stinner J.: Dunántúl. In: *Békehírnök*. 1920. augusztus 15-30. 138.o.

⁵¹ Jóföldi i.m. 18.o.

javítás”⁵² Aki nem hiszi, járjon utána, és akkor fogalma lesz arról, milyen munkabírás, kitartás és lelkiület jellemezte a somogyi baptista misszió körzeti munkását, és milyen tűzzel folyt a missziós munka mintegy 20 évvel az elindulás után, a világháború árnyékában. A fenti lista arra is alkalmas, hogy bemutassa, a somogyi körzet állomásainak a többségét. Walter Jakab a rövidebb missziós utjaira kerékpáron elvitte leányát, Saroltát is, akinek ez nagy élmény volt: „Édesapámmal, aki a helyi gyülekezet presbitere volt, sokszor elmentem a körzetbe. Ilyenkor mire Somogyvámosra, Somogyjádra értünk, 3-4 falun is végimentünk a kerékpárral. Utunk közben örömmel osztogattuk az „Olvasd” című lapot.”⁵³ A baptista Walter Jakab jó kapcsolatot ápolt a háromházi pünkösdi vezetővel, Csizmadia Jánossal.

A második világháború zivatarában

Libickozma és a környéki tanyaközpontok, köztük Szőkepuszta, nagyon megszenvedte a világháborús harcokat. Ennek az volt az oka, hogy a területén haladt át a németek-magyar csapatok által kiépített Margit-vonal. Ennek a Dunántúlon kiépített védelmi rendszernek a legfontosabb szakasza Belső-Somogyban húzódott. 1944-45-ben 120 napon keresztül ádáz küzdelem folyt a német-magyar és a szemben álló 3. Ukrán Front alá rendelt szovjet, jugoszláv, bolgár hadsereg csapatai között. Ez a vonal védte a nagykanizsai olajmezőket is, amelyek kiemelten fontos stratégiai jelentőségűek voltak a németek számára. Belső-Somogyot 20 ezer holdon változtatták aknamezővé, a földeket, réteket, a legelőket lövészárkok és harckocsi akadályok hálózta be. A Marcali, Nagybajom, Kutas, Nagykorpád, Lábod útvonalon haladó Margit-vonal éppen átszelte Szőkepusztát. Hosszú hónapokon keresztül hullámozott itt a front, a rendkívül súlyos harcokban, a harcoló csapatoknak több tízezer áldozata volt mindkét oldalon. 1944. december 4-én orosz katonák vonultak be Szőkepusztára és a környék lakossága menekülőre fogta a dolgot. Szekerekre rakták legfontosabb személyes poggyászukat, értékeiket, a szekerek elé teheneket, ökröket fogtak be és elindultak a szélrózsa minden irányába a biztonságosabbnak tartott települések felé. A harckocsik lánctalpai által kivájt fagyos földön nagyon nehéz volt a haladás, a tehenek alig bírták a vontatást. Lehoczky Józsefné családjával is, akik 1945 januárjában két kiskorú leányukkal menekültek el szőkepusztai otthonukból, amely éppen a német-orosz frontvonal közé esett.⁵⁴ A mernyei kastélyban meghúzódó Lehoczky család, csak 3 hónap után térhetett

⁵² Dr. Almási Mihály: Feltámadunk. In: *Jó Pásztor*. 2007. május-június 4-5.o.

⁵³ Jóföldi Gáborné: Hirtelen, de nem váratlanul. In: *Jó Pásztor*. 2010. május-június 11.o.

⁵⁴ Jóföldi Gáborné: i.m. 11.o.

vissza kifosztott szőkepusztai otthonába. „A menekülésből Szőkepusztára visszatérve otthonunkat és imaházunkat is újjá kellett építeni... Imaházunk ablakai kitörve, az ajtók, padok ellopva, a padló eltüzelve.”⁵⁵ Szőkepuszta az orosz csapatok táborhelye volt. Az imaházat istállónak használták és fából készült részeit, padozatát, a padokat, a harmóniumot még az ajtókat is elvitték vagy elégették, az üvegablakokat kiverték. Hasonló állapotok fogadták a lakóházaikba visszatérőket is.⁵⁶ „Azért az Úr gondoskodott, padokat tudtunk csináltatni asztalos testvéreinkkel, nagycsaládnak tudtunk munkát adni. Adósságra vettük a deszkát, sóért az ablaküveget.”⁵⁷ A háború során három baptista férfi is meghalt. Kovács Imre a harcok során tűnt el, Mucsi Mihály és Rékasi István aknán robbant föl.⁵⁸ A romok eltakarítása, az újjáépítés kihívásai összekovácsolták a szőkepusztai baptista gyülekezet tagjait, közösségét.

Kaposvári baptista gyülekezet megalakulása

A történesek szemtanúja, Nyári Istvánné, így tudósít az eseményekről: „Kaposváron 1936-ban még nem volt baptista gyülekezet, csak pünkösdi. Sárkány Zoltán volt a vezetőjük. Abban az időben betiltották a pünkösdiek működését az egész ország területén. Ekkor Sárkány felment a baptista központba, és kérte ott a testvéreket a mi közösségünkbe... Ekkor már volt négy baptista testvér Kaposváron, de ők a metodistákhoz jártak.”⁵⁹ A fenti visszaemlékezés alapján a kaposvári baptista gyülekezet története az 1936-os években indult. A „zaklató kiskőrösi pünkösdi missziós”, Sárkány Zoltán, immár baptista színekben, kulcsszereplője a kaposvári eseményeknek. Sárkány Zoltán a kaposvári pünkösdi közösség tagjaival 1936-ban csatlakozott a megyeszékhelyen élő néhány fős baptista hívőkhöz és egyben vezetője is lett a két felekezet tagjaiból álló közösségnek. A következő év 1937. húsvétján az „expünkösdi” Sárkány Zoltán a szőkepusztai baptista gyülekezetben vendég igehirdetőként szolgált és ekkor 12 személy adta át életét Jézus Krisztusnak.⁶⁰ Ugyanebben az évben a somogyi (Baranya megye) baptista gyülekezetbe is ellátogatott és egyhetes evangelizáló összejövétel sorozatot tartott.⁶¹ A somogyi (Baranya megye) fúvószenekar és énekkar kaposvári baptista-pünkösdi gyülekezetben történő vendégszolgálatáról pedig maga Sárkány Zoltán közöl tudósítást a

⁵⁵ u.ott

⁵⁶ Dr. Almási Mihály: Az imaház története dióhéjban. In: *Jó Pásztor*, 2007. július-augusztus 9.o.

⁵⁷ Jóföldi Gáborné: i.m. 11.o.

⁵⁸ Jóföldi: i.m. 29.o.

⁵⁹ Tisza: i.m. 15-16.o.

⁶⁰ Sajti Sándor: A somogyi gyülekezetben. In: *Békehírnök*. 1937. április 24. 137.o.

⁶¹ Sajti Sándor: Evangelizáló hét Somogyon. In: *Békehírnök*. 1937. augusztus 28. 249.o.

Békehírnökben.⁶² „1937 őszén, vagy 1938 elején meghívták Somogyvasásra Sárkány Zoltánt lelkipásztornak, aki el is fogadta a felkérést. Még néhányszor visszajött, meglátogatni a híveit. Azután magunkra maradtunk.”⁶³ – írja visszaemlékezésében Nyári Istvánné. Sárkány Zoltán Bretz Vilmossal 1937. augusztus 20-án több száz érdeklődő előtt 10 fehérruhást keresztelt meg Somogyban. Ugyanezen a napon történt meg a beiktatása is, a Pécs-Somogy baptista gyülekezet új lelkipásztorává.⁶⁴ A kaposvári közösséget alkotó pünkösdi és baptista hívők, Sárkány Zoltán távozásával egy időben, egyszerre, 1937 augusztusában, vesztették el vezetőjüket. A kaposvári pünkösdi és baptista hívők „együttélése” rövid ideig, mintegy egy évig tartott és a két felekezet tagjai szétváltak. Koczka Péter pünkösdi kőművesmester azonban feleségével együtt a kaposvári baptistákhoz történő végleges csatlakozást választotta. Koczka Péter az általa épített, Petőfi utcai, eredetileg pünkösdi imaházat, a baptista gyülekezet céljaira ajánlotta fel. Ezzel otthont biztosított, a csak néhány tagot számláló, éppen megalakuló állapotban lévő kaposvári baptista közösség számára, ugyanakkor megfosztotta a kaposvári pünkösdi hívőket szellemi otthonuktól. A vezető nélkül maradt néhány tagú baptista kis csoportot 1939-ig Miklós Menyhért, majd Walter Jakab látogatta, pásztorolta. A 1940-es évek elején néhány Szőkepusztáról érkező baptista hívő is csatlakozott a kaposvári baptista hívőkhöz és 1943-ban vezetőt, lelkipásztort is hívtak maguknak Barabás János személyében.⁶⁵ Barabás János megérkezésének évében, 1943-ban a körzeti központ Szőkepusztáról a megyeszékhelyre, Kaposvárra került át. Barabás János Kaposvárra érkezése előtt, internálótáborban volt, hamis vádak miatt, csak az országos baptista vezetők hosszas közbenjárására tudott csak kiszabadulni. Az internálótáborban történő kegyetlen kínzások és szenvedések következtében megromlott egészségi állapota miatt, 1945 februárjában, 46 éves korában fiatalon meghalt.⁶⁶ 1945 őszén visszatért Kaposvárra Kürti Sándor portréfestő, aki 1939-ben már megfordult a kaposvári baptista gyülekezetbe, de a világháború éveiben felköltözött Budapestre. 1945-ben Kürti Sándor lett a közel 20 fős kaposvári baptista gyülekezet lelkipásztora, de csak rövid ideig töltötte be ezt a tisztét, és váratlanul elköltözött Kaposvárról.⁶⁷ Utóda a Somogy megyei, kutasi születésű, Bondor János lett. Bondor János katolikus családból származott és szülőfalujában, Kutason döntött Jézus Krisztus mellett. 1940-1947. között Budapesten végezte a teológiai tanulmányait és elfogadva a kaposvári baptista gyülekezet meghívását 1947-től a közösség lelkipásztora lett. 26 éven keresztül

⁶² Sárkány Zoltán: Örömnapi Kaposvárotról. In: *Békehírnök*. 1937. augusztus 28. 249.o.

⁶³ Tisza: id. mű 19.o.

⁶⁴ u.ott

⁶⁵ Tisza: i.m. 23.o.

⁶⁶ Jóföldi: i.m. 28.o.

egészen nyugdíjazásáig, 1973-ig töltötte ezt a tisztséget. Az 1966-ban a kaposvári gyülekezet tagsága mintegy 50 fő volt, ebben az évben költözött át a gyülekezet az egykori Koczka Péter által épített Petőfi utcai imaházból az új, Temesvár utcai imaházba. 1973-1980 közötti időszakban Láng Mátyás a közösség lelkipásztora, akit távozása után Petrik Ádám követett, aki 1990-ig vezette, pásztorolta a kaposvári baptista gyülekezetet.⁶⁸

A második világháború után a rendszerváltásig

A Libickozmai tanyavilág, köztük Szőkepuszta, lakosságának rohamos csökkenése, más somogyi falvakhoz hasonlóan, nem a háború pusztításának következménye volt, hanem az '50-es évek erőszakos beszolgáltatási kötelezettségei, padlás söprései és a kötelező téészesítés számlájára írható. A földtulajdonnal rendelkezőktől az erőszakos téészesítés során vették el, hosszú évek fáradtságos munkájával szerzett javaikat, földeket, háziállatokat, ezzel megélhetésük alapjaitól fosztották meg a parasztcsaládokat, tették őket földönfutókká. A magántulajdonuktól megfosztott családok tagjai közül néhányan a megalakult termelőszövetekben kaptak és vállaltak munkát, többségük viszont a városokba költözött új munkát és megélhetést keresve. A fiatalok jövője, tanulási lehetőségei a falvakban fokozatosan ellehetetlenült, tömegesen költöztek be a családok a városokba, melynek következtében gyorsan, néhány évtized alatt, elnéptelenedett a Libickozma környéki tanyavilág, hajdan népes társadalma. A szőkepusztai imaházat a hívők nagy összefogással, rövid időn belül felújították. A második szőkepusztai imaházmegnyitó 1946 őszén volt.⁶⁹ Ezután imaházként csak néhány évig lehetett használni, ugyanis fel kellett ajánlani, a közösbe kellett adni nagyon kevés pénzért, jelképes összegért. A „társadalmi tulajdonba vett” imaházat a helyi Tsz gabona- és szerszámraktárnak használta, a hátsó kisebb termében pedig vegyszerraktárt alakítottak ki. A szőkepusztai Tsz művelésiág-változtatása miatt szükségtelemmé vált az imaház raktári funkciója és lebontani tervezték az épületet. Jóföldi Gábor kezdeményezésére Rékasi Csaba baptista építésznek lehetősége nyílt az épületet bérelni, ezzel megmenekült a lebontástól, hogy néhány év múlva megújulva, újjáépülve védett műemlékként, zarándok kápolnaként hirdesse a közel félévszázados történelmet megélt somogyi baptizmus első honfoglalóinak szőkepusztai történetét.⁷⁰ Az 1920-as évek elején az ország különböző helyeiről Szőkepusztára érkező baptista családok közül az utolsók között

⁶⁷ Tisza: i.m. 47.o.

⁶⁸ Tisza: i.m. 31.o.

⁶⁹ Dr. Almási Mihály: Az imaház története dióhéjban. In: *Jó Pásztor*. 2007. július-augusztus 9.o.

költözött el Kaposvárra, 1961-ben a Lehoczky család. Pusztai hírmondóiként csak Walter Jakab, felesége és Joó Istvánné maradt Szőkepusztán. Walter Jakab tárogatója, mely oly sokszor hívta gyülekezésre a baptista hívőket Somogyországban, 1962. augusztus 2-án hallgatott el. Walter Jakab megkopott, kopárpusztai temetőben lévő fejfáján viszont még jól kiolvasható az egyszerű, de reménységgel teli felirat: „FELTÁMADUNK”.⁷¹ Walter Jakab a háború után egyszerre két körzetben, a somogyiban és a nagykanizsaiban is ellátta a szolgálatot, a baptista közösségek pásztorlását. Utóda a somogyi körzetben 1947-től, egy szintén tőgyökeres somogyi születésű, a Kutasról származó, Bondor János lett, aki a kaposvári gyülekezet fiatal teológus végzettségű lelkipásztoraként látta el ezt a feladatkört. Ekkor 9 településen kis létszámban laktak baptista hívők: Csököly, Kaposvár, Kiskorpád, Kutas-Cser, Mezőcsokonya, Somogyjád, Somogyszil, Somogyvamos, Szőkepuszta.⁷² A Kaposváron létrejövő és az 1960-as években megerősödő nagyvárosi baptista gyülekezet centruma, szellemi otthona lett a következő évtizedekben a somogyi baptista munkának. A böhöneyi körzetben 1973-1982. közötti időszakban Jóföldi Gábor végezte a lelkipásztori teendőket. A körzethez tartozó településeken: Böhönye, Csurgó, Iharosberény, Miháld, Nagyatád, Nemeskisfalud, Sand, Tapsony, Vése a '70-es években mintegy 50 fő, a '80-as években pedig kb. 40 baptista hívő lakott. A tagság életkorának megoszlása ebben az időben: 50 év felettiek számaránya 70-75%, a fiataloké 18-20%, a kiskorúaké pedig 5-7% körülire volt tehető. A gyülekezet tagságát főként kisiparosok, mezőgazdasági dolgozók és mintegy 25%-ban nyugdíjasok alkották, a férfiak számaránya 30%, a nőké pedig 70% volt.⁷³ A fiatal falusi származású értelmiségi réteg a városokba költözött, a somogyi megyeszékhelyen, Kaposváron többen találták meg új otthonukat.

A somogyi baptista misszió jellemzői

A 19. században induló magyarországi baptista misszió a Nagy-Magyarország területén minden irányba igyekezett kiépíteni hídállásait, működésterülete hosszú ideig a Tiszántúl, a Duna-Tisza köze, majd Erdély és a Felvidék észak-nyugati része volt. Dunántúlon hosszú évtizedeken keresztül nem volt missziós terület. Az 1920-ban a belső-somogyi Szőkepusztán induló munka egy nagy terület, a „katolicizmus ösfészkének”, a Dunántúlnak a „meghódításában” az egyik legelső, stratégiai jelentőségű kezdeményezése volt, amit

⁷⁰ u.ott

⁷¹ Dr. Almási Mihály: Feltámadunk. In: *Jó Pásztor*. 2007. május-június 4.o.

⁷² Tisza: i.m. 35.o.

folyamatosan országos figyelem és segítő támogatás kísért. Az ország különböző részeiből, főként az alföldről érkező, be- és letelepülő baptista nagycsaládok küzdelmes, szorgalmas és kitartó munkálkodásának következtében nemcsak a sovány, gyenge minőségű pusztai földek, de a hittel szórt evangélium magjai is kivirultak a somogyi településeken. Szőkepusztán már 1920-ban megalakult egy közel 20 tagú baptista közösség, és a rövid idő alatt létrejöttek különböző sokszínű közösségi életet biztosító egyletek: ifjúsági egylet, nőegylet, vasárnapi iskola, énekkar, zenekar. 1920-as év második felétől már megindult koncentrikus körök mentén a somogyi falvak tömeges evangelizálása. A baptista misszióknak kezdetektől fogva istenfélő, áldozatvállaló, sikeres vezetői voltak Soós Simon (1920-1923), Miklós Menyhért (1923-1939), Walter Jakab (1939-1947), akik mindannyian egyszerű, laikus prédikátorként végezték tevékenységüket. A történelmi egyházak papjai, lelkészei, a helyi hatóságok zaklatásai, akadályoztatásai sem tudták meghátrálásra kényszeríteni a „somogyi ugart szántó” baptista missziósokat. Új evangéliumi közösségként, az 1931-ben induló pünkösdi misszió, mint „vallási konkurencia” okozott felfordulást soraikban. A 30-as évek végén és a ’40-es évek elején a somogyi baptista gyülekezetek menedéket biztosítottak a hatóságilag üldözött, majd betiltott pünkösdi hívőknek, közösségeknek. 1920-1943 között Szőkepuszta volt a somogyi misszió központja és 1931-ben itt épült a hívők áldozatvállaló összefogásaként imaház. 1928-tól a járási székhelyű Marcaliban, majd a ’30-as évek végén, Kaposváron is megjelent a baptista misszió. A somogyi baptizmus történelmében nagy jelentőségű esemény volt, hogy 1943-ban a körzeti központ Szőkepusztáról a megyeszékhelyre, Kaposvárra került át. Az urbanizáció következtében a Kaposvárra költözők számára a helyi gyülekezet biztosította a hitélet közösségi színterét és a vidékről érkezőkkel a ’60-as években a baptista közösség jelentősen megerősödött a megyeszékhelyen. A falvak létszáma, köztük a falusi hívők is folyamatosan csökkent, ezért a falusi településekre az elöregedés, elnéptelenedés lett jellemző.

⁷³ Jóföldi Gáborral készített interjú, 2015.08.14.

2. A PÜNKÖSDI MISSZIÓ MAGYARORSZÁGON

Pünkösdi misszió kezdetei a második világháború időszakáig

Magyarországra az első világháború után orosz hadifogságból visszatérő Szent Szellem keresztséget nyert hívők által érkezett meg a pünkösdi örömhír.⁷⁴ A pünkösdi hívők másik csoportja az országba külföldről visszatelepülő „amerikás magyarok” voltak. Harmadik csoportot azok a külföldről érkező pünkösdi missziós munkások alkották, akik hosszabb rövidebb idejű magyarországi tartózkodás után később visszatértek külföldi lakóhelyükre. Mihók Imre, bakonycsernyei származású, „amerikás magyar” 1926-ban csupán néhány hónapot töltött Magyarországon, ám távozásakor már több pünkösdi gyülekezetet hagyott maga után (Bakonycsernye, Csetény, Tatabánya, Felsőgalla). Ezek a közösségek Szent Szellem keresztségben részesülő baptista gyülekezetek voltak. Mihók Imre fel is kereste a Magyarországi Baptista Egyház vezetőit azzal a kéréssel, hogy fogadják el és gyakorolják gyülekezeteikben a Szent Szellem keresztséget, de ezt a baptista vezetők elutasították, sőt a magyarországi baptista gyülekezetekből ki is zárták a Szent Szellemmel betöltött, nyelveken szóló baptista hívőket. Mihók a pünkösdi tanítások terjesztésére kiadta az Apostoli Hit című újságot. 1927-ben Rároha Dezső és felesége érkezett Mihók Imre munkájának folytatására Magyarországra. Rároháék 1927–1931 közötti, magyarországi tartózkodása alatt a magyar pünkösdi gyülekezetek egyesítésére, összefogására és központi vezetőség létrehozására törekedtek. Rároha Dezső prédikációkkal, traktátusokkal igyekezett az egységes pünkösdi tanítást megteremteni és amerikai mintára elkészítette a pünkösdi hitéleti és szervezeti szabálytervezetet, amelyet az Apostoli Hit 1927/4. számában le is közölt (a későbbiekben ez a megjelentetett tervezet elfogadásra is került). 1928. február 5-9. között Kispesten került megrendezésre az Istengyülekezetek Magyarországi Szövetségének alakuló konferenciája. Ezen a konferencián, 8 gyülekezet: Kispest, Bakonycsernye, Bonyhád, Cegléd, Csetény, Darány, Öskü és Somogy (Baranya megye) pünkösdi gyülekezeti, fogadták el az alapszabályt. Rároháék nagy hangsúlyt tettek a vidéki misszióra is, több napos ébredési összejöveteleket tartottak az ország különböző gyülekezeteiben. 1932-ben már 70 gyülekezet alkotta az „Isten Gyülekezetei Szövetsége Magyarországon” névre változott mozgalmat. Rároháék rövid időre visszatértek az Államokba, majd 1935-ben ismét Magyarországra látogattak. A már korábban is jelentkező Mihók Imre és Rároha Dávid közötti személyi ellentét, az Istengyülekezetek

⁷⁴ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 24-25.o.

Magyarországi Szövetségének szakadását eredményezte, melynek következtében két kispesti székhelyű pünkösdi csoport alakult: Isten Gyülekezetei Szövetsége Magyarországon és az Isten Gyülekezetei Missziója Magyarországon.⁷⁵ A '20-as évek második felétől sorozatosan megjelenő, egyre szigorodó hangvételi titkos belügyminiszteri rendeletek hatására országosan fokozódtak a csendőrségi, rendőrségi zaklatások, üldözések is. Az 1939 decemberében megjelenő Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter rendelete pedig azonnali hatállyal, az egész országban betiltotta a pünkösdi gyülekezetek nyilvános működését és sajtótermékeinek megjelenését. A rendelkezés váratlanul és felkészületlenül érte a pünkösdi gyülekezetek vezetőit és tagjait. A pünkösdi közösség mintegy 3000 tagját érintette a betiltás.⁷⁶ A kialakult helyzet megoldására a legtöbb pünkösdi vezető azt szorgalmazta, hogy a pünkösdi közösségek „áthidaló megoldásként” lépjenek be valamelyik bevett vagy elismert felekezetbe. Az evangélikus egyház, a baptisták, a metodisták, a Keresztény Testvér-gyülekezet is nyújtott védőernyőt az ország több pontján lévő pünkösdi közösségeknek, a többi pünkösdi gyülekezet pedig illegalitásban, bevállalva annak következményeit, folytatta hitéletét. A betiltás időszaka, 1939-1945 közötti évek szenvedésekkel, üldöztetésekkel, bebörtönzésekkel, megvertetéssel jellemezhető hitpróbáló hőskorszaka volt a magyar pünkösdi mozgalomnak. 1946-ban a kisegyházakat diszkrimináló, működésüket 1939 decemberében betiltó Keresztes-Fischer Ferenc rendeletét hatályon kívül helyezte Rajk László belügyminiszter kiadott rendelete.⁷⁷ Ezzel megszűnt a kisegyházakkal szemben alkalmazott hátrányos jogi megkülönböztetés és ismét megnyílt a lehetőség a pünkösdi gyülekezetek nyilvános működésére és missziójuk hazai folytatására. 1945-ben már 5 kisebb pünkösdi csoport különült el: Apostoli Kereszttyén Gyülekezet, Evangéliumi Pünkösdi Egyház, Élő Isten Gyülekezete, Isten Gyülekezetei Szövetsége és a pitvarosi misszió.⁷⁸ 1946-ban az Apostoli Kereszttyén Gyülekezetből kiválva megalakult újabb pünkösdi közösségként az Óskeresztény Gyülekezetei Szövetsége. Az atomizálódó, kis pünkösdi közösségekre bomló mozgalomban erős vágy volt az egységesülésre, melynek következtében 1947 októberében az Apostoli Kereszttyén Gyülekezet csatlakozott Evangéliumi Pünkösdi Egyházhoz, de hamarosan ismét kettéváltak. A korábbi Apostoli Kereszttyén Gyülekezet új neve Evangéliumi Kereszttyén Gyülekezetei. 1949 októberében három pünkösdi közösség az Evangéliumi Pünkösdi Egyház, az Evangéliumi Kereszttyén Gyülekezetei és az Óskeresztény Gyülekezetei Szövetsége ismét hosszas tárgyalások, egyeztetések után egyesült Evangéliumi Keresztények néven, melynek

⁷⁵ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 81.o.

⁷⁶ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 108.o.

⁷⁷ 70.095/1946. BM. sz. In: *Magyar Közlöny*. 1946. június 6. 3.o.

létrehozásában a Szabadegyházak Elnökségének és Csorba Lajos írónak is jelentős szerepvállalása volt (Csorba-féle egység). Fél év sem telt el, és az Evangéliumi Pünkösdi Egyház 1950 júliusában kilépett a szövetségből, majd 1951 januárjában az őskeresztények is távoztak.⁷⁹ 1951-ben visszaállt az 1945-ös kiindulási helyzet, amikor is 5 csoportra tagolódott a hazai pünkösdi mozgalom. A magyarországi pünkösdi gyülekezetek közjogi helyzetének rendezése 1958. február 11-én történt meg hivatalosan. 1962-ben az Evangéliumi Pünkösdi Egyház és az Evangéliumi Keresztyén Gyülekezetek ismét egyesültek Evangéliumi Keresztyének Közössége néven. A '60-as évek közepén az Evangéliumi Keresztyének Közössége országos taglétszáma mintegy 3500 főre volt tehető és ehhez a családtagok és a törekvőkkel együtt mintegy 1000 fő számítható.⁸⁰ 1965-ben a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa felvette tagjai sorába a Szabadegyházak Tanácsát. Az 1967-ben elinduló Szabadegyházak Tanácsa Lelkészképző Intézete lehetőséget teremtett a pünkösdi gyülekezetek részéről is sürgető szükségként jelentkező, teológusképzésre.

Pünkösdi misszió Dél-Somogyban

A Barcstól 10 km-re, Szigetvártól 20 km-re, Pécestől 55 km-re lévő dél-somogyi település, Darány nevét már az 1920-as évek elején megismerték országos egyházi körökben is. A századforduló első évtizedeiben a falu mintegy 1400 fős lakosságának többsége 85%-ban református, 12%-ban katolikus vallású volt, néhány izraelita vallású személy mellett. A darányi pünkösdi történelem a településen az 1921-es évtől kezdődik. Előzménye, hogy 1911-ben Szalai József, fiatal darányi házasember, feleségét Gyuri Lídiát hátrahagyva, komájával közösen útnak indult Amerikába a jobb megélhetés reményében. A feleségek 1912-ben követték férjeiket, akiknek utazását késleltette, hogy az éppen induló hajócsodára, a Titanicra, már nem jutott helyük, ezért csak a következő hajójáráttal tudtak eljutni a tengerentúlra. Szalai József és felesége Clevelandban lettek pünkösdi hívők, majd miután első gyermekük, spanyolnátha következtében meghalt, Szalaiék úgy döntöttek, hogy visszatérnek Magyarországra.⁸¹ „1921-ben hazatértünk Magyarországra, hogy saját népünknek hirdessük a pünkösdi evangéliumot. A clevelandi prédikátor azt tanácsolta, hogy a baptista testvérekkel teremtsünk kapcsolatot hazatérésünk után. Így is tettünk.”⁸² - emlékezett vissza Szalai

⁷⁸ Rajki-Szigeti: i.m. 239.o.

⁷⁹ Rajki-Szigeti: i.m. 240.o.

⁸⁰ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 27.o.

⁸¹ Pataky Albert: Akiért a harangok szóltak. In: *Élő Víz*. 2012/3. 22.o.

⁸² Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 27.o.

Józsefné, Lidi néni a visszaérkezésük idejére. A Szalai házaspár megérkezésük után a rokonaik, ismerőseik körében hirdette a pünkösdi örömhírt, bizonyágtételüket nagy nyitottság fogadta és többen meg is tértek. Az első darányi vízkeresztség alkalmával pedig szép számmal, 26-an meg is vallották bűneiket. A pünkösdi összejövetelekre, nem harangzúgás, hanem Szalai József trombitájának hívószava invitálta az érdeklődőket, hívőket, amelynek hangját még a környező településeken is Drávatamásiban, Drávagárdonyban, Kastélyosdombón is lehetett hallani.⁸³ A darányi gyülekezet alapító férfitagjai közt volt Paksi Miklós, Szalontay Ferenc is, a tagság nagyobbik része viszont nőkből és fiatalokból állt. Szalai házaspár, megfogadva clevelandi pásztoruk tanácsát, kapcsolatot keresett a magyarországi baptistákkal, melynek eredményeképpen Budapestről Nagy Pál és Beharka Pál baptista vezetők el is látogattak Darányba.⁸⁴ A nagy érdeklődés miatt már a kezdetektől szűkösen bizonyult Szalaiék darányi otthona a fiatal pünkösdi gyülekezet befogadására, ezért imaház építésébe fogtak, amelyet nagy összefogással 1923-ban meg is építettek, ez lett az első magyarországi pünkösdi imaház. 1923-ban még szervezett, országos pünkösdi mozgalomról egyáltalán nem beszélhetünk, éppen ezért figyelemre méltó az a tény, hogy a Magyar Királyi Vallás- és Közoktatási Minisztérium és a Református Egyetemes Konvent között bizalmas levélváltás történt az új „Pünkösdi hitfelekezet” tárgyában. Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatási miniszternek 1923. november 29-én kelt levelére, 147798/923/II. sz. a. „Pünkösdi Hitfelekezet” tárgyában a Konvent részéről Nagy István lelkész írt válaszlevelet, mely levélre kutatásai során talált rá Dr. Szigeti Jenő egyháztörténész a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában. Ez a válaszlevél azért is értékes, mert magát a vallás- és közoktatási miniszter véleménykérő levelét nem ismerjük, valószínűleg megsemmisült. Nagy Imre református lelkész válaszában így jellemzi a pünkösdieket: „egy teljesen ártatlan, ábrándos, a megtérést, újjászületést, mint az üdvösség elengedhetetlen feltételét, a többi szektához hasonlóan, sürgető felekezet, melynek tagjai szelíd lélekkel, az utolsó ítélet, Jézus mihamarább leendő eljövételét várva, az ő embertársaik hívogatásában, megtérítésében munkálkodnak... társadalmi, vagy állami rendet érintő vonatkozásban teljesen veszélytelenek. Szentlélek munkáját hangoztatják... a baptistákhoz közel állnak... Hívja fel az államkormány szervezkedésre és elismertetésük kérésére... kevesen lehetnek. Darányban 18-an vannak.” A hatóságoknak és a református egyháznak már a kezdeti időszaktól fogva információi voltak a kis létszámú magyar pünkösdi közösségről, a figyelmük felkeltésében szerepet játszhatott, Lerck Jánosnak a Baranya és Tolna megyei németajkúak között 1923-ban végzett missziós

⁸³ Páli Richárd: A pünkösdi mozgalom Somogyban. (Szakdolgozat) Pünkösdi Teológiai Főiskola. 2004. 19.o.

⁸⁴ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 28.o.

tevékenysége is. A magyar pünkösdi mozgalom vezetői is kezdetektől fogva látogatták darányi pünkösdi közösséget és hosszabb, rövidebb ideig szolgáltak, ébredési összejöveteleket tartottak. Rároha Dávid és feleségének 10 napos darányi tartózkodásáról és élményeiről közöl tudósítást az Apostoli Hit egyik száma „Örömnapi Darányban” címmel.⁸⁵ A cikkben többek között az alábbiakat is olvashatjuk: „Mikor elközelgett a délután 1 óra és készültünk kimenni a vízhez a sátrakat megcsinálni, hír jött, hogy hiába készülünk, mert a község népe nem engedi meg, hogy a tóban ezen szent munkát elvégezhessük. A tó a község tulajdona volt és velünk szemben ezt akarták érzékeltetni.”⁸⁶ A darányi gyülekezet is részt vett az 1928. február 5-9. között Kispesten megtartott Magyarországi Isten Gyülekezetek alakuló konferenciáján és a 8 alapító gyülekezet egyike volt.⁸⁷ Az 1928. évi Apostoli Hit számai gazdag tudósításokat és híradásokat közölnek darányi vonatkozásban. Szalai Józsefné „Pünkösdi örömek”⁸⁸ című prédikációjának leírását valamint Szalai József kispesti konferencián elhangzott igehirdetését is olvashatjuk.⁸⁹ Szalai Józsefné hitbéli és emberi helytállását bizonyítja, hogy miután 4 gyermekével egyedüli családfenntartó maradt, nem csak a nagycsaládjának megélhetését teremtette meg a mezőgazdaságban végzett szorgalmas munkájával, de vezette a darányi pünkösdi gyülekezetet is és részt vett más, környékbeli településeken is új pünkösdi gyülekezetek megalapításában, gondozásában. Az Apostoli Hit darányi előfizetői a '30-as években: Kúsz István, Paksi Miklós, Samu Istvánné, Samu József, Sós Jánosné, Sós Istvánné, Szalai Józsefné, Szalontai Ferenc. Ebből is látható, hogy a darányi hívők igyekeztek az országos vérkeringésben benne lenni, tájékozódtak a magyarországi és külföldi hírekről ugyanakkor a helyi történelemszerű eseményekről is beszámoltak az újság lapjain keresztül: Kúsz István alkoholizmusból történő gyógyulásáról egy 1933-as újsághíradásban olvashatunk részletesen.⁹⁰ Kalincsak Mihály evangélista feleségével többször is megfordult Darányban⁹¹ és a környező településeken lévő pünkösdi gyülekezetekben az evangéliumot hirdetve, melyek közül Drávatamási, Drávagárdony, Kastélyosdombó, Istvándi, Tótújfalu, Almáskeresztúr említhető.⁹² A darányi pünkösdi gyülekezet egyfajta gyakorló terepe, szolgálatra történő felkészülési helye lett több, későbbiekben országos vezetői pozíciót betöltő missziósmunkásnak is köztük Fábián Józsefnek vagy a szökepusztáról induló Deák Józsefnek. A darányi gyülekezet fénykora az 1920-1940-es évek közé tehető. Ekkor átlagosan 30-40 fő

⁸⁵ Örömnapi Darányban. In: *Apostoli Hit*. 1928. 1. szám 9-10.o.

⁸⁶ u.ott

⁸⁷ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky. i.m. 43.o.

⁸⁸ Szalai Józsefné: Pünkösdi örömek. In: *Apostoli Hit*. 1928. 4. szám 8.o.

⁸⁹ Szalai József: János ev. In: *Apostoli Hit*. 1928. 5. szám 5-6.o.

⁹⁰ Kúsz István: Csodálatosan megmentve. In: *Apostoli Hit*. 1933. július 27. szám 7.o.

⁹¹ Kalincsak Mihály: Missziósmunkás jelentése. In: *Apostoli Hit*. 1933. július 27. szám 5-6.o.

alkotta a tagságot, pedig ebben a korszakban nagyon sok zaklatás, akadályoztatás, üldözés érte a gyülekezetet és Szalai Józsefnét a történelmi egyházak papjai, lelkészei és a hatóságok részéről egyaránt. Lidi néni azonban bátran felvállalta hitét a hatósági zaklatások idején is: „Volt, hogy bírósági tárgyaláson, amikor „szektás” irodalom terjesztéséért állt a törvényszék elé, magát az ítélkező bírót ajándékozta meg traktátussal. A bíró a döbbenettől csak köszönetet tudott mondani az ajándékért, de elfelejtette közölni, hogy az imént meghozott ítélete alapján és a terjesztés okán már a börtönbüntetést kéne foganatosítania.”⁹³ A második világháború utáni időszakban a kommunizmus idején konszolidáltabb volt a hatóságok hozzáállása, de továbbra is jellemző volt a rendőri megfigyelés, esetenkénti zaklatás. A '60-as években falut elhagyó a városokba költöző családok, fiatalok távozása miatt egy leépülési időszak következett, melynek eredményeképpen a 70-es évekre, néhány főre csappant a darányi hívők száma. Szalai Józsefné, Lidi néni, közel 60 éves hiteles és tűzpróbákban edzett szolgálat után, 1981. december 31-én hunyt el, abban a reményben távozva, hogy az Úr meghallgatta imáit és lesz folytatója a darányi pünkösdi munkának. Az utódja, unokája Pataky Albert lett, aki Weigert Mihállyal közösen 1980-1984. közötti időszakban pásztorolta a darányi és környéki gyülekezeteket. Ez az időszak mintegy második fénykora volt a dél-somogyi pünkösdi közösségeknek. Patakyék szolgálata során, rövid időn belül 50-60 főre növekedett a pünkösdi hívők száma, köztük több fiatal is megtért Jézus Krisztushoz. Emlékezetes módon gyógyult meg a helyi párttitkár felesége is, akinek pajzsmirigy rákja volt, de miután Pataky Albert imádkozott érte, teljesen meggyógyult. A csoda után a párttitkár szimpatizáns lett és készségesen vitte a feleségét az összejövetelekre még azután is, hogy a pártközpontba behívták és megtiltották, hogy a felesége szektába járjon. Ebben az időben tért meg és keresztkedett meg a helyi iskolaigazgató felesége és a Tsz-konyha teljes személyzete is.⁹⁴ 1984-ben Pataky Albertnek a bakonycsérnyi pünkösdi gyülekezetbe történő távozása után Weigert Mihály pécsi lelkész lett a darányi szolgálat folytatója.

Összegzésül elmondható, hogy a dél-somogyi Darány községben alakult meg az ország egyik első pünkösdi gyülekezete 1921-ben. Rövid időn belül, 1923-ban itt épült meg az első magyarországi pünkösdi imaház. A darányi pünkösdi közösség alapító gyülekezete volt, az 1928-ban alapított Istengyülekezetek Magyarországi Szövetségének. A gyülekezet szolgálati gyakorlóterepe volt számos későbbi pünkösdi vezetőnek is, többek között Fábíán Józsefnek, Deák Józsefnek, Pataky Albertnek, akik mindannyian a pünkösdi közösség elnöki tisztségét is

⁹² Pataky Alberttel készített interjú, 2015.07.24.

⁹³ Pataky Albert: Akiért a harangok szóltak. In: *Élő Víz*. 2012/3 22-23.o.

⁹⁴ Pataky Alberttel készített interjú, 2015.07.24.

betöltötték hosszabb, rövidebb ideig. A darányi gyülekezet a dél-somogyi régió falvaiban végzett missziós munkát és a pécsi pünkösdi gyülekezettel épített ki szorosabb együttműködést. A darányi származású Paksi Miklós a világháború előtt, majd utána is, hosszú időn keresztül, a Belső-Somogyban lévő Böhönyén, volt a pünkösdi gyülekezet vezetője.

Pünkösdi misszió Belső-Somogyban

A belső-somogyi pünkösdi misszió 1931-ben indult el. A misszió elindítója és az 1930-as évek első felében főszereplője, motorja Sárkány Zoltán volt. Az Apostoli Hit első, Sárkány Zoltán somogyi tevékenységével kapcsolatos tudósítása 1931 tavaszán, a Büssü községben történekről szól. Sárkány Zoltán pünkösdkor 4 személyt, 3 nőt és 1 férfit merített be, több száz fő jelenlétében a településen.⁹⁵ Pünkösöd másnapján a vízkereszttségben részesült férfi Szent Szellem keresztségét is nyert. A cikkben említett férfi akár Orbán József is lehetett, kinek nevét az 1931-es Apostoli Hit előfizetői között találjuk. A híradásban a következőket olvashatjuk: „Kérésünkre az Isten több beteget is meggyógyított, hogy az ő hatalmát megmutassa az embereknek és higgyenek benne. A baptista testvérek közül is többen elfogadták a Szentlélekért való imádkozást, és már buzgólkodnak is benne. Július 26-án Balatonbogláron volt ismét bemerítésünk, ahol nagyszámú hallgatóság előtt tehettem bizonyosságot az Úr Jézus szeretetéről és áldásáról, amely alkalommal öt lélek lett bemerítve a Balaton hullámaiba, akik közül három szőlősgyöröki, kettő pedig büssüi.”⁹⁶ A szőlősgyöröki Eppich Istvánt az 1931-es Apostoli Hit előfizetői között találjuk.⁹⁷ 1931 őszén Sárkány Zoltán feleségével, Kiskőrösről érkezett meg a Libickozma környéki Szőkepusztára, melynek jeles eseménye volt ebben az évben a baptista imaház felépülése és ünnepélyes átadása. Sárkányék nagy buzgósággal, lelkesedéssel kezdték hirdetni a pünkösdi örömhírt a helyi baptista gyülekezet tagjai felé. A szőkepusztai baptista hívők, fentebb említett visszaemlékezései alapján tudható, hogy ez nem csekély zavart, feszültséget, majd megosztást is okozott az addig egységes, homogén baptista gyülekezet tagjai között. A Takáts Gyula Megyei és Városi Könyvtár archívumában megtalált és általam legkorábbinak ismert világi híradás, tudósítás a belső-somogyi pünkösdi misszióról, az Új-Somogy 1932. március 13-i számában megjelenő

⁹⁵ Sárkány Zoltán: Bizonyosság Tolnamegyéből. In: *Apostoli Hit*. 1931. augusztus 26. 37. sz. 10-11.o.

⁹⁶ u.ott

⁹⁷ Értésítések. In: *Apostoli Hit*. 1932. január 23. 41. sz. 16.o.

írás Kovács Lázár tollából, címe: „Új vallásos-szekta terjesztését kezdték Somogyban”⁹⁸ „Kopár-pusztán alakult meg a legelső somogyi pünkösdistá gyülekezet. Három volt baptista indította meg a mozgalmat, akik „idegen nyelvek” tudásával áldottak meg.”⁹⁹ Az alcím első mondatának azon állítása, amely Kopárpusztára teszi a legelső somogyi pünkösdi gyülekezet megalakulását könnyen cáfolható a darányi gyülekezet történetéről leírtak alapján. Az első somogyi pünkösdi gyülekezet megalakulásának időpontja, 11 évvel korábbi, 1921, helyszíne pedig a dél-somogyi Darány község. A második mondatban szereplő három baptista személye beazonosítható Beke Sámuel által közöltek alapján:¹⁰⁰ Soós Lajos, Tóth Károly és Mucsi Mihály.¹⁰¹ Kovács Lázár szerint: „A mozgalom ugyanis úgy kezdődött, hogy Kopárpusztával szomszédos Szőkepusztán levő baptista gyülekezetből ezelőtt egy évvel (1931) vallás-erkölcs ellenes cselekedet miatt kitiltottak két tagot. Az illetők emiatt végleg szakítottak hit-sorsaikkal és pünkösdisták lettek. Ezzel egyidejűleg nagy hévvel hirdetni kezdték az új szekta tanításait... Nemsokára csatlakozott hozzájuk egy másik, az övékéhez hasonló cselekedetek miatt kitiltásra ítélt baptista is.”¹⁰² A vallás-erkölcsi ok, amely kizárást eredményezett, minden bizonnyal a Szent Szellem keresztséget és annak megnyilvánulását, a nyelveken szólást jelentette. Tóth Károly volt közülük az, aki meghallva a pünkösdi híreket fel is gyalogolt Budapestre, hogy szem- és fültanúja legyen a Szent Szellem kiáradásának és a csodáknak. Soós Lajos kopárpusztai tanyája pedig az első pünkösdi főhadiszállás lett a környéken, a cikkíró állításával meggyezően. Az 1932. áprilisi Apostoli Hitben Sárkány Zoltán fényképes tudósítást közöl egy somogyi vízkeresztségről: „Bemerítés Kopárpusztán” címmel: „(1932) március 13-án 12 kedves lelket merítettem alá. Igaz, hogy nagy volt a hó, a víz pedig jeges, mindazáltal nagyszámú hallgatóság előtt végeztem el a bibliai keresztséget. Közülük 11 kopárpusztai és 1 pedig kányai volt... ősszel még csak 3 tag volt, most pedig egy 28 tagból álló kis gyülekezet van, 10-en vannak megáldva Szent Lélekkel.”¹⁰³ Az Új-Somogyban olvasható cikk megjelenésének dátuma, 1932. március 13. érdekes módon napra pontosan megegyezik a Sárkány Zoltán által végzett és tudósításában szereplő vízkereszt napjával. Az Új-Somogy cikk folytatásában a következőket olvashatjuk: „Kopár-pusztán az új vallásfelekezetnek eddig már 17 megkeresztelt tagja van, akik közül 10 római katolikus 7 pedig baptista volt (1932. márciusra vonatkozó megállapítás)... A múlt év november havában (1931) volt az első pünkösdistá keresztelek Kopárpusztán, amikor is tizenketten

⁹⁸ Kovács Lázár: Új vallásos szekta terjesztését kezdték Somogyban. In: *Új-Somogy*. 1932. március 13. sz. 7.o.

⁹⁹ u.ott

¹⁰⁰ Beke: i.m. 2.o.

¹⁰¹ Dr. Lehoczky: i.m. 3.o.

¹⁰² Kovács Lázár: Új vallásos szekta terjesztését kezdték Somogyban. In: *Új-Somogy*. 1932. március 13. sz. 7.o.

keresztelkedtek meg az egyik tanyai kút mellett rögtönzött négyszögletes, ásott gödör keresztelő-medence vízében”¹⁰⁴ Mindkét tudósítás tartalmaz tehát 1931-re és 1932-re vonatkozó állításokat is. Kovács Lázár 1931. novemberi vízkeresztséggör 12 főt említ, ők a fenti három baptista személyen felül értendők, mert ők már meg voltak keresztelve a baptistáknál korábban. Kik lehettek ezek a személyek? Az 1930-as évek elején gyakran megfordult a kopárpusztai Csizmadia István családjánál Tóth Károly és hirdette a pünkösdi örömhírt, kitartó bizonyágtevésének hatására a Kopárpusztán lakó katolikus Csizmadia család tagjai 1931-ben¹⁰⁵ sorra megtértek: id. Csizmadia István, felesége Vida Katalin, Csizmadia János, felesége Kiss Julianna, Csizmadia Vendel és ifj. Csizmadia István. A Csizmadia családból csak Csizmadia György nem tért meg.¹⁰⁶ További személyek lehettek, a megkeresztelkedők között, az Apostoli Hit 1933. évi előfizetői, olvasói: Bebes István, ifj. Mucsi Mihály, Tóth János.¹⁰⁷ Az Új-Somogyi cikkben említett 12 főből, ha nem is tudunk minden egyes személyt beazonosítani, az valószínűsíthető, hogy Csizmadia család 6 fővel résztvevője volt ennek az eseménynek. Kovács Lázár utal 7 baptista személyre is a pünkösdi hívők között, akik közül negyedikként Deák József személye ismerhető, akivel kapcsolatosan Dr. Lehoczky Dezső a következőket írja: „Az imaházépítése közben, 1930-31-ben számos társával a pünkösdi gyülekezethez csatlakozik Szőkepusztán.”¹⁰⁸ 1932 január elején pünkösdi konferencia is volt Szőkepusztán, melyen 10 fő részesült Szent Szellem keresztségben - tudósít Sárkány Zoltán,¹⁰⁹ és áprilisi beszámolójában megjegyzi, hogy már 28 főre növekedett a szépen gyarapodó szőkepusztai pünkösdi gyülekezetet. A pünkösdi gyülekezetet a Kovács Lázár tudósítás kopárpusztaiként, Sárkány Zoltán híradása szőkepusztaiként említi, de itt jegyzem meg, hogy lehetne nevezni háromházi gyülekezetnek is. Az 1931-32-es időszakban Kopárpusztán először, Soós Lajosék tanyáján, később a Csizmadia családnál volt a találkozóhelye a pünkösdi hívőknek. 1933-tól kezdődően viszont mindvégig Háromházán gyülekeztek, kezdetben Bebes Istvánék által biztosított helyiségben, majd Gelencsér Józsefektől bérelt szobában tartották az összejöveteleiket, egészen 1954-ig, amikor is Csizmadia János Háromházán újonnan épített háza lett az új főhadiszállásuk.¹¹⁰ Szőkepusztán laktak viszont a legtöbben a Libickozma környéki pünkösdi hívők közül. Az Apostoli Hit korabeli tudósításai is konzekvensen szőkepusztaiként említik, ezért én is ennél a

¹⁰³ Sárkány Zoltán: Bemérés Kopárpusztán. In: *Apostoli Hit*. 1932. április 11. 43. szám 15.o.

¹⁰⁴ Kovács: i.m. 7.o.

¹⁰⁵ Balogh József-nél készített interjú 2015.08.11.

¹⁰⁶ Koncz Sándornél készített interjú 2015.08.02.

¹⁰⁷ Előfizetések. In: *Apostoli Hit*. 1933. október 3. 58. szám. 12.o.

¹⁰⁸ Dr. Lehoczky Dezső: i.m. 1.o.

¹⁰⁹ Sárkány Zoltán: Bemérés Kopárpusztán. In: *Apostoli Hit*. 1932. április 11. 43. szám 11.o.

megnevezésnél maradtam a későbbiekben. Visszatérve Kovács Lázár Új-Somogy tudósítására a következőket olvassuk a pünkösdiekről: „Istentiszteleteik tartása közben rendszerint az elragadtatás önkívületi állapotába esnek, amikor ismeretlen és érthetetlen idegen szavakat mondanak, amelyekről azt állítják nekik, hogy a bibliai „idegen nyelvek”-nek a beszélni tudásával áldotta meg őket a Szentlélek, mint annak idején Krisztus tanítványait.”¹¹¹ A pünkösdi hitgyakorlat teológiai boncolgatása, kritizálása egy somogyi újságíró részéről „nagyon áthallásos”, különösen azért, mert teljesen baptista nézőpont alapján értékeli, minősíti a pünkösdi hívőket. A kopárpusztai népes Csizmadia család tagjaira vonatkozóan nem találtam írásos utalást a forrásanyagok között, viszont Csizmadia Jánosnak Marcali-Boronkán élő 81 éves Anna (Balogh Józsefné) és Budapesten élő 77 éves Teréz (Koncz Sándorné) lánya hiteles, eddig nem publikált információkat közölt a család történetéről. A katolikus vallású id. Csizmadia István a Kopárpusztához mintegy 10 km-re fekvő Mesztegnyő faluból származott és családtagjaival cselédként dolgozott Rozmanith Antal földesúrnál. Id. Csizmadia István és Vida Katalin házasságából négy fiúgyermek született. Közülük, a legidősebb, az 1900-as születésű, János bizonyult legeszesebbnek, akit a négy elemi elvégzése után tanítója Ladi János szeretett volna továbbtanulásra rábírní. A tanulás finanszírozását az iskolát támogató Széchenyi grófnő nagylelkű támogatása biztosította volna. A továbbtanulás az anya, Csizmadia Istvánné ellenkezésén hiúsult meg, aki több kortársával együtt azt vallotta: „Aki taníttatja a gyerekeit, az megtagadja szüleit!”¹¹² Csizmadia János ezért nem tanulhatott mesterséget, az uraság parádés kocsisaként dolgozott. 22 évesen 1922-ben megnősült és feleségül vette Kiss Juliannát. A katolikus Rozmanith Antalnak nem volt ínyére, szégyennek tartotta, katolikus cselédeinek az áttérését pünkösdi hitre és egy év türelmi időt adott Csizmadiaéknak, hogy jobb belátásra térjenek. Az egy év letelte után, 1932-ben, az uraság minden pünkösdi hívőt elbocsátott a birtokáról. Id. Csizmadia István, feleségével és nőtlen fiaival, Györggyel, Vendellel és Istvánnal megtakarított pénzükből 5 holdas parcellát vásároltak Szőkepusztán egy kis hozzávaló vályogházzal együtt. Csizmadia János feleségével pedig egy elhanyagolt földterületre, a Kanadába kivándorolt Galicz Vince birtokára költözött a pusztai földre. A bérleti díját kezdetektől fogva megegyezés alapján a baptista árvaház részére fizették. Csizmadia Jánoséknak nem tellett házra, földbe vájt „odúban” laktak, és csak később tudtak házat építeni maguk számára. A környékbeli népek gúnyolódva, csúfolódva

¹¹⁰ Balogh Józsefné: i.m.

¹¹¹ Kovács: i.m. 7.o.

¹¹² Balogh Józsefné: i.m.

mondták Csizmadiáéknak: „Na hívő, most homokot eszel!”¹¹³ Csizmadia János és felesége inkább imádkozott esőért, amely csodálatosan meg is érkezett oly módon, hogy csak a Csizmadiáék által művelt földeket áztatta meg, a környékbeli földekre nem esett. Abban az évben rendkívül gazdag termést takaríthattak be, és a család megélhetésének biztosítására termeltek kukoricát, krumplit, dinnyét, mákot és neveltek apróbaromfit, disznót, később marhát, igás állatként pedig lovak helyett ökröket tartottak. 1927-ben születet első lányuk Margit, akit 1934-ben Anna, majd 1938-ban Teréz követett.¹¹⁴ A dolgos és szorgalmas Csizmadia János autodidakta módon vált a Biblia ismerőjévé és megtérése után rövid idővel már lelkesen hirdette is az evangéliumot. 1932-ben Makay Sándor volt a szőkepusztai pünkösdi gyülekezet prédikátora,¹¹⁵ sajnos fiatalon, 26 évesen meghalt. Rövid, de nagyon hatékony, sikeres szolgálata eredményeként a pünkösdi gyülekezet taglétszáma 40 fölé emelkedett.¹¹⁶

Sárkány Zoltán somogyi munkássága

Sárkány Zoltán Somogy megyében 1931 pünkösdjén Büssüben kezdte, majd július végén Balatonbogláron folytatta és ősszel Szőkepusztára érve, a Libickozma környéki tanyavilágban hirdette az evangéliumot. 1931 novemberében és 1932 márciusában Sárkány Zoltán 12-12 főt keresztelt meg Kopárpusztán, a Szőkepusztához közeli tanyaközpontban. Az 1932 áprilisában 28 főt számláló belső-somogyi pünkösdi hívők között főként baptista és katolikus háttérű személyek találhatók. Sárkány 1932 márciusában, Büssüben hirdette az evangéliumot és 4 fő megtéréseivel a helyi közösség létszáma 12-re növekedett, akik közül tízen nyelveken is szóltak.¹¹⁷ Deák József 1932. novemberi tudósítása Sárkány Zoltánt, mint a kiskunhalasi gyülekezet prédikátorát nevezi meg, aki Makay Sándor szőkepusztai prédikátorral együtt szolgált Soós Jenő és Tóth Margit esküvőjén.¹¹⁸ 1932-33 közötti időszakban Sárkány Zoltán feleségével, a festő szépségű, dombokkal övezett, Balatontól 35 km-re lévő, Bedeg település 81. szám alatt lakott.¹¹⁹ 1933 januárjában, Sárkány Zoltán feleségével, aki kiskőrösi származású volt, visszalátogatott Kiskőrösre, ahol 12 napon keresztül szolgált, ez idő alatt 10

¹¹³ u.ott

¹¹⁴ Koncz Sándorné: i.m.

¹¹⁵ In: *Apostoli Hit*. 1933. április 10. 53. sz. 5.o.

¹¹⁶ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 75.o.

¹¹⁷ Sárkány Zoltán: Alámerítés Büssün. In: *Apostoli Hit*. 1933. április 10. 53. sz. 4.o.

¹¹⁸ Deák József: Szőkepuszta. In: *Apostoli Hit*. 1933. április 10. 53. sz. 5.o.

¹¹⁹ Sárkány Zoltán: Alámerítés Büssün. In: *Apostoli Hit*. 1933. április 10. 53. sz. 4.o.

főt meg is keresztelt és többen Szentlélek keresztségben is részesültek.¹²⁰ Sárkányék 1933 őszén tolnai és somogyi településeken hirdették az evangéliumot: Tamási, Kurd, Szakcs, Nosztánpusztá, Szőkepusztá, Inke.¹²¹ Az 1933-as év valószínűleg a legtermékenyebb missziós éve lehetett Sárkány Zoltánnak jelentésében olvashatjuk: „Január 1-től szeptember 20-ig 46 különböző helyen hirdethettem Istennek Igéjét. Istentiszteletet tartottam 234 alkalommal, 13 imaórát, 19 bibliaórát... Utam egyik gyülekezettől a másikhoz gyalog, kocsin, vonaton és kerékpáron történt. A megtett út 5618 km. Ebből gyalog 525 km, kocsival 289, vonaton 1045, kerékpárral 3759. Megesett, hogy egy-egy 100 km-es kerékpárútnak felét gyalogosan tettük meg, szél, vagy sáros út miatt, de azt mivel úgy indultunk el, a kerékpáros úthoz számítottam. 26 fehér ruhást is alámerítettem a hullámsírba.”¹²² A korabeli országos missziós munkások tevékenysége között is kiemelkedő ez a teljesítmény. Sárkány Zoltán 1933 végén korábbi lakhelyéről, Kaposvárra költözött a Kanizsai u. 54/B szám alá. Egyik tudósításában így vall erről az eseményről: „Az Úr lelkének indításából jöttem családommal együtt e városba.”¹²³ Az összejövetelek Kaposváron kezdetben Sárkány Zoltán lakásán, majd áprilistól, már saját imaházban folytak. Az imaházavatóra a körzetből 40 vendég érkezett.¹²⁴ Az imaházat Koczka Péter pünkösdi kőműves mester építette a kaposvári közösség részére önzetlen módon.¹²⁵ 1934-ben a kaposvári pünkösdi hívők között találjuk még Nyers Istvánt, Pete Józsefet és Gudrica Istvánt. 1934. május 20-án, délután 2 órakor a helyi strandfürdő partján újabb 10 fehér ruhást keresztelt meg Sárkány Zoltán nagyszámú érdeklődő jelenlétében, akik közül 6 kaposvári 4 pedig környékbeli személy volt.¹²⁶ Az ígéretesnek induló kaposvári pünkösdi misszió történetébe alaposan beavatkozott az országos pünkösdi mozgalomban, 1935-ben létrejövő első szakadás. A Rároha Dávidhoz hűséges gyülekezetek különváltak és ebben a Sárkány testvérek, köztük Zoltán is követte Rároháékat.¹²⁷ Rároháék 13 hónap magyarországi tartózkodás után visszatértek Amerikába.¹²⁸ Elsőként Sárkány Zoltán tért vissza az Isten Gyülekezetei Szövetségébe.¹²⁹ Sárkány kilépése és a visszatérése közötti közel másfél éves időszakban csak néhány somogyi körzeti állomáson fordult meg, missziós lendülete ez idő alatt alábbhagyott. 1936. január elsején Kaposváron pünkösdi körzeti

¹²⁰ Sárkány Zoltán: Örömhangok Kiskőrösről. In: *Apostoli Hit*. 1933. március 5. 52. sz. 6.o.

¹²¹ Mi újság Somogyban. In: *Apostoli Hit*. 1933. október 3. 58. sz. 7.o

¹²² Sárkány Zoltán: Jelentés. In: *Apostoli Hit*. 1933. október 3. 58. sz. 6.o.

¹²³ Sárkány Zoltán: Kaposvár. In: *Apostoli Hit*. 1934. március 28. 63. sz. 9.o.

¹²⁴ Sárkány Zoltán: Kaposvár. In: *Apostoli Hit*. 1934. május 3. 64. sz. 9.o.

¹²⁵ Tisza: i.m. 21.o.

¹²⁶ Sárkány Zoltán: Kaposvár. In: *Apostoli Hit*. 1934. július 14. 66. sz. 10.o.

¹²⁷ Értesítés In: *Apostoli Hit*. 1935. január 21. VII. évf. 1. sz. 12.o.

¹²⁸ Rajki-Szigeti: i.m. 183.o.

¹²⁹ Értesítés. In: *Apostoli Hit*. 1936. május 14. IX. évf. 4. sz. 6.o.

konferenciát tartottak. Sárkány Zoltán „elmondotta, hogy a bekövetkezett sajnálatos szétválás óta nem meri látogatni a körzetét, mivel nem akar úgy feltűnni, mint aki a maga igazát hirdeti, és ezért majdnem egy évig (pár hely kivételével) sehová nem ment.”¹³⁰ Sárkány Zoltán 1936. május 21-én még prédikált Almamelléken a pécsi pünkösdi prédikátor Mucsi Ferenc és Viluth Éva menyegzőjén,¹³¹ de a szeptemberi tudósításokban már a következő híradás jelent meg vele kapcsolatosan: „Értesítés. Sárkány Zoltán, a kaposvári gyülekezet prédikátora közösségünkől kilépett és a baptista gyülekezetek szövetségéhez csatlakozott. Vezetőség”¹³² Maga Sárkány Zoltán így indokolta döntését: „A pünkösdisták gyülekezetekben tapasztalható szervezetlenség... és akkori belügyminisztériumi zaklatások végre arra kényszerítettek, hogy egész gyülekezetemmel illetve körzetemmel átmenjünk a baptista gyülekezetek kötelékébe.”¹³³ 1937. augusztus 20-án, Somogyon (Baranya megye) ünnepélyesen beiktatták Sárkány Zoltánt a somogyi baptista gyülekezet lelkipásztori tisztségébe.¹³⁴ A kaposvári baptista gyülekezethez csatlakozó pünkösdi hívők elutasítva a baptista rendtartást elhagyták a baptista gyülekezetet, Koczka Péter és felesége azonban maradt.¹³⁵ Kocka Péter baptista hívővé válásával a kaposvári pünkösdi gyülekezet elveszítette az imaházát is, amit a későbbiekben hiába próbáltak tőle visszakérni és így az egykori pünkösdi imaház ettől fogva véglegesen a kaposvári baptista közösség otthona lett. Sárkány Zoltán 1931 tavaszától 1937 augusztusáig tevékenykedett Somogy megyében. Somogyi missziós tevékenysége a teljes szolgálati életútjának, rövid szakasza volt, a teljes pályafutását a továbbiakban röviden összefoglalom. A Sárkány család ősei Erdélyből Magyarországra áttelepült nemesemberek voltak, mint baptista hívők telepedtek le a Debrecen-től mintegy 30 km-re lévő Konyár településen.¹³⁶ Az 1920-30-as években Pesterzsébeten élő népes baptista Sárkány családban hat fiú volt: Győző, Zoltán, Ernő, Mihály, Lajos, István. Legkorábban, 1929-ben Sárkány Győző kapcsolódott be a hazai pünkösdi mozgalomba, majd őt Ernő és Zoltán is hamarosan követte.¹³⁷ A legaktívabb missziós egyéniségnek a testvérek között Zoltán bizonyult, aki előbb Viszneken, majd Kiskunhalason, Kiskőrösön és Somogy megyében pünkösdi prédikátoraként tevékenykedett. Az 1935-ben bekövetkező első országos pünkösdi szakadás idején Sárkány Zoltán, testvéreivel együtt kilépett az Istengyülekezetek Magyarországi Szövetségéből és csatlakozott Rároha Dávid és felesége által vezetett Isten Gyülekezetek

¹³⁰ Rajki-Szigeti: i.m. 184.o.

¹³¹ Almamellék. In: *Apostoli Hit*. 1936. június 19. IX. évf. 5. sz. 11.o.

¹³² Értesítés. In: *Apostoli Hit*. 1936. szeptember 4. IX. évf. 6-7. sz. 6.o.

¹³³ Rajki-Szigeti: id. mű 185.o.

¹³⁴ Tisza: i.m. 19.o.

¹³⁵ u.ott

¹³⁶ Volner Jánosnéval készített interjú. 2015.07.29.

Missziója Magyarországon pünkösdi közösséghez.¹³⁸ 1936 tavaszán Sárkány Zoltán ismét csatlakozott az általa elhagyott pünkösdi közösséghez.¹³⁹ 1936 nyár elején a kaposvári pünkösdi gyülekezet vezetőjeként Sárkány, a közösség minden tagjával csatlakozott a helyi baptista felekezet néhány fős csoportjához.¹⁴⁰ 1937. augusztus 20-án, mikor éppen a kaposvári pünkösdi-baptista tagokból álló vegyes tagságú közösség baptista vezetője volt, elhagyva lakóhelyét és gyülekezetét Somogyvasásra (Baranya megye) költözött és a helyi baptista gyülekezet lelkipásztora lett. Somogyvasason ekkor az a Mucsi Ferenc vezette a pünkösdi gyülekezetet,¹⁴¹ akinek esküvőjén, az egyik menyegzői, pünkösdi vendégprédikátor éppen Sárkány Zoltán volt.¹⁴² 1939 októberében Sárkány Zoltán maga mögött hagyva Somogyvasast, Tompára került baptista lelkipásztornak.¹⁴³ 1944 március végén a tompai baptista hívők közül, a Szent Szellem keresztségben részesülőkkel, csatlakozott a szabadkai prófétalást valló tompai pünkösdi közösséghez.¹⁴⁴ 1945-ben az Apostoli Keresztény Gyülekezet vezetői között találjuk Sárkány Zoltánt, Sárkány Győzővel, Siroky Istvánnal és Ungvári Sándorral együtt.¹⁴⁵ 1946 nyarán a Sárkány testvérek, közöttük Zoltán, az őket támogató gyülekezetekkel közösen megalakították az Őskeresztény Gyülekezetek Szövetségét. 1949 decemberében Evangéliumi Keresztények néven egyesült három, különálló pünkösdi közösség, az evangéliumi pünkösdiel, az evangéliumi keresztyenek és az őskeresztyenek. 1950 júliusában az evangéliumi pünkösdiel hagyták el elsőként a létrejött szervezetet, majd ezt követően 1951 januárjában az őskeresztyenek, Sárkányék is kiváltak belőle.¹⁴⁶ Sárkány Zoltán őskeresztyenként, a tompai gyülekezetben fejezte be szolgálati tevékenységét.

Pünkösdi gyülekezetek Somogyban

Szökepuszta-Háromháza: 1931 őszén Sárkány Zoltán pünkösdi prédikátor igehirdetésének, bizonyágtevéésének következtében alakult meg a 3 fős létszámú pünkösdi csoport. 1932 áprilisára már 28 tagúvá növekedett a számuk. 1933 végére a Libickozmai tanyavilágban élő

¹³⁷ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 75.o.

¹³⁸ Értesítés. In: *Apostoli Hit*. 1935. január 21. VIII. évf. 1. sz. 12.o.

¹³⁹ Értesítés. In: *Apostoli Hit*. 1936. május 14. IX. évf. 4. sz. 6.o.

¹⁴⁰ Értesítés. In: *Apostoli Hit*. 1936. szeptember 4. IX. évf. 6-7. sz. 6.o.

¹⁴¹ Mucsi Ferenc: Somogyvasas. In: *Apostoli Hit*. 1936. szeptember 4. IX. évf. 6-7. sz. 14.o.

¹⁴² Almamellék. In: *Apostoli Hit*. 1936. június 19. IX. évf. 5. sz. 11.o.

¹⁴³ Rajki-Szigeti: i.m. 185.o.

¹⁴⁴ Rajki-Szigeti: i.m. 205.o.

¹⁴⁵ Rajki-Szigeti: i.m. 239.o.

¹⁴⁶ Rajki-Szigeti: i.m. 240.o.

pünkösdi hívők létszáma már meghaladta a 40 főt. A növekedésben Makay Sándor szőkepusztai prédikátornak is jelentős szerepe volt. Makay Sándor halála után az 1935-ös országos pünkösdi konferencián K. Szűcs Benőt küldték ki Szőkepusztán prédikatori szolgálatra,¹⁴⁷ aki később több tudósítást is közölt az Apostoli Hitben a helyi események tudósítójaként. 1935. június 16-án a Szőkepusztára látogató Siroky István, aki kispesti gyülekezet vezetője volt, az Aranyos patakban 10 személyt keresztelt meg, akik között 4 böhönyei és 6 szőkepusztai pünkösdi hívő volt. A Csizmadia Jánosék háza melletti erdő szélén a böhönyei Horváth Gyula igehirdetése után úrvacsorát vett az ünneplő gyülekezet.¹⁴⁸ 1936 év nevezetes eseménye volt Szőkepusztán Deák József és Lehoczky Margit házasságkötése április 4-én. A Deák és Lehoczky család földje és tanyája Szőkepusztán egymás mellett volt, melyet csupán az Aranyos patak választott el.¹⁴⁹ A fiatal Deák József és Lehoczky Margit is a baptista gyülekezetben keresztelkedett meg, majd a későbbiekben mindketten a pünkösdi gyülekezethez csatlakoztak, egyedülként a népes számú baptista családtagjaik közül. Az esküvői igeszolgálatokat K. Szűcs Benő, Mucsi Mihály, Sárkány Zoltán valamint Tomi József végezte.¹⁵⁰ A tudósítás kitér arra is, hogy ekkor már Deák József a Pest megyei Tápiósülyben lévő pünkösdi gyülekezet kinevezett lelkipásztora volt.¹⁵¹ Mivel Deákékat rokoni kapcsolatok fűzték Szőkepusztához, ezért a későbbiekben a tápiósülyi ifjúsággal nyaranként visszalátogatott az „óhazába” és ilyenkor a somogyi pünkösdi körzet ifjúságával közösen tartották meg az ún. „dinnyés összejöveteleket”. Ezeken a „hosszú hétvégi” találkozókön az igehirdetés mellett pengetős, vonós zenekarral kísért vidám dicséreténeklés is nagy szerepet kapott és erősítette a résztvevő baptista hívőkkel is a testvéri kapcsolatokat. Deák József mindössze „négy osztályt” végzett, autodidakta módon állandóan képezte magát, sokat olvasott és iskolázottságbeli hiányosságai sem, írásaiban sem beszédén nem volt észlelhető. Jó kommunikációs képességei, életszerű igehirdetései miatt országosan is kedvelt prédikátora lett a hazai pünkösdi közösségeknek. Tizenhárom éven át, 1971-1984 között töltötte be az országos pünkösdi elnöki tisztséget. 1984 februárjában vonult nyugdíjba.¹⁵² Az 1936-os év további két jelentősebb eseménye, a szőkepusztai pünkösdi gyülekezet két alapító tagjának id. Csizmadia István¹⁵³ és Soós Lajosné halála.¹⁵⁴ Sárkány

¹⁴⁷ 1935. évi konferenciánk. In: *Apostoli Hit*. 1935. szeptember 21. VIII. év. 7-8. sz. 7.o.

¹⁴⁸ Szőkepuszta. In: *Apostoli Hit*. 1935. július 24. VIII. évf. 6. sz. 10.o.

¹⁴⁹ Id. Kecser Istvánnal készített interjú, 2015.08.12.

¹⁵⁰ Tomi József: Menyegző Szőkepusztán. In: *Apostoli Hit*. 1936. május 14. IX. évf. 4. sz. 8.o.

¹⁵¹ Id. Kecser István: i.m.

¹⁵² Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 192.o

¹⁵³ Szűcs Benő: Szőkepuszta. In: *Apostoli Hit*. 1936. december 21. IX. évf. 10. sz. 11.o.

¹⁵⁴ Szűcs Benő: Szőkepuszta. In: *Apostoli Hit*. 1936. december 21. IX. évf. 10. sz. 12.o.

Zoltán baptista felekezethez történő csatlakozása után országos missziómunkások¹⁵⁵ és evangélisták látogatták a szőkepusztai valamint a somogyi körzet pünkösdi gyülekezeteit. 1938. augusztus 20-án Kalincsák Mihály és Mucsi Ferenc Szőkepusztán 8 nemeskisfaludi, 3 böhönyei, 2 szőkepusztai, 1 bánomhegyi, 1 inkei személyt összesen 15 főt, 4 férfit, 6 asszonyt, 1 ifjút és 6 leányt merített be ünnepélyes keretek között. Az istentiszteletet és az utána követő úrvacsorát, Bebes Istvánék udvarán tartották.¹⁵⁶ A szőkepusztai gyülekezet tagjai voltak a '30-as évek Apostoli Hit előfizetői: Bebes István, Csizmadia István, Csizmadia Istvánné, Csizmadia János, Csizmadia Mihályné, Csizmadia Vendel, Csobod József, Héjas Imre, Horváth Mihály, Ilisics István, Kovács Imre, Kovács István, Makay Sándorné, Máté Imre, Máté Mihályné, ifj. Mucsi Mihály, id. Mucsi Mihály, id. Mucsi Mihályné, Soós Ábel, Soós Lajos, Tóth János, Szűcs Benő, Vörös Béla. A szőkepusztai pünkösdi gyülekezet életében a '30-as évek második felétől egyre nagyobb szerepet vállalt Csizmadia János. Csizmadia János hasonlóan Deák Józsefhez, autodidakta módon képezte magát és lett a szőkepusztai gyülekezet prédikátora, majd a somogyi körzet missziós munkása. A betiltás időszakában, '40-es évek elején, a csendőrök többször is megjelentek és elvitték Csizmadia Jánost. Katonának is többször behívták, de nem jutott el Oroszországig, mert megszökött a vonatról.¹⁵⁷ Távolléte alatt felesége és nagyobbik lánya Margit végezték a nehéz tanyai munkákat, szántást, vetést, kaszálást. A front közeledésekor menekülnie kellett a család nőtagjainak Háromházáról. Felsőbogáton, egy kastélyban meghúzódva, érték meg a harcok végét.¹⁵⁸ A háborúban hasonlóan sok más környékbeli családhoz Csizmadiáéknak is mindene odaveszett, de megújult erővel fogtak neki a helyreállítási munkáknak, melyeket nagyban nehezített, hogy területükön, rendkívüli módon elaknásították a földeket. Csizmadia János öccse, István is aknaszedés közben robbant fel és halt meg 7 gyermeket hagyva maga után.¹⁵⁹ A sok tennivaló mellett is Csizmadia János igen aktívan vállalt feladatot a somogyi pünkösdi misszió háború utáni munkájában. A szőkepusztai gyülekezet vezetése mellett, hasonlóan a baptista missziómunkás Walter Jakabhoz, kerékpáron látogatta a körzeti állomásokat, építette, erősítette a pünkösdi gyülekezeteket. A somogyi pünkösdi körzeti állomások a következő településeken voltak: Böhönye, Vése, Inke, Mezőcsokonya, Somogysárd, Somogyszob, Kaposvár, Büssü, Somogygeszti, Felsőbogát, Darány.¹⁶⁰ Csizmadia János gyakran több napra is távol volt otthonától szolgálati teendői végezve. Felesége, a törekeny testalkatú Juliska

¹⁵⁵ Látogatás Somogyban. In: *Apostoli Hit*. 1937. június 11. 12.o.

¹⁵⁶ Kalincsák Mihály: Bemerítés Szőkepusztán. In: *Apostoli Hit*. 1938. november 16. 13.o.

¹⁵⁷ Koncz Sándorné: i.m.

¹⁵⁸ Koncz Sándorné: Béke van. In: *Élő Víz*. 1998/6. 2.o.

¹⁵⁹ Balogh Józsefné: i.m.

néni, csendes, szorgos háttérember volt. Az 1950-60-as években a szőkepusztai gyülekezet tagjai voltak: Csizmadia János, Csizmadia Jánosné (Kiss Julianna), Csizmadia Mihályné, Balogh Józsefné (Csizmadia Anna), Bebes István, Bebes Istvánné, Darázs Józsefné (Kovács Mária), Fehér Istvánné, Héjas Imre, Héjas Istvánné (Kapus Ilona), Héjas Teréz, Kalota Józsefné, Máté Imréné (Sziva Margit), Máté Mihályné (Papp Mária), Mucsi Mihályné, Sziva Józsefné (Kovács Mária).¹⁶¹ 1954-ben Csizmadiák Háromházán építkeztek és ettől fogva új otthonuk lett a pünkösdi gyülekezet találkozóhelye. Csizmadiák régi és új otthonában gyakran megfordultak mind az országos mind a somogyi pünkösdi vezetők, missziómunkások, evangélisták, amikor a környékre látogattak: Tomi József, Ladó József, Bérces Lajos, Fábián József, Kalincsák Mihály, Sárkány Zoltán, Deák József, Paksi Miklós, Kincses József, Nagy Lajos, Gyánó László, Czippán József.¹⁶² A termelőszövetkezetek megalakítását a puszták lakói nehéz és viszontagságos időszakként élték meg. A puszták lakói közül sokan felkerekedtek és elköltöztek településekre, főként a munkát és tanulást biztosító nagyobb városok irányába. A pünkösdi közösségből ekkor költöztek el Pécsre Héjasék, Mátéék, Marcaliba Kovácsék, Hetesre Héjas Istvánék. Az elköltöző családok miatt a háromházi gyülekezet létszáma nagyon lecsökkent. Csizmadia János 1959-ig látogatta a somogyi pünkösdi körzetet, utóda Gyánó László, a mezőcsokonyai gyülekezet vezetője lett. Csizmadia János 1975-ben középső lánya, Anna, közelébe Boronkára költözött de idős korában is megőrizte életvidám hitét, betelve az élettel 90 évesen halt meg 1990-ben.¹⁶³

Vése: A legtöbb somogyi településsel szemben döntően evangélikus falu volt, a katolikusok hívők aránya alig 20% körüli lehetett a század elején.¹⁶⁴ A somogyi baptista misszió már 1920-ban, a szőkepusztai betelepülés első évében Mózes Sándor szolgálata révén megjelent a településen.¹⁶⁵ A következő években, a faluban egy kis baptista közösség jött létre Pongrácz Péter vezetésével, melynek tagjai voltak a Kincses testvérek Sándor és József is.¹⁶⁶ A fiatal Kincses testvérek is evangélikus családi gyökerekkel rendelkeztek, de a 20-as években már a vései baptista gyülekezet aktív tagjai voltak.¹⁶⁷ Baptista hívőként 1931-ben 5 pengővel támogatták a szőkepusztai baptista imaház építését is.¹⁶⁸ Kincses József Vésén a baptista gyülekezet tagjaként otthoni imádkozás „tusakodás” során nyert Szent Szellem keresztséget

¹⁶⁰ u.ott

¹⁶¹ Fuchs Jánosnéval készített interjú 2015.08.02.

¹⁶² Balogh Józsefné: i.m.

¹⁶³ u.ott

¹⁶⁴ Kincses Józseffel készített interjú, 2015.07.14.

¹⁶⁵ Jóföldi: i.m. 7.o.

¹⁶⁶ Kincses: i.m.

¹⁶⁷ u.ott

¹⁶⁸ Jóföldi: i.m. 17.o.

és kezdett el új nyelveken szólni. Pongrácz Péter a vései baptista gyülekezet akkori vezetője Kincses Józsefnek szegezte a kérdést: „Jóska mit akarsz tovább kezdeni? Maradsz a gyülekezetben vagy kitartasz a nyelveken szólás mellett?”¹⁶⁹ Kincses József fiatal legényemberként sírva hagyta maga mögött a baptista gyülekezetet és ettől fogva a pünkösdi hit útját járta. Kincses Sándor testvérehez hasonló módon „tusakodás” során töltekezett be Szent Szellemmel és kezdett el új nyelveken szólni. „A baptistáknak fájó pont volt a nyelveken szólás, mert ez megtizedelte őket.”¹⁷⁰ – említi Kincses József. A vései pünkösdi közösség népes családi gyülekezetként működött és a falubeli baptista hívőkkel jó testvéri viszonyt ápolt, volt olyan időszak is, mikor közösen jöttek össze istentiszteletekre. Az írásos emlékezet egyik legkorábbi tudósítása az Apostoli Hitben „Mi újság Somogyban?”, aláírás „S.”, az 1933-as évből olvasható. Az S. monogram valószínűsíthetően Sárkány Zoltánt jelöli. A tudósítás egy részlete: „Hétfőn... legalább 20-24 km-t gyalogolva is a 70 kmnyi úton érkeztünk Szőkepusztára... innen kocsin és kerékpáron utaztunk Vése, majd Inke községébe, ahol még nincsenek testvéreink, csupán a vései és szőkepusztai testvérek által vannak látogatva, mint törekvők.”¹⁷¹ A másik korai híradást Kalincsák Mihály országos missziómunkás jegyzi Vésével kapcsolatosan: „Lehatoltunk Zala és Somogy megyékbe. Átjutottunk Vésére (ezek új missziós állomások) és Böhönyére... Inkén már egy szép törekvő csapat van.”¹⁷² A fentiek alapján tehát Vésén az 1933-as évtől kezdődően éltek pünkösdi hívők. Ezt támasztja alá a „Mi újság Somogyban” írást közlő újság előfizetői rovatában megbújó rövid információ: „Vése: Kincses S. 2,70 p”¹⁷³. Kincses Sándor 1933-tól fogva az Apostoli Hit rendszeres előfizetője, hűséges olvasója volt. Sárkány Zoltán 1934-es somogyi tudósításában olvashatunk Kincses József menyegzőjéről: „Május 9-én este tartották menyegzőjüket a vései Kincses József testvér és Nagy Katika inkei testvérnő... Kincses testvér az Úrtól kért feleséget. Imái meghallgatattak és nyert méltó segítőtársat Nagy Katicában. Áldja meg az Úr fiatal párt és az elhintett magvakat!”¹⁷⁴ Kincses József és Nagy Katika 61 éven keresztül éltek boldog házasságban. Kincses Józsefet temetésekor, a vései temetőben, amikor a 86 éves patriarchát családtagjai búcsúztatták, özvegye, 11 gyermeke, 30 unokája, 6 dédunokája és pünkösdi testvérei közösen méltatták.¹⁷⁵ „Kincses bácsit sokan tisztelték,

¹⁶⁹ Kincses: i.m.

¹⁷⁰ u.ott

¹⁷¹ S. Mi újság Somogyban. In: *Apostoli Hit*. 1933. október 3. 58. sz. 7.o

¹⁷² Kalincsák Mihály: Missziómunkás jelentése. In: *Apostoli Hit*. 1934. január 16. 61. sz. 9.o.

¹⁷³ Előfizetések. In: *Apostoli Hit*. 1933. október 3. 58. szám. 12.o

¹⁷⁴ Sárkány Zoltán: Vése. In: *Apostoli Hit*. 1934. június 9. 65. sz. 11.o.

¹⁷⁵ Gyánó László: Kincses bácsi emlékére. In: *Élő Víz*. 1996/3. 24-25.o.

tiszteltük, mert életében megvalósult az íge!”- írja Gyánó László.¹⁷⁶ Ifj. Kincses József, a 11 tagú család negyedik gyermekeként lett a későbbiekben a vései pünkösdi közösség új vezetője. Ifj. Kincses József tanári pályára jelentkezett, de vallási háttere miatt, nem vették fel a pécsi Tanárképző Főiskolára, ezért Csurgón a Mezőgazdasági Technikumot elvégezve a mezőgazdaságban vállalt állást. 1958-tól kezdődően Tapsonyban, 1959-ben Csurgón, majd 1960-tól Nagyszakácsiban dolgozott egészen a rendszerváltás időszakáig, különböző munkakörökben, mint mezőgazdasági középvezető. Ifj. Kincses József ez idő alatt vezetője volt a vései pünkösdi közösségnek és kedvelt prédikátora a somogyi pünkösdi gyülekezeteknek. 1976-ban vette feleségül a Békési származású Telegdi Piroskát. A Kincses családban négy gyermek született Kornélia (1977), Előd (1978), Judit (1980) és Levente (1982).

Böhönye: A belső-somogyi dombság peremén fekvő Böhönye, a 61-es és 68-as főútvonalak keresztezésénél található. A település hosszú időn keresztül a környék gazdasági, kereskedelmi központja volt. A 20. század első évtizedeiben több mint 3000 fő is lakta, főként kisiparosok, kereskedők, mezőgazdasági munkások. A somogyi baptista misszió már 1920-ban elérte a települést. A korai pünkösdi tudósításokban Kalincsák Mihály 1935 nyár végi, a Somogy, Tolna, Baranya megyéket érintő missziós, útján említi Böhönyét.¹⁷⁷ A településen a '30-as évek közepétől éltek pünkösdi hívők, közülük Apostoli Hit előfizetők: Albrecht Pál, Faggyas Ferenc, Kiss Endre, Kovácsné, Mezei József, Tóth Imre, Turba György, Mezei József. A betiltás éveiben a '40-es évek elején a böhönyei, vései, inkei pünkösdi hívők, akik közel mintegy 10 km-es körzetben laktak, változó helyszíneken és időpontokban tartották összejöveteleiket, hogy a csendőri zaklatást kikerüljék. Volt, hogy a csendőrök így is körbevették az összejövetel helyszínét, és bezárva tartották az istentisztelet résztvevőit, néhányukat elzárásra is ítélték, tiltott szektás gyülekezés miatt.¹⁷⁸ A '30-40-es években a helyi pünkösdi közösség a szőlőhegyen tartotta az összejöveteleit, majd a későbbiekben, magánházakban gyűltek össze. A '40-es évek végén a mintegy 40 főre tehető a böhönyei pünkösdi gyülekezet létszáma és a darányi származású, Paksi Miklós volt hosszú időn keresztül a közösség vezetője. A '40-es évek végén a böhönyei pünkösdi gyülekezet háromfelé szakadt és ezáltal létszáma megfeleződött. A maradék mellett 4-5 fő, valamennyien nők kiváltak, mint az őskeresztények, és mintegy 15-en elhagyták a pünkösdi közösséget,

¹⁷⁶ u. ott

¹⁷⁷ Kalincsák Mihály: Missziós jelentés. In: *Apostoli Hit*. 1935. november 8. VIII. évf. 9. sz. 9.o.

¹⁷⁸ Páli: i.m. 14.o.

visszatértek a világba.¹⁷⁹ A '70-es években saját imaházat is építettek a böhönyi pünkösdi hívők. A világháború előtti időkben Sárkány Zoltán, Deák József, Mucsi Ferenc, Kalincsák Mihály és más országos missziós munkások, a háború után Csizmadia János és Gyánó László körzeti megbízottak is rendszeresen látogatták a települést. A Böhönyén élő pünkösdi és baptista hívők testvéri, jó viszonyt ápoltak egymással.¹⁸⁰

Mezőcsokonya: A Kaposvártól 15 km-re található Mezőcsokonya, ősidők óta mezőgazdasági jellegű település volt. A falut főként reformátusok lakták a 19. században, de a 20. század elején a településre beköltöző katolikus lakosság következtében, a reformátusok kisebbségbe kerültek. Az első mezőcsokonyai vonatkozású pünkösdi híradást Kalincsák Mihály országos missziómunkás tudósításában 1933-ból olvasható: „Lehatoltunk Zala és Somogy megyékbe... Csombárd-Újfalu és Mezőcsokonya szintén új helyek az evangélium munkája számára.”¹⁸¹ A helyi pünkösdi gyülekezet a '40-es évek második felében alakult meg. Alapítója és első prédikátora a közösségnek Sudár Ferenc volt. 1948-ban mintegy 16 fő alkotta a tagságot.¹⁸² Sudár Ferenc vezetősége idején a gyülekezet a lábmosó és prófétáló irányzat befolyása alatt állt. Az összejöveteleket magánházakban tartották, kezdetben Tóth Katona József, majd Béres Imre később Páli István biztosított helyet a gyülekezeti alkalmaknak. A Beck, Butor, Gyánó és Horváth család tagjainak a megtérésével, jelentős létszámnövekedésen ment át a közösség és közel 40 főre gyarapodott.¹⁸³ 1951-ben Sudár Ferencet magánéleti problémák miatt felmentette az országos pünkösdi vezetés. Az ügyben eljáró Ladó József és Deák József Gyánó Lászlót bízta meg a gyülekezet vezetésével. A gyülekezetet látogató pünkösdi vezetők, missziómunkások, Ladó József, Fábián József, Kalincsák Mihály, K. Szűcs József és mások, befolyásának hatására a gyülekezet a pünkösdi közösséghez csatlakozott. 1957-ben fogtak neki imaházépítésnek, a Gyánó Vendel által biztosított építési telken. Az Állami Egyházügyi Hivatal, sok utánajárás után, a Somogy megyei Egyházügyi Hivatal ajánlására, adta csak ki az engedélyt. Az imaház országos összefogással épült meg. Az 1958-as ünnepélyes hivatalos imaház megnyitón Siroky István volt a vendégszónok.¹⁸⁴ Ez az első imaház ötven éven keresztül adott otthont a helyi pünkösdi gyülekezet tagjainak. 1969-ben a kiskőrösi gyülekezet meghívására Gyánó László elköltözött, távolléte alatt Gyánó János vezette a gyülekezet. 1972-től Gyánó László visszaköltözött Mezőcsokonyára és ismét a vezetője lett a közösségnek. Vasárnaponként délután voltak

¹⁷⁹ Faggyas Andorral készített interjú 2016.01.12.

¹⁸⁰ Horváth Józseffel készített interjú 2015.07.11.

¹⁸¹ Kalincsák Mihály: Missziómunkás jelentése. In: *ApostoliHit*. 1934. január 16. 61. sz. 9.o.

¹⁸² Gyánó Lászlóval készített interjú, 2015.07.06.

¹⁸³ Páli: i.m. 22.o.

istentiszteletek, szerdánként bibliaórát, péntekenként ima összejöveteleket tartottak. Mezőcsokonyán szívesen látogatott igehirdetők voltak többek között: Bérces Lajos, Fábíán József, Deák József, Kalincsák Mihály, Kecser István, Kincses József, Makovei János, Simonfalvi Lajos. Az ifjúság részére havonta külön alkalmakat is tartottak gyakran vendégszolgáltók közreműködésével, gyakori igehirdető volt a fiatalok nyelvén jól értő vései származású Kincses József. Az 1960-as években a gyülekezet taglétszáma mintegy 50 fő volt, köztük sok fiatal és gyermek látogatta a gyülekezeti alkalmakat. Erre az időszakra tehető a mezőcsokonyai gyülekezet első fénykora. Az ifjúsági szolgálatot kezdetben Id. Gyánó János, majd 1965 őszétől Tóth Illés vezette.¹⁸⁵ Ebben az időszakban heti két ifjúsági összejövetelt is tartottak, melynek az iget tanulmányozás mellett fontos része volt az imádkozás is. A környező településekre szervezett gyalogos, kerékpáros kirándulások a közösségépítést a jó testvéri kapcsolatok erősítését szolgálták. A 60-as évek második felében Gyánó Mária és Beck István szolgálata emelhető ki a fiatalok körében.¹⁸⁶ A fiatalok megtartása, hitéletük erősítése, szolgálatokba történő bevonása, a stafétát átadása nagy kihívást jelentett a 70-es, 80-as években is a helyi gyülekezetnek. Az eredmények mellett is megállapítható azonban, hogy igazi, sikeres generációváltás Mezőcsokonyán nem valósult meg, különösen a szolgálatba beállítható igehirdetőkben jelentkezett hiány. A gyülekezet tagjait főként népes hívő családok alkották, kiknek tagjai egyszerű mezőgazdasági munkások, kisiparosok, alacsony végzettségű idősebb emberek voltak. A nők létszáma jóval meghaladta a férfiakét. A '80-as évek végén, a rendszerváltás idejére tehető a gyülekezet második fénykora, ekkor mintegy 40 fő látogatta rendszeresen az istentiszteleteket.

Kaposvár: A megyeszékhelyen az 1934-36-ban elinduló pünkösdi közösség fejlődésének korai időszakában vesztette el vezetőjét, imaházát és részben közösségi identitását is. Az állami elismertetése után a második világháborút követő évtizedekben sem tudta kiheverni és maga mögött hagyni a kaposvári pünkösdi misszió a kezdeti időszak negatív fejleményeit és a rendszerváltásig nem alakult a városban pünkösdi gyülekezet. 1966-1969 közötti években Sárkány Győző, Sárkány Zoltán bátyjának, kaposvári munkálkodása következtében jött létre egy 35-40 főt számláló őskeresztény pünkösdi közösség a városban. E kis közösség tagjai közt találni lehetett értelmiségi, kisiparos és földműves foglalkozásúakat is, többnyire idősebb korúak és nők alkották a tagságot. Először a Béla u. 36. szám alatti, majd az országos összefogással megvásárolt Biczó Ferenc u. 10. szám alatti imaház adott otthont a kaposvári

¹⁸⁴ Páli: i.m. 23.o.

¹⁸⁵ Páli: i.m. 26.o.

¹⁸⁶ u.ott

őskeresztény gyülekezetnek.¹⁸⁷ Sárkány Győző Miskolcra történő távozása után a létszámuk nagyon lecsökkent, marginális kis csoporttá váltak.

Inke: A gyülekezet a '30-as évek második felében indult és fénykorában 50 fős tagsággal rendelkezett. Földrajzi helyzeténél fogva szoros kapcsolatban állt a böhöneyei, a vései és a somogyszobi pümkösi gyülekezettel. Az inkei gyülekezetben is történt szakadás. A Czippán György által pásztorolt pümkösi gyülekezetből kiválók, Czippán József vezetésével a lábmosó irányzathoz csatlakoztak.

Somogyszob: A közösség első vezetője Szendrődi Henrik, majd később fia, Szendrődi Jakab volt. A gyülekezetben számos országos vezetői is megfordult. A lábmosó irányzatot valló pümkösi közösség a darányi, az inke és böhöneyei gyülekezettel tartott szorosabb kapcsolatot.

A pümkösi gyülekezetek élete

A dél-somogyi Darányban Szalai József és felesége 1921-től, a belső-somogyi területeken 1931-től Sárkány Zoltán, Tóth Károly, később Makay Sándor, K Szűcs Benő és Csizmadia János voltak a somogyi pümkösi misszió meghatározó személyei. Valamennyien egyszerű, falusi emberek, laikus prédikátorok voltak, akik, elkötelezték magukat Jézus Krisztus szolgálatára, az evangélium hirdetésére, a somogyi emberek megmentésére és kitartottak az üldöztetések éveiben is, hűséges pümkösi hívő maradtak. Sárkány Zoltán mindkét területen kivételnek számít, mert budapesti lakosként lett pümkösi hívő és a hatósági zaklatások hatására, 1937-ben elhagyta a pümkösi felekezetet. A második világháborút követően, a somogyi pümkösi vezetők, a fiatalon elhunyt Makay Sándor kivételével, hitben továbbfolytatták a missziós tevékenységüket. A prédikátorok, missziós munkások arcképes igazolvánnyal is rendelkeztek, amely az igehirdetésre való megbízatásukat hitelesítette a meglátogatott gyülekezetek előtt. A missziós munkások, prédikátorok polgári foglalkozásuk mellett végezték az egyházi szolgálatukat, anyagi támogatásukhoz viszont a gyülekezetek is hozzájárultak. Az első főállású és teológia végzettségű pümkösi lelkipásztor Somogyban, a '60-as évektől kezdődően, Gyánó László mezőcsokonyai lelkipásztor volt. A somogyi gyülekezet tagságát főként a szegényebb, vagyonnal nem rendelkező mezőgazdasági munkások, kisiparosok, kereskedők alkották. Dél-Somogyban a pümkösi hívők többsége világi vagy történelmi egyházak tagjai közül érkezett, Belső-Somogyban az elsők között főként Szent Szelemmel betöltött baptista hívők csatlakoztak a pümkösi közösségekhez. A

¹⁸⁷ Volner Jánosnéval készített interjú 2015.07.28.

somogyi pünkösdi gyülekezetekben a nők számaránya általában jelentősen meghaladta a férfiakét és több helyütt is nagycsaládosok alkották a közösség magját. Ebből fakadóan a kezdeti időkben sok kiskorú is tartozott a gyülekezethez. A '20-30-as évek idején a pünkösdi szülők, gyakran magukkal sem vitték kiskorú gyermekeiket az istentiszteletekre és bibliai megalapozásukat, képzésüket sem tartották lényegesnek. Ez a gondolkodás a világháború utáni első évtizedekben is jellemezte a vidéki településeken működő pünkösdi gyülekezeteket és csak a '70-es évektől kezdődött a somogyi pünkösdi fiatalok szervezett, rendszeres bibliai képzése, oktatása. A mezőcsokonyai gyülekezet az ifjúsági képzésben is élenjár. Ifj. Kincses József somogyi pünkösdi prédikátor gyakori igehirdetője volt az ifjúsági alkalmaknak. A pünkösdi hit népszerűsítésében a kezdetektől nagy szerepet játszott az ünnepélyes vízkeresztségek. A vízkereszt meg tartására, ha a szükség úgy hozta, alkalmasint megfelelt az egyik tanyai kút mellett rögtönzött négyszögletes, ásott gödör keresztelő-medence vize”¹⁸⁸, Kaposváron a helyi strandfürdő,¹⁸⁹ és ott pedig, ahol a falusiak megakadályozták a vízkeresztet, mint Darányban¹⁹⁰, ott is, széles körben értesülhettek a környék lakói a „pünkösdi temetésről”, mert nagyhatású társadalmi hír lett belőle. Hasonlóan ünnepélyes, társadalmi szintű események voltak, a pünkösdi esküvők is: Büssü községben, ahol még 'ilyenfajta' menyegző, vagyis hívő egybekelés nem volt. Kíváncsi is volt erre az egész falú s ezek nagy serege eljött megnézni, hogy a hívők ilyenkor sem nem isznak, se nem dalolnak, mit is csinálnak hát! Mi kértük a mi Istenünket, hogy jelenjen meg ezen az ünnepi helyen, gyermekei között, hogy érezze a jelenlétét mindenki.”¹⁹¹ A pünkösdi temetési alkalmakon is gyakran több száz fős hallgatóság előtt hirdetetett a Szentírás, az evangélium. A korabeli híradásokból, visszaemlékezésekből tudható, hogy a pünkösdi tűz terjedését, a korai pünkösdi gyülekezetekben, sok csoda, gyógyulások, Szent Szellem keresztség és annak jeleként megnyilvánuló nyelveken szólás kísérte. Az Apostoli Hit előfizetői alapján, az 1939-es betiltás évéig, a következő somogyi településeken laktak pünkösdi hívők: Alsóbogát, Balatonlelle, Balatonszemes, Boronka, Böhönye, Büssü, Darány, Kapoly, Kaposvár, Kánya, Kiskorpád, Nagyszakácsi, Nemeskisfalud, Inke, Répáspuszta, Somogyjád, Somogysárd, Somogyvár, Szőkepuszta, Szöllősgyörök, Vése. Az 1920-30-as években, a dél-somogyi Darányban, a belső-somogyi települések közül Szőkepusztán, Böhönyén, Inkén jöttek létre nagyobb taglétszámú gyülekezetek, a második világháború után Böhönyén, Mezőcsokonyán,

¹⁸⁸ Kovács: i.m. 7.o.

¹⁸⁸ Beke: i.m. 2.o.

¹⁸⁹ Sárkány Zoltán: Kaposvár. In: *Apostoli Hit*. 1934. július 14. 66. sz. 10.o.

¹⁹⁰ Örömnapi Darányban. In: *Apostoli Hit*. 1928. 1. szám 9-10.o.

¹⁹¹ Sárkány Zoltán: Menyegző Büssün. In: *Apostoli Hit*. 1933. május 15. 54. sz. 8.o.

Inkén, Szőkepusztán találunk jelentősebb létszámú pünkösdi gyülekezeteket. Kaposváron, a megyeszékhelyen az 1934-36-ban elinduló pünkösdi közösség fejlődésének korai időszakában vesztítette el vezetőjét, imaházát és részben közösségi identitását is. Az állami elismertetése után a második világháborút követő évtizedekben sem tudta kiheverni és maga mögött hagyni a kaposvári pünkösdi misszió a kezdeti időszak negatív fejleményeit és a rendszerváltásig nem alakult a városban pünkösdi gyülekezet. A II. világháború előtti évtizedekben a somogyi pünkösdi gyülekezetekben vasárnaponként délelőtt és délutáni időpontokban is tartottak istentiszteletet, világháború utáni időkben egy vasárnap délutáni istentisztelet volt. Hétköznapokon rendszerint egy alkalommal bibliaórára, egyszer pedig ima összejövetelre jöttek össze a hívők. Gyánó László a pünkösdi mozgalommal kapcsolatosan a következőket írja: „A pünkösdi gyülekezetek egészséges fejlődését, növekedését nagymértékben gátolta a közösségi identitástudat hiánya. Nem sikerült minden megtérőt tudatos, hitvalló, saját gyülekezetét magáénak érző gyülekezeti taggá nevelni. A megosztottság előidézésében a vezetők sem voltak kivételek. Extrém, új tanítások hirdetése új közösségek alakulására adott alkalmat. A prófétálás túlhangsúlyozása, Jézus nevében történő újra bemelegítés, megszentelődési mozgalom tanítása, a liturgiai gyakorlat eltérő értelmezése, mindmáig ható súlyos károkat okozott és okoz a gyülekezeteknek. A pünkösdi megosztottságában egyes külföldi missziók is besegítettek.”¹⁹² A somogyi pünkösdi gyülekezetek életében a fiatal vezetők kinevelése, a vezetői generációváltás hiánya is szerepet játszott abban, hogy a misszió lendülete, aktivitása fokozatosan csökkent.

Gyánó László somogyi munkássága

Gyánó László több mint fél évszázados munkássága kiemelkedő fejezete a somogyi pünkösdi történelemnek. A táskai születésű katolikus Gyánó Vendel és a somogysárdi Gergő Katalin házasságából 8 gyermek született: Mária, Erzsébet, József, Margit, Anna, János, Irén és László. A testvérek közül csak négy érte meg a felnőttkort.¹⁹³ Gyánó Vendel egyszerű cselédemberként, majd később földművesként tartotta el népes családját, igen szegényes körülmények között. 1937. március 11-én, utolsó gyermekként érkezett a népes családba László. A fiatal Gyánó László megtérésében nagy szerepe volt a TBC-ben súlyosan beteg Margit nővérének hit általi meggyógyulása. Az orvosilag igazolt gyógyulás után Gyánó László felkereste a mezőcsokonyai pünkösdi gyülekezet vezetőjét, Sudár Ferencet és annak

¹⁹² Gyánó Lászlóval készített interjú 2016.01.30.

otthonában, imában vallotta meg hitét Jézus Krisztusban. Az ima után hamarosan betöltötte a Szent Szellem és elkezdett új nyelveken szólni. Ez az emlékezetes nap 17. születésnapján, 1949. március 11-én történt. 1951-ben Sudár Ferencet felmentette az országos pünkösdi vezetés, és a 19 éves fiatalembert, Gyánó Lászlót bízták meg a helyi gyülekezet pásztorlásával. Az 1951-53 közötti időszak a korai mélyvíz időszaka volt Gyánó László szolgálatában. A pünkösdi közösséget ekkor vezetőjüknel jóval idősebbek és többségében nők alkották. 1953-ban a katonai sorozóbizottság a „szektás prédikátort” alapos kikérdezés után végül munkaszolgálatra osztotta be. Tata, Mátyásföld, majd a pécsi és később a komlói bánya lett a katonai munkaszolgálat helyszíne.¹⁹⁴ A kétéves katonai szolgálat után Gyánó László 1955-ben visszatérve Mezőcsokonyára a helyi KTSZ-nél anyagbeszerzőként, majd raktárosként dolgozott. 1954. június 12-én Gyánó László feleségül vette, a magyaratádi születésű, Rugya Máriát. Házasságukból 5 gyermek született a későbbiekben: László (1956), Judit (1960), Tamás (1963), Zoltán (1967), Edit (1976). 1957-ben fogott neki imaház építésnek a gyülekezet, mely 1958-tól, közel ötven éven keresztül adott otthont a közösségnek. 1959-ben a somogyi körzet vezetésére kapott megbízást kapott Gyánó László,¹⁹⁵ és ezzel a háromházi Csizmadia János szolgálati utóda lett. Ettől kezdve a mezőcsokonyai gyülekezet vezetése mellett, rendszeresen látogatta a megyei körzeti állomásokat, és szolgálatával előremozdította a szétszórt településeken élő pünkösdi közösségek fejlődését, növekedését. 1963-ban Gyánó László, megragadva a kínálkozó lehetőséget, amelyet egy norvég evangélista biztosított, négy fiatal lelkipásztor társával együtt, függetlenített lelkipásztori szolgálatba lépett.¹⁹⁶ Ebben az évben két iskolába is belekezdett, esti tagozaton a Közgazdasági Technikum és vele párhuzamosan a szabadegyházi bibliaiskola elvégzésébe.¹⁹⁷ A somogyi pünkösdi mozgalom első, teológus végzettségű prédikátora volt. 1969-ben, miután meghívást kapott kiskörösi gyülekezet vezetésére, Gyánó László családjával Kiskörösrre költözött, ahonnan 1972-ben tért vissza Mezőcsokonyára. 1971-ben az Evangéliumi Keresztyének - Pünkösdi – Közössége országos vezetőség Gyánó Lászlót az újonnan megalakított Központi Tanács tagjává választotta, ezáltal szolgálati hatósugara már nem csak megyei, hanem országos kiterjedésűvé vált.¹⁹⁸ A '70-es évek elejétől Gyánó László a mezőcsokonyai gyülekezet pásztoraként, a somogyi körzet vezetőjeként és az országos vezetői team tagjaként sokoldalúan és alaposan kivette részét a

¹⁹³ Gyánó Lászlóval készített interjú 2015.07.06.

¹⁹⁴ u.ott

¹⁹⁵ Páli: i.m. 23.o.

¹⁹⁶ Ungvári Csaba: Megtaláltam, amit kerestem. In: *Élő víz*. 2009/ 2. 19.o.

¹⁹⁷ u.ott

pünkösdi mozgalom munkájából. 1975-től kezdődően az észak-dunántúli pünkösdi kerület lelkipásztori teendőit is ellátta. Az első országos vezetői megbízása után több mint két évtizeden át tagja volt az országos vezetésnek. 1982-84 között Gyánó László mezőcsokonyai gyülekezet vezetése mellett havonta két alkalommal szolgált a pécsi pünkösdi gyülekezetben is és a helyi presbitériummal közösen vezette a gyülekezetet. Deák József országos elnök, 1984-ben történő nyugdíjba vonulása után, 1984-1989 közötti időszakban Gyánó László lett Evangéliumi Pünkösdi Közösség elnöke. Ekkor az országos vezetőség tagjai között találjuk: Fábíán Attilát, Kecser Istvánt, Kovács Bélát, Makovei Jánost, Tóth Lászlót és Városi Ferencet.¹⁹⁹ A négyéves országos pünkösdi elnöki időszak alatt Gyánó László a Kadarkúti Szeretetotthon megvásárlását és felújítását, a Dunaharaszti Rehabilitációs otthon elindítását és a pécsi és inotai pünkösdi imaházépítés engedélyeztetését és megindulását tartotta legfontosabb szolgálati eredményének.²⁰⁰ A pünkösdi hívőtársak így jellemzik Gyánó Lászlót: Pataky Albert: „Gyánó László testvér azok közé tartozik, akiket egy életen át az Isten iránt és az ő népe iránti szeretet, hűség és felelősségvállalás jellemez. Egészen fiatal kora óta bármilyen szolgálatra is kapott felkérést a magyarországi pünkösdi mozgalomban, azt teljes odaadással és megbízhatósággal végezte.”²⁰¹

Id. Kecser István: „Megfontolt, higgadt, mély, felülről kapott bölcsességgel megáldott ember. Szükség szerint körültekintően lojális, de csak a Szentírás keretein belül. Könnyen barátkozik, „szerető nagy szíve” van. Igehirdetései színvonalát a felkészült bibliaismeret, és a Szentlélekre való figyelés jellemzi.”²⁰²

Makovei János: „A mezőcsokonyai pünkösdi gyülekezetben mindenkivel és mindennel törődő szeretettel végezte a szolgálatát személyes áldozatok árán is. Általában mindenkivel jóhiszemű volt és jót tételezett fel, abból kiindulva, ahogy ő élte meg az emberekkel való kapcsolatait. Családjáról minden tekintetben példásan gondoskodó családfő volt.”²⁰³

Kincses József: „Sokat felvállalt a misszió munkájában. Szelíd, testvérszerető, csendes beszédű, lelkes igehirdető, lírikus típus, finom lelkű, konfliktuskerülő ember. Igehirdetései sok példával alátámasztott, életszerű prédikációk voltak. A somogyi körzetben a pünkösdi generációváltás, stafétabot átadás területén Lacinak is van felelőssége, úgy, mint a vezető testvéreknek a budapesti központban.”²⁰⁴

¹⁹⁸ Tóth-Makovei-Kovács-Pataky: i.m. 165-166.o.

¹⁹⁹ Ungvári: i.m. 20.o.

²⁰⁰ u.ott

²⁰¹ Pataky Alberttel készített interjú 2016.02.10.

²⁰² Id. Kecser István készített interjú 2016.02.06.

²⁰³ Makovei Jánossal készített interjú 2016.03.12.

²⁰⁴ Kincses Józseffel készített interjú 2016.01.13.

3. A HIT GYÜLEKEZETE TÖRTÉNETE

Hit Gyülekezete hőkorszaka

A Hit Gyülekezete alapítója Németh Sándor, 1950. november 21-én katolikus családban született, a Zala megyei Gelsén. 1973-tól Németh a Hittudományi Akadémia rendes, civil hallgatója volt, majd egy karizmatikus közösségben megtért, melyre így emlékezik vissza: „A megtérésem és újjászületésem 1976 áprilisában virágvasárnap volt. Bereczky Sándor, akkor még egy református házi közösség vezetője, imádkozott értem.”²⁰⁵ Németh Sándor bizonyágtételére, több teológushallgató is megtért, köztük: Bicskei István, Tallér János. Tallér Jánossal, kivel szorosabb barátsága alakult ki, közösen katolikus csoportokat látogattak és egy ilyen szolgálati útjukon ismerte meg későbbi feleségét, Halovács Juditot, aki angol-orosz szakon végzett az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán és aktív, gyakorló katolikus volt. 1977 áprilisában kötöttek házasságot. Németh S. Judit a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban volt angol-orosz szakos tanár, de miután két iskolai tanítványa megtért az esetből rendőrségi ügy lett. Judit, aki ekkor éppen első gyermekükkel volt várandós, illegális keresztény irodalom terjesztése és az ifjúság befolyásolása miatt figyelmeztetést kapott és fel kellett adnia az állását. „Ezek után helyezkedtünk el háztakarítóként. Söpörtük a járdákat, mostuk a lépcsőket, a kukákat. Fiatal, lelkes hívőként a mostoha körülmények ellenére dicsértük az Urat mindennap.”²⁰⁶ Judit tolmácként többször szolgált különböző evangéliumi szabadkeresztény, karizmatikus közösségekben. A Németh házaspár Budaörsre, a Farkasréti u. 1. szám alá költözött albérletbe, ide költözött Tallér János is feleségével, Évával, a későbbiekben pedig Tallér István, Galla Marika, és Paksa Marika is. Németh Sándor és felesége Judit 1978 júniusában feladva korábbi vallási tradícióikat megkeresztelkedett. 1978-ban Némethék kapcsolatba kerültek a nemzetközileg ismert és befolyásos bibliatanítóval Derek Prince-szel, akivel egészen haláláig szoros tanítványi viszonyban álltak. Derek Prince Ministriestől és más amerikai evangéliumi intézményektől illegális csatornákon keresztül rendszeres teológiai irodalmat és tanulmányokat kaptak, melyeket Judit magyarra fordított. „Ez időtájtban születtek a gyermekeink. 1978 és 1981 között nekünk három, Jánoséknak kettő.”²⁰⁷ 1978-79-ben egymástól függetlenül több Magyarországon megforduló karizmatikus misszionárius bátorította Németh Sándort és

²⁰⁵ Görbicz Tamás-Takács Ferenc: Hőskor. In: *Új Exodus*. 6. szám. 1991/3. III. évf. 10-11.o.

²⁰⁶ Görbicz-Takács: i.m. 13.o.

²⁰⁷ Görbicz-Takács: i.m. 14.o.

társait, hogy hozzanak létre egy független karizmatikus gyülekezetet. 1979-ben Budaörsön a Farkasréti u. 1. szám alatti magánházban kezdte meg működését az ötfős evangéliumi csoport, tagjai: Németh Sándor, Németh S. Judit, Tallér János és felesége, Éva, Tallér István. A közösséget a kívülállók „budaörsi gyülekezet”-nek nevezték. Németh Sándorék első országos missziós útja 1979 őszén Zalaegerszegre és Sopronba vezetett, ezekben a városokban jöttek létre az első vidéki kis csoportok. 1980-ban egyre több ember tért meg Budaörsön és ezért a közösség a hatósági zaklatások keresztútjába került. 1980 novemberében az Egyesült Államokban, Fort Lauderdale (Florida) Good News Churchben Németh Sándort és feleségét Juditot felszentelték pásztornak és megerősítették őket szolgálatukban. Visszatérve Budapestre Németh Sándor az igehirdetésben, tanításban, pásztorlásban és gyülekezetvezetésben tevékenykedett, felesége pedig a pásztorlás mellett a zenei szolgálat vezetője lett. A hatósági zaklatások hatására „Tallér János és családja 1981 decemberében rendezett, testvéri kapcsolatokat maga mögött hagyva távozott Angliába... Én az itthon maradás mellett döntöttem. 1981-től útlevílkérelmemet elutasították, egészen 1989-ig. Ez az időszak az életemben a zaklatásoknak és a háborúságoknak az ideje volt, ami egy külön történet. De – ahogy János sem – én sem bántam meg döntésemet.”²⁰⁸ – összegzi Németh Sándor. Lőrincz Péter, 1980 augusztus végén, 20 évesen, hippy barátai társasággal egy balatoni hétvégéről hazafelé vonton Németh Sándor mellé ült le. A vállig érő hajat viselő fiatalember elővette Bibliáját és olvasni kezdte. „Te Bibliát olvasol?” – szólította meg Németh Sándor Lőrincz Pétert, mire hosszas beszélgetés alakult ki közöttük. Németh Sándorral történő beszélgetése után elsőként Péter, majd a hippy társaság további tíz tagja, köztük Petrőcz László és Levente is megtért 1980 novemberében. Lőrincz Péter megtérése után csatlakozott a budaörsi imacsoporthoz, tagja lett a dicséret szolgálatnak és nagy buzgósággal tett bizonyoságot ismerősöknek és ismeretleneknek egyaránt.²⁰⁹ 1980 év végén csatlakozott a gyülekezethez a Priszter Ervin is: „1980 novemberében feleségemmel, Ibolyával – akivel már 12 éve élünk harmonikus házasságban, 5 gyermek boldog szüleiként –, fiatal házasként kerültünk a Hit Gyülekezetébe. Világos lett előttem, hogy a budaörsi gyülekezet egy konkrét szolgálati ajándék körül alakult ki.”²¹⁰ 1981 novemberében a mintegy 60 fős „budaörsi gyülekezet” tagja lett Uzoni Péter és felesége, Márta. „Döntöttünk, befogadtuk Jézust a szívünkbe, és átértük a Szent Szellem erejét... Megtérésem másnapján megszabadultam a dohányzás szenvedélyétől, és nem sokkal később Isten meggyógyította a sérvemet... Mi

²⁰⁸ u.ott

²⁰⁹ Hazafi Zsolt-Szlazsánszky Ferenc: Gyülekezés délen. In: *Új Exodus*. 2001. január. 2.o.

²¹⁰ Görbicz Tamás: Küzdelmek. In: *Új Exodus*. 7. szám. 1992/1. 19-21.o.

voltunk az egyetlen család, amelynek saját lakása, pontosabban egy fél családi háza volt... Egy időben a bibliaiskola is a mi lakásunkban működött.”²¹¹ – idézi fel Uzoni Péter. 1989-ben Uzoni Péter indította el a Hit Gyülekezetén belüli hitoktató képzést és megalapítója, vezetője volt a “Józan Élet” Egészség-, Család- és Ifjúságvédő Keresztény Egyesületnek. 1981 decemberében Mészáros István László joghallgató is megtért és csatlakozott a gyülekezethez: „Kezdetektől tanúja vagyok a Hit Gyülekezete fejlődésének, hiszen 1981-ben tértem meg, és hitéletemet, azóta is a gyülekezetben élem... Később olyan kiváló jogászok is a gyülekezethez kerültek, mint Tóth Gábor, Fábíán Márta vagy Hack Péter.”²¹² 1983. szeptember 11-i keltezéssel, Némethék a szervezeti szabályzatot és hitvallást mellékelve az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének, Miklós Imrének beadták elismertetési kérelmüket. „A gyülekezet kálváriája tulajdonképpen 1983-ban kezdődött, amikor az első elismertetési kérelmét beadta a vallásügyi csendőrségként működtetett Állami Egyházügyi Hivatalhoz. Ezt a kérelmet még nem önállóan, hanem egy másik gyülekezettel közösen Isten Gyülekezete név alatt terjesztettük elő. Rendőri megfigyelés alá helyezték a gyülekezetnek otthont adó budaörsi házat s a közösség vezetőit, zaklató jellegű igazoltatások kezdődtek... Egyeseket kirúgtak a munkahelyéről, mások nem kaptak útlevelet... Volt olyan lelkész, aki ellen illegális szervezet vezetése miatt büntetőeljárást indítottak.”²¹³ – emlékezik vissza Dr. Mészáros István. A Kádár-korszakban a kommunista rendszer az élet minden területére kiterjedő kontrollt igyekezett megvalósítani és minden eszközzel igyekezett ellehetetleníteni új vallási közösségek megalapítását. A „budaörsi gyülekezet” úgy tett, mintha vallásszabadság lenne: önállóan megszervezte életét, heti két alkalommal tartott istentiszteletet, amely az akkori törvények szerint minden egyes esetben megvalósította az „egyesülési joggal való visszaélés” bűncselekményét. Az ÁEH hallgatása és a hatósági zaklatások súlyossága miatt a közvéleményhez fordulva a gyülekezet Nyilatkozatot adott ki, 1984. november 6-i dátummal, melynek tartalma a Külön-Beszélőben is megjelent: „Kérjük a jó szándékú közvélemény támogatását abban, hogy jogi helyzetünk rendeződjék, és így közösségi életünket háborítatlanul élhessük.”²¹⁴ Az Isten Gyülekezete nevében az aláíró személyek: Havas Tamás, Nagy Gábor, Nemes Pál, Németh Sándor, Petrőcz Levente, Piszter Ervin, Tallér István, Uzoni Péter és Vác Tamás voltak. Dr. Mészáros István az első elismertetési érelemmel kapcsolatosan megjegyzi: „Az első beadványunkat 1984 karácsonyán

²¹¹ u.ott

²¹² Hazafi Zsolt: Tettük, mintha szabadság lenne. In: *Új-Exodus*. 1999. 07. 10. (III/27). 12.o.

²¹³ u.ott

²¹⁴ Nyilatkozat. In: *Külön-Beszélő*. Évfolyam 1, szám 11. 1984. november

elutasították.”²¹⁵ A titkosszolgálatok és a hatóságok nagy aktivitással „kezelték” a „megtévedt szektásokat”. Többeket a katonai szolgálatuk ideje alatt próbáltak beszervezni és kijózanodásra bírni, hol szép szóval, hol fenyegetéssel. A gyülekezet folyamatosan tiltakozott az illetékes hatóságoknál a zaklatások és üldöztetések ellen és ez által annyit sikerült a gyülekezetnek elérnie, hogy 1987-től a mindenáron üldözendő kategóriából, átkerült a hallgatólagosan megtűrt státuszba. Ekkor a szocializmus már az utolsókat rúgta és ez az ÁEH a SZET megszüntetéséhez vezetett, a gyülekezet előtt pedig megnyílt az út állami elismertetéshez. 1987-ben is számos személy tért meg és csatlakozott a gyülekezethez: Dr. Hack Péter, Horváth András, a budapesti underground rock and rolljának világából érkezett és tért meg a gyülekezetben a Neurotic együttes tagjainak többsége, köztük: az énekes-frontember Pajor Tamás, Ruff Tibor, Borbély József, Szentkirályi György, Szlazzsánszky Ferenc. 1987-ben csatlakozott a gyülekezethez Nagy József is. A megtérések Nagy József körül a későbbi években megsokasodtak. 1988-ban Nagy Józsefet behívták katonának, melynek eredményeit Nagy így összegzi: „Mire leszereltem, több mint 120 katona megtért Jézushoz, csak személyes bizonyoságtéves által.”²¹⁶ 1987-ben megalakult a Hit Gyülekezete vezetősége: presbiter lett: Uzoni Péter, Nemes Pál, Soós Pál, Petrőcz Levente, diakónus lett: dr. Hack Péter, dr. Mészáros István László, Petrőcz László, Takács Ferenc, Kötő István, Szekeres György és Szula László. 1988-ban a Hit Gyülekezete vezetősége újabb kéréssel fordult az ÁEH-hoz, az 1985-ös kérelmében megfogalmazottakat megismételve, melyre az ÁEH nem válaszolt. 1988. augusztus-szeptember folyamán újabb több mint negyven, lényegét tekintve azonos tartalmú, levelet küldtek külföldi támogatók az állami szervek vezetőihez. 1989 elején a gyülekezet mintegy 1000 aláírást tartalmazó petíciót juttatott el Németh Miklós miniszterelnökhöz és Miklós Imréhez az ÁEH elnökéhez a jogi státuszuk rendezésének ügyében. 1989. május 26-án, Sarkadi Nagy Barna, az Állami Egyházügyi Hivatal új elnöke 2/1989. számú határozatában, az 1895. évi XLIII. törvény alapján, törvényesen elismert vallásfelekezetté nyilvánította a Hit Gyülekezetét. 1990 áprilisában a Németh-kormány idején a parlament elfogadta a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvényt. 1990. május 9-én a Hit Gyülekezet élt a törvény biztosította lehetőséggel és Közép-Kelet Európai Bibliaiskola és Lelkészképző Intézet néven, megalapította hittudományi főiskoláját.

²¹⁵ Hazafi Zsolt: Tettük, mintha szabadság lenne. In: *Új-Exodus*. 1999. 07. 10. (III/27). 12.o.

²¹⁶ u.ott

Kaposvári Hit Gyülekezete története a rendszerváltásig

Az első kaposvári hívők Tánczos Noémi és Szubotics Marianna voltak, utóbbi így emlékezi vissza a kezdeti időkre: „1981. május 19-én, Budaörsön tértem meg, Petrőcz Levente és László által, akik a megtérésem előtti barátaim voltak. 1981 nyarán keresztkedtem meg és nyertem Szent Szellem keresztséget szintén Budaörsön, Németh Sándor és Judit szolgálata által.”²¹⁷ Marianna ekkor gimnazista volt Kaposváron. „A családom, materialista, ateista háttérrel rendkívül elutasítóan fogadta a megtérésem, főleg, hogy nagyon fiatal voltam, középiskolás... a Táncsics Mihály Gimnáziumban fünek-fának bizonytságot tettem - és a sok érdeklődő mellett páran meg is tértek – valahogy egy idő után megfagyott körülöttünk a levegő. Az iskolaigazgató behívatott bennünket (Szubotics Mariannt és Tánczos Noémit) egyik óra közben az irodájába, ahol két BM-es rendőr fogadott bennünket. Próbáltak infókat megszerezni és a lelki terror, megfélemlítés közben közölték: hagyjuk abba a térítést, és még jól meg is fenyegettek... Ekkor még nem volt helyi gyülekezet, egy barátnőmmel tértünk meg együtt, aki sajnos nem bírta a további fokozatos rendőri megfigyeléseket... többször utcán is követtek bennünket, de egy ízben még a rendőrségre is beidézték és írásbeli fenyegetést is kaptunk, visszament a világba. Páran maradtunk ekkor 1983-ban, akik próbáltunk erdőn-mezőn, albérletekbe összejönni, hogy együtt keressük az Urat. 1983-tól időnként meglátogattak bennünket budaörsi testvérek, köztük Németh Sándor, Petrőcz Levente, Lőrincz Péter, Nemes Pál. Ezen kívül, ahogy tudtunk jártunk fel Budaörsre, és leveleztünk velük, illetve felkent tanításokat hallgattunk.”²¹⁸ A 80-as évek elején Lőrincz Péter többször ellátogatott Kaposvárra. Péter erre így emlékezett: „A ’80-as évek elején Nemes Ákossal a budaörsi gyülekezetben szolgáltunk. Időnként lementünk vidéki városokba, az ott lévő keresztényeket meglátogatni, összegyűjteni. Debrecenben, Veszprémben, Szegeden, Pécsen és Kaposváron is jártunk... Szubotics Mariannt, Tánczos Noémit és még valakit, egy környező faluból, jöttünk meglátogatni... Sándor is küldött ki feladatokkal szolgálókat, de volt, hogy spontán indultunk neki... A vidéki hívők nagyon aktívak voltak a Budaörsre járásban.”²¹⁹ Szubotics Marianna így emlékezik vissza a korai évekre: „A sok küzdelemben, szülői, hatósági kontroll, megfáradtam, ami miatt 1985-88 között Budapestre költöztem, ahol rendkívül élveztem a rendszeres gyülekezeti életet, Sándor tanításait, és a testvéri szeretetet... 1984-től, ha jól emlékszem, rendszeresen Petrőcz László kezdett lejárni Kaposvárra és

²¹⁷ Szubotics Mariannal készített interjú 2015.07.13.

²¹⁸ u.ott

²¹⁹ Lőrincz Péterrel készített interjú 2016.02.09.

általában másokat is hozott magával: Nagy Gábor, Ruff Tibor stb.”²²⁰ Az első kaposvári hívők között találjuk: Szubotics Mariannt, Maczék Margitot, Simon Évát, Simon Zoltánt, Tánczos Noémit. Az új megtérőkre, különösen, fiatalok esetén, a legtöbb esetben nagyon erős családi presszió irányult, „fekete bárány” lett az ilyen családtag. A fiatal hívőkre jellemző első szeretet lelkesedése, tüzes bizonyágtételük, az evangélium bátor hirdetése mind családi, mind társadalmi szinten feszültségeket, konfliktushelyzeteket eredményezett. Az új megtértek közül, aki nem bírta a gyűrődést, az visszament a világba, a kemény mag viszont kitartott. A budapesti szolgálók igyekeztek látogatásaikkal segíteni a vidéki hívőket. „Hosszú éveken keresztül Petrőcz Laci vitt magával segítőnek Kaposvárra, ahol ő indította és vezette az ottani gyülekezetet. Ott szereztem tapasztalatokat: láttam, hogyan bánt az emberekkel, láttam őt problémákat, helyzeteket megoldani. Ez számomra fölért egy egyetemmel... akkor alakult a kaposvári gyülekezet... Nagyon sokat beszélgetett ott a Laci az emberekkel, tulajdonképpen ő vezetett be engem is ebbe a szolgálatba, dicséretszolgálatra kért fel. Látva Laci munkáját, szolgálatát valahogy rám ragadt ez a kenet, és gyakorlatilag őtőle tanultam meg anélkül, hogy ő ezt sokat magyarázta volna nekem. Csak ott voltam mellette, és láttam, hogy, hogy működik, és amikor Sándor fölkerít, hogy a szülővárosomba menjek, Debrecenbe, szolgálni, akkor már egy olyan minta volt előttem, ami magától értetődővé tette, hogy, hogy kell ezt csinálni. Persze, hogy úgy ahogyan Petrőcz Laci Kaposváron is csinálta, ez így működött.”²²¹ – emlékezik Nemes Ákos a kaposvári tanulóévekre. A Németh Sándor budapesti szolgálatán felnövő és fejlődő „idősebb” fiatal korban lévő szolgálók a ’80-as évek elejétől kezdtek vidéki településeken, városokban missziós munkába Németh felkérésére, bátorítására vagy spontán megszervezve magukat. A budapesti szolgálók általában többedmagukkal egy közös autóban jártak le a vidéki településekre. Segítőik között voltak tehetséges, ígéretes fiatal hívők, aki mellettük megtanulhatták a hatékony szolgálati módszereket, gyakorlati kiképzésben részesültek és sokan közülük alkalmassá váltak a későbbiekben az igehirdetésre, gyülekezetek pásztorlására. Sokszor vittek le magukkal olyan fiatal keresztényeket is, akik új megtérők voltak és üdítő bizonyágukkal, gyógyulásról szóló beszámolóikkal inspirálták a helyi gyülekezetek tagjait. A Budapestről érkezők buzdították a helyi gyülekezet tagjait a bátor bizonyágtételre, Jézus Krisztus evangéliumának hirdetésére. Ez a „tanítványnevelő módszer” bevált, eredményesen működött és hozzájárult a Hit Gyülekezete gyors országos növekedéséhez és országos elterjedéséhez. A fiatal budapesti szolgáló jelöltek számára gyakorló terepet biztosított, számukra „fölért egy egyetemmel”, a vidéki gyülekezetek

²²⁰ u.ott

²²¹ Tihanyi Péter: Hitesek a kálvinista Rómában. In: *Új Exodus*. 2001. július-szeptember 54.o.

tagjainak pedig folyamatosan közvetítette a budapesti látásokat, aktuális eseményeket. Ez a kapcsolat a vidéki városokban élőket is bekapcsolta az országos vérkeringésben és ösztönözte őket arra, hogy aktívan és rendszeresen följárjanak a budaörsi alkalmakra. Azokban a helyi gyülekezetekben, ahol ez a kölcsönös előnyökkel járó együttműködés sikeresen működött, ott gyors és látványos fejlődés és növekedés tudott megvalósulni, mint Kaposvár esetében is. 1984 áprilisában Szubotics Mariann Kaposváron bizonyágot tett az érdeklődő Cser Bélának. A rákövetkező hétvégén a hozzájuk csatlakozó Schneider Gabival, hármasban utaztak fel vonattal a budaörsi istentiszteletre ahol mintegy 100-150 fő volt jelen. „A tanítás jól érthető volt, folyamatosan Bibliai részekre hivatkozott... Az összejövetel után beszélgetések folytak, majd lassan mindenki hazament, pár fiatalember kivételével, akik a gyülekezeti házban laktak. Éjszakára az ő vendégük voltam: Petrőcz Levente és ikertestvére Petrőcz László és Lévai Endre.”²²² - idézi fel Cser Béla. Cser Béla így mondja el megtérésének eseményeit: „Másnap hazaértem, és felhívtam a barátomat, Tibort (Gárdos Tibort). Elújságoztam neki, hogy megtaláltam a szeretetet... Megbeszéltük, hogy legközelebbi hétvégén Tiborral együtt elmegyünk Budaörsre a gyülekezetbe... a barátommal együtt utazunk Budaörsre. Az összejövetel után megkerestük Leventét és jeleztük, hogy szeretnénk mi is átadni az életünket Istennek... Segítségül hívtam Őt, és átadtam neki az életem. Kértem, hogy költözzön a szívembe, az életembe... Barátom, Tibor következett... A körülöttünk állók is mind imádkoztak, majd odajöttek hozzánk, kezet ráztak velünk és gratuláltak, jó kívánságaikkal árasztottak el. Mennyei érzés volt.”²²³ A gyermekkoruktól fogva jóban-rosszban együttlévő barát, Béla és Tibor a következő hétvégén is Budaörsön voltak. Szombaton istentiszteletre vettek részt, vasárnap reggel pedig Nemes Pál és Váczi Tamás szolgált feléjük bűnvallásban. Ezt követően imádkoztak Szent Szellem keresztségükért is. A Szent Szellemmel betöltekezett barátok délután a Kaposvárra tartó vonaton is próbálgatták a megtapasztalt nyelveken szólást „működik-e még”, működött. Az alkalmak, istentiszteletek első részére a hálaadás és dicséretének is volt jellemző. „A másik fő eleme az Isten beszédének a tanítása volt... Németh Sándor elsősorban Derek Prince tanításai alapján szolgált, a szisztematikus tanítás, és számtalan ihletett beszéd jellemezte szolgálatát, Isten ereje áradt személyiségéből és kezeiből. Rendszeres volt szolgálata alatt a gyógyulás és a szabadulás, csak úgy, mint Jézus és az apostolok idejében. A beszédek, akkoriban csak „tanítás” szóval illetve, meghatározták gondolkodásmódunkat, elmélyítették a Biblia összefüggéseinek az ismeretét. A közösségi és a személyes életben is az Istennel való

²²² Cser Bélával készítette interjú 2015.08.19.

²²³ u.ott

közösség személyes átélése volt a középpontba helyezve... Kaposváron nagyon gyakran, szinte nap, mint nap találkoztunk. A találkozókon a személyes kapcsolatépítés, beszélgetés után – ami gyakran egy-két órát is tartott – énekeltünk, általában Évi gitár-kíséretével, imádkoztunk, volt, hogy budaörsi tanítást hallgattunk.”²²⁴ – emlékezik vissza Cser Béla. 1984 nyarán Budaörsről érkeztek látogatók Kaposvárra, a kis csoportot erősítve, bátorítva: Piszter Emil, Piszter Ervin Vác Tamás és Lőrincz Péter. „Év végére „halacska is akadt a hálóbá” Dóra Feri személyében. Egy sötét ősze-téli délutánon úgy éreztük, az utcán kell beszélünk Jézusról. Négyen voltunk, nem akartunk senkit lerohanni, ezért kettéoszlottunk, úgy emlékszem, én Margittal sétáltam, Tibor pedig Évivel. A fotóbolt kirakata előtt találkoztunk össze Ferivel, akivel a fotós dolgok kapcsán kezdtem beszélgetni, aztán rögtön Jézusról kezdtünk beszélni. Noha ő Krisna-tudatú hívőnek vallotta magát, érdekelte, amit mondtunk és megbeszéltük, hogy fogunk még találkozni. Pár beszélgetés után, Szilveszter napján velünk tartott Budaörsre, a gyülekezetbe, és átadta az életét Istennek.” – idézi fel Cser Béla. Dóra Ferenc így emlékszik, erre az eseményre: „1984. októberben Kaposváron a Fő utcán leszólított Cser Béla vele volt még Gárdos Tibor, Maczék Margit és Simon Éva is... Ekkor a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán voltam másodéves és kollégiumban laktam... Cser Béla, Gárdos Tibor és Simon Zoltán megkeresett a kollégiumban. Felhívtak Budaörsre... 1984. december 31-én tértem meg Budaörsön.... A vízkeresztésem és a Szent Szellem keresztésem is Budaörsön volt, Piszter Ervin és egy segítője által.”²²⁵ 1984-ben Maczék Margitot és Simon Évát is beidézték Kaposváron a rendőrségre és felszólították őket, hogy ne evangelizáljanak, hitükről ne beszéljenek az embereknek. Egy másik kaposvári „csattanós” eseményre Petrőcz Levente egy riportban így emlékezik: „Kaposváron például katonatisztek gyermekei tértek meg és az egyik apuka annyira bedühödött, hogy előkapta a gépfegyverét, és részegen elindult megkeresni az összejövetelt, hogy kinyírja a „szektásokat”. Az volt a szerencsénk, hogy nem tudta a címet, és amikor beállított egy másik tiszthez megkérdezni, az lefegyverezte.”²²⁶ 1984-ben a kaposvári közösség tagjai voltak: Cser Béla, Dóra Ferenc, Gárdos Tibor, Maczék Margit, Simon Éva, Simon Zoltán, Schneider Gabriella, Szubotics Marianna. A hívők rendszeresen összejártak házi összejövetelekre Mariann és Éva közös, Bajcsy-Zsilinszky utcai albérletében. 1984 májusában érettségizett majd az 503-as Ipari Szakközépiskolában tanult tovább Szentés László, kinek osztálytársa lett a hívő Gárdos Tibor. Egy beszélgetésük alkalmával Tibor bizonyítást tett Jézus Krisztusról. László 600-as Trabant

²²⁴ u.ott

²²⁵ Dóra Ferencsel készített interjú 2015.08.10.

²²⁶ Szlazzánszky Ferenc: Az igazgyöngy ára. In: *Új Exodus*. 2002. december. 32.o.

limuzinjával 1984 novemberében együtt utaztak fel Budaörsre. Szentes László ekkor elmondta a megtérés imáját, de nem élt a felkínált vízkeresztség lehetőségével, nem keresztelkedett meg. A kaposvári Schneider Gabriellának ezen a hétvégén volt a vízkeresztsége Budaörsön. Szentes László miután visszatért Kaposvárra és a nagymamájának, akinél albérletben lakott, elmesélte a megtérésének eseményét, a felháborodott nagymama a következőkkel válaszolt unokájának: „Elhagytad a szép katolikus hitet? Takarodj a házamból!”²²⁷ Az unoka két nap múlva elköltözött az addig szunnyadó, de utána hiperaktívan katolizáló nagy lakásából. Gárdos Tibor egykori tanítványa a Felsőmocsoládi Általános Iskolából Seres Norbert, szintén ebben az időben tért meg. Norbert igazi kemény rác volt, 18 éves korára már kijárta a „börtönegyetemet”, ahol fél szemét is kiverték. Szabadulása után az egész városi alvilág rettegett az agresszív szkander-bajnoktól és bár fel-felbukkant egy összejövetelen, de nem tudott megszabadulni környezetének befolyásától. A szintén felsőmocsoládi Heczer Ákos Seres Norbival együtt dolgozott és tőle hallotta először az evangéliumot: „Seres Norbi elhívott Gárdos Tiborékhoz, akik friss házaspár voltak és Éva éppen kisbabát várt. Gárdosék hirdették nekem az evangéliumot... Hónapok teltek el, Gárdos Tibor megkeresett, hogy menjek fel velük Budapestre. Elmentem velük, a budaörsi istentiszteleten előrehívás nem volt az alkalom végén, ezért odamentem Németh Sándorhoz és mondtam neki, szeretnék megtérni. Bementünk egy irodába és elmondtam a megtérők imáját. 1985. június 20-a volt ez a nap.”²²⁸ - idézte fel Heczer Ákos, majd így folytatta: „1985-86-ban az összejövetelek Gárdosék lakásán voltak, heti egy alkalommal, általában 6-7-en voltunk... Utánam tért meg Horváth László, Kincses Edit, a Kozma család... Általam tért meg testvérem, Iván, édesanyám és Seres Szilvinek is én tettem bizonyosságot. Szilvi ekkor még tanuló volt, hamarosan meg is tért és évekig járt a gyülekezetbe, majd férjhez ment. Két lánya van.”²²⁹ 1985 augusztusában Cser Béla megkapta katonai behívóját. Béla a katonaságnál több társának is beszélt Jézus Krisztusról és hamarosan magára vonta a parancsnokai figyelmét. „A századparancsnok behívatott, és parancsba adta, hogy legközelebbi kimaradásomkor vigyem haza a Bibliát... A parancsot teljesíteni kellett, tehát hazavittem, de az nem volt megparancsolva, hogy ne hozzam vissza, így visszahoztam... Ekkor elindult a lavina. Kihallgatásokra kellett járnom. Egy bizonyos Soós főhadnagy vezette a kihallgatásokat... A következő héten egy magas rangú tiszt, egy alezredes érkezett Budapestről Kaposvárra, hogy ő hallgasson ki. Kérte, hogy beszéljek a gyülekezetéről... Eszem ágában sem volt kémkedni,

²²⁷ Szentes Lászlóval készített interjú 2015.08.30.

²²⁸ Heczer Ákossal készített interjú 2015.07.16.

²²⁹ u.ott

de el akartam mondani a gyülekezet vezetőinek, hogy mi történt.”²³⁰ – idézi fel Cser Béla. A következő eltávozáskor Béla felutazott Budaörsre és mindent elmesélt Petrőcz Lászlónak a katonaságnál történekekről. A beszerzés kudarcot vallott. Cser Béla katonatársai, kiknek a katonaság idején tett bizonyágot, Szabó Dániel és Csöngedi Péter, megtértek és leszerelésük után a budaörsi gyülekezet tagjai lettek. Amíg Cser Béla a katonaidét töltötte, néhány fővel gyarapodott a kaposvári hívők létszáma. „1986 májusában tértem meg Petrőcz Laci akkori menyasszonya és Schneider Gabi bizonyágtétele által” – elevenítette fel Ruczek Hajnalka.²³¹ Hajnalka korábban egy színpadi társulatban gitározott, majd Petrőcz László biztatására a kaposvári gyülekezetben is énekelt egyéni dalokat, és a későbbiekben, a dicséret szolgálatába vállalt feladatot. Cser Béla leszerelése után esküvőjét tervezett azzal a Pilny Erzsébettel, Bettivel, akivel Budaörsön ismerkedett meg és már leszerelése előtt is többször levelezett. Betti a budaörsi gyülekezet alapító tagjai közé tartozott, Németh Sándorék régi jó ismerőse volt, gyakran segített vigyázni Némethék kicsi gyermekeire. „1987 szeptemberében összeházasodtunk Bettivel. Az egyházi esküvőt természetesen a gyülekezetben tartottuk, aznap többen is házasodtak, Mészáros Istvánék, Nemes Ákosék, Palánkai Karcsiék, és még egy pár volt, a férfit valamilyen Kálmánnak hívták, (Kövecses Kálmán) de sajnos már nem emlékszem a vezetéknevére. A hangfelvételek készítésében szolgált.”²³² A Cser családban a későbbiekben két leány született Brigitta (1988) és Anasztázia (1991). A 40-es éveiben járó Kozma Zoltánné, Terike orvosi könyvtárosként dolgozott, és nevelte két kiskorú, tinédzser lányát az 1986-ban 13 éves Napsugárt és a 12 éves Hajnalkát. A Kaposvári Kórház természetjáró egyesületének keretében szívesen vett részt túrákon a Kozma család. 1986 októberében a Gyertyánosban, a Gyönyvirág Turistaházhoz szerveztek kirándulást és a Trabanttal érkező Kozma család a parkolóban egy fehér Wartburg mellé állt be. A Wartburggal Petrőcz László és Nemes Ákos érkezett Budapestről a kaposvári hívők pásztorlására és épp az erdőben tartották összejövetelüket. Miután Terike nem találta meg a turistacsoportot, kocsiba ülve igyekezett továbbállni, felkutatni, ám tolatás közben nekiment a Wartburgnak. Néhány méter megtétele után Terike megállt autójával, visszament a sérült autóhoz, és a biztosító lapját a szélvédőre tette. Két hét múlva a Kozma család 48-as Ifjúsági u. 11. szám alatti lakására két fiatal csöngetett be, Heczer Ákos és Maczék Margit voltak a látogatók, és nem a kártérítésről, biztosításról, hanem Jézus Krisztusról beszéltek a Kozma család tagjainak. Terike így emlékezik vissza: „Megtértünk két hét múlva. Abban a Fő utcai

²³⁰ Cser Bélával készítette interjú 2015.08.19.

²³¹ Turgerné Ruczek Hajnalkával készített interjú 2016.02.14.

²³² u.ott

lakásban, melyben Gárdos Tibor, felesége Éva és Johanna nevű kisbabájuk lakott. Petrőcz Laci bevezetett a bűnösök imájába. Napsugár, Hajnal és én térdelve mondtuk el hitünk megvallását... Itt születtünk újjá 1986. november elsején, az ún. halottak napján.”²³³ Megtérésük után a Kozma család tagjai nagyon odaszánt, elkötelezett tagjai lettek a kaposvári gyülekezetnek. Otthonuk a hívők találkozási helye, „főhadiszállása” lett, rendszeresen tartottak náluk istentiszteleteket, házicsoporthozos összejöveteleket, imaösszejöveteleket. „Újjászülettek több mint százan a fürdőszobánkban... Bizonyágtevésünkre a családukban megtért két éven belül kilenc családtagunk.”²³⁴ – összegezte Terike. Budapestről Kaposvárra érkező gyülekezeti vendégek ebben az időben Kozmáék 48-as Ifjúsági u. 11. szám alatti lakására érkeztek, többek között megfordult itt: Németh Sándor, Uzoni Péter, Petrőcz László, Petrőcz Ágnes, Geecső Olga, Nemes Ákos és Bea, Nagy László, dr. Kiss Gábor és Anikó, Arató Ádám, Nasinszky Péter, Horváth András, Tihanyi Péter, Dobi Sándor, Lőrincz Péter, Pintér Géza, Slazsánszky Ferenc, Jeszenszky Lajos, Dr. Süveges Gábor, Papolczi Géza, Nagy Gábor, Havas Tamás, Pajor Tamás, Gyura Gergely és sokan mások. Nyaranta Kozmáék töröcskei városrészben lévő kiskertjében is rendszeresen összejöttek a hívők alkalmakra, szeretetvendégségre. Terike lányaival, Napsugárral és Hajnallal, együtt nagyon aktív szerepet vállalt a kaposvári gyülekezeti életében, sok embernek tettek bizonyosságot, otthonukat rendszeresen átadták gyülekezeti rendezvényeknek, mindenesként ott tevékenykedtek, ahol épp szükség volt rájuk. Terike éveken keresztül vezette a kaposvári gyülekezeti nyilvántartást, kazetta és hitéleti könyvek kölcsönzésének megszervezésével és működtetésével hosszú éveken keresztül segítette a gyülekezeti tagok fejlődését, növekedését. Pető Csaba, aki fiatalemberként a Rippl-Rónai Múzeumban dolgozott, mint betanított régészeti rajzoló, 1986. november 20-án tért meg és mivel Csaba semmiképpen nem akart fürdőkádban megkeresztelkedni, ezért Petrőcz László a Deseda tóban, a hideg novemberi vízben keresztelte meg.²³⁵ Pető Csabával egy rajz szakkörbe járt Koósz Balázs, aki hamar észrevette a „pálfordulást” a néhány hónapja megtért Csabán és érdeklődött nála a változás okairól. Csaba lelkesen tett bizonyosságot Balázsnak, Kozmáékhoz is felvitte érdeklődő barátját. 1987. január 8-án Balázs, Pető Csabával és Heczer Ákossal felutazott Budapestre és Petrőcz Lászlóék albérletében mondta el a megtérők imáját. „Vízkeresztiségem Budapesten két héttel a megtérésem után, a budaörsi házzal átellenben lévő magánház fürdőszobájában volt. Németh Sándor és Piszter Ervin által.” – idézi fel Balázs. 1987 februárjában Balázs is megkapta a

²³³ Kozma Zoltánnéval készített interjú 2015.08.06.

²³⁴ u.ott

²³⁵ Pető Csabával készített interjú 2016.01.22.

behívóját és bevonult. A laktanyában a fiatal hívőt Heczer Ákos, Dóra Ferenc és a Kozma család is meglátogatta. A katonaságának második felében Balázs már tudta látogatni a kaposvári összejöveteleket és leszerelése után aktív tagja lett a gyülekezetnek. 1987 tavaszán Szentes László is megkapta behívóját és a kaposvári Füredi I. laktanyába vonult be. Szentes a századánál hamarosan írnok lett és megismerte a szintén írnoki beosztásban lévő Szöllősi Zoltánt. Beszélgetésükben hamar előjött az Isten személye. Szentes László megtérésének és visszacsúszásának történetét több katonatársának is elmondta és imádkozott azért, hogy újra tudjon találkozni Gárdos Tiborral vagy Cser Bélával. 1987 őszén az új bevonulókkal meg is érkezett Gárdos Tibor és lehetőség nyílt a találkozásra, kapcsolatfelvételre. Gárdos Tibor bizonyosságára, Szöllősi Zoltán, aki egy héttel előbb kapott eltávozást a századától, mint László, felkereste a kaposvári hívők összejövetelét és megtért. Szentes László hét nappal később, 1987. november elsején, tette meg ugyanezt, azon a kaposvári összejövetelen, melyet Edelenyi Károlyék lakásán tartottak. Petrőcz László hirdette ekkor az igét, Cser Béla gitározott, Gárdos Éva énekelt, és Kozma Napsugár mondta el az életbizonyosságát a mintegy 20 fős közösség tagjai előtt.²³⁶ Szentes Lászlót novemberben Budaörsön Németh Sándor és Piszter Ervin keresztelte meg, majd ugyan ebben a hónapban Kaposváron Petrőcz László imádkozott Szent Szellem keresztségéért. A katonaságának ideje alatt Szentes László egy számítástechnikai tanfolyamon vehetett részt, ahol osztálytársa volt Szabó Lászlóné, Ribly Bea. László bizonyosságot tett Beának, aki 1988 márciusában adta át az életét Jézus Krisztusnak. Bea férjével, Szabó Lászlóval épp válófélben volt, de megtérése után már nem akart elválni, ezzel kíváncsivá tette férjét. A tavasz és jó idő beálltával az összejövetelek helyszíne a Gombási parkerdő lett. Bea férje, Szabó László ekkor már kocsival hozta az erdei alkalmakra a feleségét és miközben tartott az összejövetel, a kutyáját sétáltatta az erdőben. „1988. április 17-én tértem meg Jézus Krisztushoz, 20 évesen... Ebben az időben a Siketek gyermekotthonában dolgoztam gyerekefelügyelőként... Kozma Napsugárra emlékszem, hogy lelkesen, szeretettel beszélt Istenről, Jézusról... Meghívott egy istentiszteletre, a régi Dimitrov utcában gyűltek össze egy háznál. Amikor bementem egy nagyon régi általános iskolás osztálytársammal, Edelenyi Tamással futottam össze, aki megtért már, beszélt Istenről... Nagyon megfogott a zene, mindenki felfelé tartotta a kezét, mintha keresne valakit, sugárzott az arcuk az örömtől... Petrőcz László beszélt az istentiszteleten... A legnagyobb csoda történt meg velem, Jézust, mint megváltómat elfogadtam, megtértem.”²³⁷ – emlékezik vissza Terényi Edit. Edit nagy örömmel újságolta el családjának a vele történeteket. Két héttel később húga,

²³⁶ Szentes Lászlóval készített interjú 2015.08.30.

²³⁷ Palavicsné Terényi Edittel készített interjú 2015.08.23.

Terényi Rita és barátnője, Csima Melinda is megtért az Úrhoz. Később Edit édesanyja, Terényi Zoltánné, Marica és más családtagok is hasonlóan döntöttek. Szentes László 1988 júniusában leszerelt és a Szennai Tsz-ben vállalt munkát. Itt ismerte meg Cserti Melindát, akinek egy közös munkahelyi budapesti kirándulás során tett bizonysgot. László meghívta Melindát Budaörsre istentiszteletre, ahol Melinda döntött Jézus Krisztus mellett. Melinda példáját hamarosan húga, Cserti Iza és anyukájuk is követte. Ebben az időben készült el a kaposvári hívők összefogásával, Gárdosék lakásának felújítása. Gárdosék lakásukat teljesen a gyülekezet céljaira adtak át, maguk pedig egy albérletbe költöztek, azzal a reménnyel, hogy lesz majd másik, szebb lakásuk. Miután ez nem valósult meg a későbbiekben Gárdosék visszakötöztek saját otthonukba. Cser Béla középiskolai ismerőseinek, Németh Józsefnek és menyasszonyának, Katának tett bizonysgot és meghívta őket a Gombási parkerdőben tartott összejövetelükre. Cser Bélának emlékezetes maradt Némethék megtérésének körülményei: „Akkoriban úgy harmincan lehattunk ezeken, a szabadtéri alkalmakon. Józsiék is ott kint mondták el a megtérő imát, letérdelve Isten előtt. Kata hatalmasan átélte Isten jelenlétét és csak nevetett, nevetett. Nem sokkal később Józsi barátja és egykori osztálytársa, Remetei Tamás is megjelent, és megtért.”²³⁸ Németh József így emlékezik vissza, ezekre az eseményekre: „Megtérésem 1988. június 5-én, Kaposváron, Cser Béla bizonysgtételére történt. Az ezt megelőző időszakban már aktív Istenkeresésben voltam, főleg katolikus vonalon (ezt ismertem), előtte átlagos materialista életvitel jellemzett. Még ugyanezen hónapban a Deseda-tóban volt a vízkeresztségem és Budaörsön a Szentlélek keresztségem... Számomra leginkább meghatározó az volt, hogy elkezdtem megérteni Isten Igéjét. Addig is olvastam a Szentírást, de gyakorlatilag a legkézenfekvőbb leírások kivételével semmit nem értettem belőle. A megtérésem után elkezdett „szólni” hozzám az Ige.”²³⁹ Ezután hamarosan Németh József szülei, később Kata anyukája és baráti körükből is többen megtértek. 1988 végére a kaposvári közösség létszáma mintegy 45-50 főre emelkedett, ami sürgette egy gyülekezeti otthon megvásárlását. „1988. november 28-án Petrőcz Lacival felesben megvettük a Kaposvár, Kaposhegyi u. 32. szám alatti ingatlant. A lakóház részbe én költöztem be, a melléképületet pedig istentisztelet céljára alakítottuk ki... Németh Sándor is megfordult itt, 1989 április végén vagy május elején.”²⁴⁰ – idézi fel Dóra Ferenc. 1988 őszén Papp Verának elsőként Horváth László, majd Cser Béla és felesége, Betti tett bizonysgot és hamarosan ezután, Vera 1988. november 30-án döntött Jézus Krisztus mellett. Vera, elvált

²³⁸ Cser Bélával készítette interjú 2015.08.19.

²³⁹ Németh Józseffel készítette interjú 2015.08.16.

²⁴⁰ Dóra Ferencsel készített interjú 2015.08.10.

asszonyként, bölcsődben dolgozott, mint gondozónő, egyedül nevelte két kiskorú fiát, a 4 éves Szabolcsot és a 8 éves Balázst.²⁴¹ Vera is bekapcsolódott a gyülekezeti életbe, aktívan járt istentiszteletekre, imaalkalmakra és különösen a Cser családban segített sokat gyermekvigyázásban. Ebben az időszakban többen is csatlakoztak a kaposvári gyülekezethez köztük: Lengyel Tibor és felesége, Júlia, Eöry Tibor, Eöry Gyula és felesége, Piroska, Lengyel Zoltán és két fia, a Kovács család, az anya Júlia és Egon, Andor fiai, Ress Róbert és felesége, Edit, Somlai Gábor, Molnár Ildikó és mások is. Szentes László és Cserti Melinda 1989. június 30-án házasságot kötöttek - ez volt az első kaposvári hívő esküvő - melyet egy hónappal később követett Szöllősi Zoltán és Terényi Rita esküvője. 1989 nyarán tért meg Konyhás Klára, majd lánya Molnár Ildikó, és néhány héttel később Somlai Gábor is a gyülekezet tagja lett.²⁴² A Budapesten 1988. február 20-án megtérő és Kaposváron felsőfokú tanulmányokat kezdő Baki Péter, majd néhány hónappal később Kozics Attila is bekapcsolódott a gyülekezet életébe. A kaposvári közösségben ekkor két helyen jöttek össze rendszeresen a hívők. Egyik csoportot Cser Béla, a másikat Gárdos Tibor vezette. 1989 őszén, egy alkalommal Szabó László meghívta otthonába, a Sávházban lévő lakásába, a Szentes házaspárt és Simon Zoltánt. A találkozó végén Szabó László elmondta a megtérők imáját, majd arra is megkérte vendégeit, hogy azonnal keresztseljék is meg ott helyben, a fürdőkádban. Szentes László és Simon Zoltán eleget tett ennek a kérésnek. Petrőcz László imádkozott a következő alkalmon Szabó László Szent Szellem keresztségért. Hamarosan Petrőcz László javaslatot tett arra, hogy működő két csoport helyett a jövőben több házicsoport működjön és adjon lehetőséget a további növekedésnek. Cser Béla és Gárdos Tibor után felkérést kapott házi csoport vezetésére Szöllősi Zoltán, Pető Csaba, Szentes László, Németh József és Szabó László is. A megbízott csoportvezetők közül elsőként Szöllősi Zoltán, majd Pető Csaba lépett ki és a maradó öt csoportból végül is négy csoport szerveződött meg Cser Béla, Gárdos Tibor, Németh József és Szabó László vezetésével. Ők négyen később presbiteri megbízásban is részesültek. Németh József így jellemzi ezt az időszakot: „Utólag könnyű bölcsnek lenni, de a kezdetekben ez hiányzott a legjobban! Lelkes voltam, elkötelezett, odaszánt, de bölcsstelen. Azt tapasztaltam, hogy van egyfajta Istentől kapott képességem az ige hirdetésére, és azt gondoltam akkor hajrá, a többi meg majd alakul! A Kaposvári gyülekezet ebben az időben kezdett gyülekezetté válni. Struktúrák jöttek létre, kezdtek kialakulni a „szolgálatok”. Az említett négyes aspiránsi kör a megtisztelő presbiteri felkenetésben részesült. Alig egy éves keresztény múlttal a hátam mögött 23 évesen a

²⁴¹ Papp Verával készített interjú 2015.08.27.

²⁴² Somlai Gáborral készített interjú 2015.08.21.

létrejövő gyülekezet „vénye” lettem. Talán ami a javamra írható, hogy négyünk közül úgy gondolom bennem volt a legkevesebb a versengés! De lehet, hogy tévedek! Mindenesetre mi ébredési hangulatban éltük az életünket és biztosak voltunk benne, hogy Isten nagy dolgokat visz véghez rajtunk keresztül.”²⁴³ A kaposvári gyülekezetben az igehirdetést a négy presbiter vetésforgóban kettesével látta el. Az első hónapokban főként Cser Béla és Németh József szolgált gyakrabban igehirdetéssel. Gárdos Tibort magánéleti, egzisztenciális problémái nagyon hátráltatták, Szabó László pedig még nagyon fiatal hívő volt, inkább egyéni dalokat énekelt az istentiszteleteken. 1990-re a kaposvári gyülekezet létszáma már mintegy 50-60 főre tehető.

Gyülekezeti élet jellemzői

1981-82-ben néhány gimnazista diáklány - Szubotics Marianna, Maczek Margit, Simon Éva, Tánczos Noémi - megtérésével kezdődött el kaposvári gyülekezet története. Az első megtérő férfi Simon Zoltán volt, akit 1984-től Cser Béla, Gárdos Tibor, majd Dóra Ferenc követett. Ők valamennyien egyedülálló fiatalemberként döntöttek Jézus Krisztus mellett. A hívőket a kezdeti időkben többször is zaklatták, megfenyegették, többeket a katonaságuk idején próbáltak beszervezni. A megtért, fiatal hívők többségét azonban nem sikerült a hit útjáról letéríteni. A kaposvári hívők különböző helyszíneken gyülekeztek a városban: albérletekben, magánházakban, szabadtéren, majd 1988 végétől, a magántulajdonban megvásárolt Kaposhegyi u. 32. szám alatti ingatlanban. Budapestről szolgálók a '80-as évek elejétől látogatták esetenként a fiatal kaposvári közösséget. Németh Sándor a rendszerváltásig két alkalommal látogatott el Kaposvárra. 1984-től Petrőcz László pásztorolta és vezette a folyamatosan növekvő létszámú közösséget. A kaposvári hívők közül Cser Béla, Gárdos Tibor, Németh József és Szabó László vezetett házicsoportot. Miután ők négyen presbiteri megbízásban részesültek, Petrőcz László segítőtársaiként a gyülekezet vezetőségét alkották. A hívők lelkes bizonyágtevésének köszönhetően a gyülekezet tagsága folyamatosan növekedett. A kaposvári hőskorszakot a benne résztvevők közül néhányan így jellemzik:

Cser Béla: „1981-1986 között – maroknyi csoport, a létszám mintegy 15-15 fő. - 1986-1990 között - létszám mintegy 30 fő, irányvonal: nyitás a kívülállók felé. - 1990 - létszám mintegy 50 fő, irányvonal: nyitás a társadalom felé.”²⁴⁴

²⁴³ Németh Józseffel készített interjú 2015.08.16.

²⁴⁴ Cser Bélával készítette interjú 2015.08.19.

Koósz Balázs: „Budaörsre történő rendszeres feljárás. - Petrőcz László szolgálata által folyamatosan gyarapodott a gyülekezet. Laci bevonta a szolgálatokba a kaposvári hívőket, segítette az önállósodás megvalósulását. - Petrőcz László és segítői jó alapot vetettek Kaposváron, nagyon jó példák voltak. - A testvérek összetartottak, egymást segítették, kölcsönös tisztelet, szeretet volt a jellemző. - Személyes bizonyágtevések által folyamatosan nőtt a gyülekezet létszáma. - A megtérők gyümölcsei figyelem felhívóak voltak, kiváltották környezetükből az érdeklődést.”²⁴⁵

Szentes László: „Nagy volt a lelkesedés, kevés ismerettel. - Nagy elkötelezettség volt, a bűnökkel szemben nem volt tolerancia. - A megintett bűnös nem megsértődött, hanem megtért a bűnből. - Nem volt törvénykezés, sem önmagunk, sem egymás felé. - Átmentünk a „gyermekbetegségeken”. - Úttörőként éreztük a felelősséget.”

1990. szeptember 21-22-én szervezte meg a kaposvári Hit Gyülekezete az első nyilvános szabadtéri evangelizációs összejövetelét a belvárosban, a Csokonai közben. Budapesti vendégzenekar érkezett, Balogh Ferenc, az ismert hívő előadóművész is fellépett. Tihanyi Péter a tékozló fiú történetét szavalta el, majd Pajor Tamás és Nagy József evangélisták hirdették az igét, a mintegy 250 fős hallgatóságnak. Az előre híváskor én is előre mentem...

²⁴⁵ Koósz Balázssal készített interjú 2015.08.07.

ÖSSZEGZÉS

Somogy megyében a 20. században három jelentősebb evangéliumi ébredési mozgalom indult. A 19. században, a dualizmus korában Magyarországra érkező baptizmus, az 1920-as évektől kezdve vetette meg a lábát Belső-Somogyban és világháború időszakáig az egész megyében, sőt Zala megyébe is eljutva tovább építette Dunántúli missziós körzetét. Noha 1905-től elismert egyházzá vált a baptista felekezet, a katolikus és református hagyományokkal rendelkező Somogyban is szektaként viszonyultak a baptista hívőkhöz. A vidéki települések mellett a 1940-es évektől, a megyeszékhelyen is létrejött baptista gyülekezet, amely a rendszerváltás időszakáig a baptista hitélet központjaként működött.

A 20. század első évtizedeiben megjelenő magyar pünkösdi mozgalom már a kezdetektől, 1921-től megjelent Dél-Somogyban, majd 1931-től kezdődően Belső-Somogyban is létrehozta közösségeit. A pünkösdi gyülekezeteket, hívőket, somogyi megjelenésüktől fogva, folyamatos zaklatások és üldözések érték a történelmi egyházak képviselői és a hatóságok részéről. Az 1939-1945 után - az országos betiltás éveit követően – az állami elismertetés birtokában, a somogyi pünkösdi mozgalom falusi településeken szerveződött és erősödött meg. A megyeszékhelyen, Kaposváron, nem jött létre pünkösdi közösség. A második világháború utáni évtizedekben az urbanizálódást erősítő társadalmi folyamatok hatására, a 1960-as években a vidéki településeken, falvakban lévő baptista, pünkösdi gyülekezetek taglétszáma folyamatosan csökkent. A közösségeket az elöregedés és a missziós tűz pislákolása jellemezte.

A pünkösdi-karizmatikus mozgalom hazai képviselője, a Hit Gyülekezete, első somogyi tagjai az 1980-as évek elején, főként Kaposváron élő, megtért fiatalok voltak. Az államilag el nem ismert közösség tagjainak is szembe kellett nézni a kommunista hatóságok, a rendőrség, a titkosszolgálatok zaklatásaival, fenyegetéseivel, valamint a történelmi egyházak és az államilag elismert kisegyházak kirekesztésével. A kaposvári hívők kitartó, lelkes bizonyosságtevésének és a Budapestről érkező folyamatos támogatásnak, megsegítésének a következtében a rendszerváltás időszakára Hit Gyülekezete somogyi hídfőállása Kaposváron megerősödött és megkezdődött a gyülekezet szervezeti és működési rendszerének kiépülése. Az állami elismertetés után, a Hit Gyülekezete közösségeinek, országosan és Somogyban is, megnyílt a lehetősége széles társadalmi rétegek evangelizálására.

Függelék

● Baptista gyülekezet

● Pünkösdi gyülekezet

1. ábra Belső-Somogy - Libickozma és a környező tanyavilág

Forrás: <https://www.mepar.hu/mepar/>

Somogy megye

2. ábra Somogy megyei evangéliumi hívők a rendszerváltás időszakáig

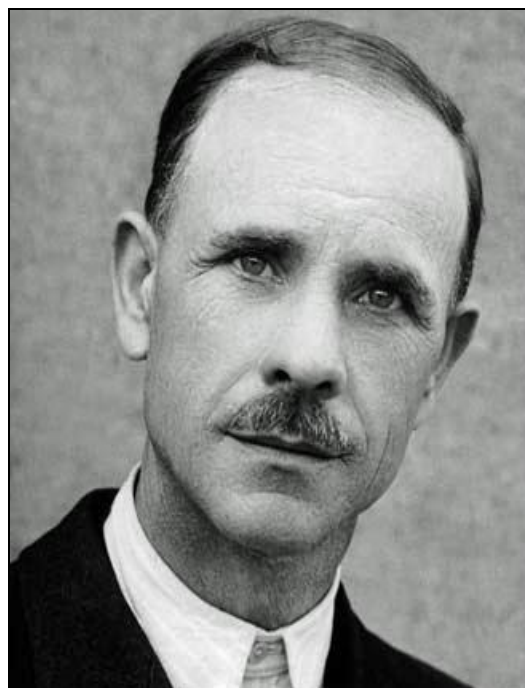
Forrás: geogis.detek.unideb.hu/Hallgatoknak/Letoltes/Megyek/somogy.jpg

3. ábra Menyhárt Béla baptista földbirtokos népes családja körében 1926 Szőkepuszta
 Forrás: Jó pásztor 3. évfolyam 9-10. szám 2006. szeptember-október 3. oldal

4. ábra Soós Simon 1920-23 között volt a szőkepusztai baptista gyülekezet vezetője
 Forrás: Jó pásztor 3. évfolyam 9-10. szám 2006. szeptember-október 4. oldal

5. ábra Walter Jakab 1939-től volt a szőkepusztai baptista gyülekezet vezetője
 Forrás: Jó pásztor 4. évfolyam 5-6. szám 2007. május-június 4. oldal

6. ábra Darányban épült első hazai pünkösdi imaház a rendszerváltás idején

Forrás: A kép Páli Richárd tulajdona

7. ábra Darányi pünkösdi gyülekezet az 1960-as években, a szőke kisfiú Pataky Albert

Forrás: A kép Pataky Albert tulajdona

8. ábra Drávagárdonyi pünkösdi gyülekezet az 1960-as években

Forrás: A kép Pataky Albert tulajdona

9. ábra Szalai Józsefné prédikál a 1971-ben a budapesti központi székházban

Forrás: A kép Pataky Albert tulajdona

10. ábra Szőkepusztai pünkösdi gyülekezet az 1940-es években

Forrás: A kép Gyánó László tulajdona

11. ábra Böhönyei pünkösdi gyülekezet 1950-ben – középen Csizmadia János

Forrás: A kép Páli Richárd tulajdona

12. ábra Mezöcsokonyai pünkösdi imaház
Forrás: A kép Páli Richárd tulajdona

13. ábra Gyánó László pünkösdi elnök igazolványa
Forrás: Az igazolvány Gyánó László tulajdona

14. ábra Pünkösdi vízkereszttség - balra: Ifj. Kincses József mellette Gyánó László
Forrás: A kép Gyánó László tulajdona

15. ábra Hit Gyülekezete - kaposvári hívők csoportja 1987-ben

Forrás: A kép Kozma Zoltánné tulajdona

16. ábra Hit Gyülekezete - kaposvári hívők csoportja 1988-ban

Forrás: A kép Pető Csaba tulajdona

17. ábra Amerikai vendégek a Kaposváron 1989-ben - Petrőcz László prédikál

Forrás: A kép Koósz Balázs tulajdona

18. ábra Az első szabadtéri kaposvári evangélizáció 1990. szeptember 21-én

Forrás: A kép Szentes László tulajdona

Bibliográfia

BIBLIÁK

Szent Biblia. (Ford.: Károli Gáspár), Magyar Bibliatársulat, Bp., 2001

SZAKIRODALOM

Beke Sámuel visszaemlékezései. (Kézirat) 1999.03.14.

Dr. Lehoczky Dezső: *Kiegészítő adatok a Soltvadkerti Baptista gyülekezet történetéhez.* (Kézirat) é.n.

Fazekas Csaba: *Kisegyházak és szektakérdés a Horthy-korszakban.* Bp., TEDISZ-SZPA, 1996.

Jóföldi Gábor: *Szókepusztai misszió története.* Baptista Teológiai Főiskola, Budapest, 1973.

Libickozma múltjának félévszázada. Libickozma Önkormányzata, 2001.

Lehoczky Józsefné visszaemlékezései (Kézirat) Kaposvár, 2006.

Páli Richárd: *A pünkösdi mozgalom Somogyban.* Pünkösdi Teológiai Főiskola. Budapest, 2004.

Rajki Zoltán–Szigeti Jenő: *Szabadegyházak története Magyarországon 1989-ig.* Gondolat, Budapest, 2012.

Somogyi Imre: *A baptisták,* Magvető, Budapest., 1940.

Tisza Attila: *Tényképek.* Kaposvári Baptista Gyülekezet, Kaposvár, 1997.

Tóth László-Makovei János-Kovács Béla-Pataky Albert: *A pünkösdi mozgalom Magyarországon.* Budapest, 1998.

ÚJSÁGOK, FOLYÓIRATOK

1935. évi konferenciánk. In: Apostoli Hit. 1935. szeptember 21. VIII. év. 7-8. szám.

Almamellék. In: Apostoli Hit. 1936. június 19. IX. évf. 5. szám.

Előfizetések. In: Apostoli Hit. 1933. október 3. 58. szám.

Deák József: *Szókepuszta.* In: Apostoli Hit. 1933. április 10. 53. szám.

Értesítések. In: Apostoli Hit. 1932. január 23. 41. szám.

Értesítés. In: Apostoli Hit. 1935. január 21. VIII. évf. 1. szám.

Értesítés. In: Apostoli Hit. 1936. május 14. IX. évf. 4. szám.

Értesítés. In: Apostoli Hit. 1936. szeptember 4. IX. évf. 6-7. szám.

Látogatás Somogyban. In: Apostoli Hit. 1937. június 11. 5. szám.

Mi újság Somogyban. In: Apostoli Hit. 1933. október 3. 58. szám.

Mucsi Ferenc: Somogyvasas. In: Apostoli Hit. 1936. szeptember 4. IX. évf. 6-7. szám.

Örömnapok Darányban. In: Apostoli Hit. 1928. 1. szám.

Sárkány Zoltán: Bizonyosság Tolnamegyéből. In: Apostoli Hit. 1931. augusztus 26. 37. szám.

Sárkány Zoltán: Bemerítés Kopárpusztán. In: Apostoli Hit. 1932. április 11. 43. szám.

Sárkány Zoltán: Alámerítés Büssün. In: Apostoli Hit. 1933. április 10. 53. szám.

Sárkány Zoltán: Örömhajok Kiskőrösről. In: Apostoli Hit. 1933. március 5. 52. szám.

Sárkány Zoltán: Menyegző Büssün. In: Apostoli Hit. 1933. május 15. 54. szám.

Sárkány Zoltán: Jelentés. In: Apostoli Hit. 1933. október 3. 58. szám-

Sárkány Zoltán: Kaposvár. In: Apostoli Hit. 1934. március 28. 63. szám.

Sárkány Zoltán: Kaposvár. In: Apostoli Hit. 1934. május 3. 64. szám.

Sárkány Zoltán: Kaposvár. In: Apostoli Hit. 1934. július 14. 66. szám.

Sárkány Zoltán: Vése. In: Apostoli Hit. 1934. június 9. 65. szám.

Szalai Józsefné: Pünkösdi örömök. In: Apostoli Hit. 1928. 4. szám.

Szalai József: János ev. In: Apostoli Hit. 1928. 5. szám.

Szőkepuszta. In: Apostoli Hit. 1935. július 24. VIII. évf. 6. szám.

Szücs Benő: Szőkepuszta. In: Apostoli Hit. 1936. december 21. IX. évf. 10. szám.

Tomi József: Menyegző Szőkepusztán. In: Apostoli Hit. 1936. május 14. IX. évf. 4. szám.

Kúsz István: Csodálatosan megmentve. In: Apostoli Hit. 1933. július 27. szám.

Kalincsák Mihály: Missziómunkás jelentése. In: Apostoli Hit. 1933. július 27. szám.

Kalincsák Mihály: Missziómunkás jelentése. In: Apostoli Hit. 1934. január 16. 61. szám.

Kalincsák Mihály: Missziós jelentés. In: Apostoli Hit. 1935. november 8. VIII. évf. 9. szám.

Kalincsák Mihály: Bemerítés Szőkepusztán. In: Apostoli Hit. 1938. november 16.

Miklós Menyhért: Evangéliumi fényszórók. In: Békehírnök. 1936. december 12.

Sajti Sándor: A somogyi gyülekezetben. In: Békehírnök. 1937. április 24.

Sajti Sándor: Evangelizáló hét Somogyon. In: Békehírnök. 1937. augusztus 28.

Sárkány Zoltán: Örömnap Kaposvárott. In: Békehírnök. 1937. augusztus 28.

Stinner J: Dunántúl. In: Békehírnök. 1920. augusztus.

Dr. Almási Mihály: Új gyermekmissziós központ Szőkepusztán. In: Jó Pásztor 2006. szeptember-október

Dr. Almási Mihály: Feltámadunk. In: Jó Pásztor. 2007. május-június

Dr. Almási Mihály: Az imaház története dióhéjban. In: Jó Pásztor, 2007. július-augusztus

Jóföldi Gáborné: *Hirtelen, de nem váratlanul*. In: Jó Pásztor. 2010. május-június

Gyánó László: *Inkább a tésasszonyt*. In: Élő Víz. 1990/2.

Gyánó László: *Kincses bácsi emlékére*. In: Élő Víz. 1996/3.

Koncz Sándorné: *Béke van*. In: Élő Víz. 1998/6.

Pataky Albert: *Akiért a harangok szóltak*. In: Élő Víz. 2012/3.

Ungvári Csaba: *Megtaláltam, amit kerestem*. In: Élő víz. 2009/ 2.

70.095/1946. BM. sz. In: Magyar Közlöny. 1946. június 6.

Nyilatkozat. In: *Külön-Beszélő*. Évfolyam 1, szám 11. 1984. november

Görbicz Tamás-Takács Ferenc: *Hőskor*. In: Új Exodus. 6. szám. 1991/3. III. évf.

Görbicz Tamás: *Küzdelmek*. In: Új Exodus. 7. szám. 1992/1.

Hazafi Zsolt-Szlazsánszky Ferenc: *Gyülekezés délen*. In: Új Exodus. 2001. január

Hazafi Zsolt: *Tettük, mintha szabadság lenne*. In: Új Exodus. 1999. 07. 10. (III/27).

Tihanyi Péter: *Hitesek a kálvinista Rómában*. In: Új Exodus. 2001. július-szeptember

Szlazsánszky Ferenc: *Az igazgyöngy ára*. In: Új Exodus. 2002. december

Kovács Lázár: *Új vallásos szekta terjesztését kezdték Somogyban*. In: Új-Somogy. 1932. március 13. szám.

INTERJÚK

Balogh Józsefnével készített interjú 2015.08.11.

Cser Bélával készítette interjú. 2015.08.19.

Dóra Ferencével készített interjú 2015.08.10.

Faggyas Andorral készített interjú 2016.01.12.

Fuchs Jánosnéval készített interjú 2015.08.02.

Gyánó Lászlóval készített interjú, 2015.07.06.

Gyánó Lászlóval készített interjú 2016.01.30.

Heczer Ákossal készített interjú 2015.07.16.

Horváth Józseffel készített interjú 2105.07.11.

Kincses Józseffel készített interjú, 2015.07.14.

Koncz Sándornéval készített interjú 2015.08.02.

Kozma Zoltánnéval készített interjú 2015.08.06.

Koósz Balázssal készített interjú 2015.08.07.

Makovei Jánossal készített interjú 2016.03.12.

Németh Józseffel készítette interjú 2015.08.16.

Id. Kecser Istvánnal készített interjú, 2015.08.12.
Id. Kecser István készített interjú 2016.02.06.
Lőrincz Péterrel készített interjú 2016.02.09.
Palavicsné Terényi Edittel készített interjú 2015.08.23.
Papp Verával készített interjú 2015.08.27.
Pataky Alberttel készített interjú, 2015.07.24.
Pataky Alberttel készített interjú 2016.02.10.
Pető Csabával készített interjú 2016.01.22.
Somlai Gáborral készített interjú 2015.08.21.
Szentés Lászlóval készített interjú 2015.08.30.
Szubotics Mariannal készített interjú 2015.07.13.
Turgné Ruczek Hajnalkával készített interjú 2016.02.14.
Volner Jánosnéval készített interjú 2015.07.28.

Képek, térképek jegyzéke

1. ábra Belső-Somogy - Libickozma és a környező tanyavilág 69.o.
2. ábra Somogy megyei evangéliumi hívők a rendszerváltás időszakáig 70.o.
3. ábra Menyhárt Béla baptista földbirtokos népes családja körében 1926 Szőkepuszta 71.o.
4. ábra Soós Simon 71.o.
5. ábra Walter Jakab 71.o.
6. ábra Darányban épült első hazai pünkösdi imaház a rendszerváltás idején 72.o.
7. ábra Darányi pünkösdi gyülekezet az 1960-as években 72.o.
8. ábra Drávagárdonyi pünkösdi gyülekezet az 1960-as években 73.o.
9. ábra Szalai Józsefné prédikál 1971-ben a budapesti központban 73.o.
10. ábra Szőkepusztai pünkösdi gyülekezet az 1940-es években 74.o.
11. ábra Böhönyei pünkösdi gyülekezet 1950-ben 74.o.
12. ábra Mezőcsokonyai pünkösdi imaház 75.o.
13. ábra Gyánó László pünkösdi elnök igazolványa 75.o.
14. ábra Pünkösdi vízkereszttség 75.o.
15. ábra Hit Gyülekezete - kaposvári hívők csoportja 1987-ben 76.o.
16. ábra Hit Gyülekezete - kaposvári hívők csoportja 1988-ban 76.o.
17. ábra Amerikai vendégek a Kaposváron 1989-ben 77.o.
18. ábra Az első szabadtéri kaposvári evangélizáció 1990. szeptember 21-én 77.o.